

Jó tanács aranyat ér! E szavak igazságát kívánt betegség alkalmával érte meg az ember, s ép azért Richter kiadó-intézete a **legszívélyesebb** köszönő-iratokban részeseült „Der Krankenfreunde” (A beteg barátja) című kis illusztrált munka megküldéséért. Abban nagy mennyiségű **legjobb és legelismertebb háziorvos** kimerítőleg leírva, és egyúttal szerencsésen meggyógyultak mellőcsatolt tudósításaival **bebizonyítják**, hogy igen gyakran egyszerű háziorvosok **elég** képesek, hogy egy látogatás **gyógyíthatatlan betegség** rövid idő alatt meggyógyuljon. Ha a betegnek az igazi szer rendelkezésére áll, akkor még **nehéz betegségnél** is gyógyulás remélhető; minél fogva egy beteg se mulassza el levelező-lapon az említett könyv megküldéséért Richter kiadó-intézetéhez, Lipešće fordulni. Ezen olvasásra érdemes könyv utasítása szerint könnyebben fogja a helyes választást megtenni. — Megjegyzendő az is, hogy a könyv megküldésével a megrendelőre **semmilyen költség** nem hárulik.

Orvosi tanács hölgyeknek!!

Az arczhő ápolására, bőr-
atékis szepölő s májfolt el-
távolítására **Készítőlapon** a „Süblu“-féle arczkezelés
használtatik. Kapható a
„**Orvosi gyógyszerárban**”
Budapesten, **Városház-tér**.

„Ma

gyar Háziaszony”
háztartási és szépiro-
dalmi hetilapnak elő-
fizetési ára:
egész évre frt 6.—
fél évre „ 3.—
negyed évre „ 1.50
Mutatványszámok
kiváratra ingyen és
bérmentve küldetnek
A „Magyar Háziaszony”
kiadóhivatala Budapest
nagy-korona-utca 20.

MERTENS ÉS TÁRSA

elsőrangú
fényképeszeti műintézete
Erzsébeti 7. sz.
a bécsi utca sarkán.
**Legnagyobb műterem
csoport - felvételekhez.**

Valamennyi külföldi szerzőtől előnybe helyezendők, a magyar közön-
ségnél különben már a legjobb hírnevnek és fokozatos elterjedésnek örvendő
a külföldi labdacgyárosok óriási reklámja dacára örvendő, százezer esetben
tiz éven át legjobban megkísérlett és több éveken át a bel- és külföldön
nyert tapasztalatok nyomán, csakis növénykivonatokból összeállított

Kárpáti egészségi labdacok

melyek biztosan, minden káros következmények nélkül, nem erőszkölve,
hanem minden fájdalom nélkül hatnak: eldugulás, nyálkásodás, étvágyhiány,
gyomorhártya, felfúvódások, szédülés, fejfájás, váltóház, aranyér, bőrkütséket,
sárgaság ellen. Pótolja a keserűvizeket, melyek vízenyös ürítést eszközölnek.

Védjegy!

Friedrich Janos
gyógyszerész
Malackán.
Egy skatulya ára
21 kr.; egy tekercs
6 skatulyával
1 frt. 5 kr.

Csak akkor valódi, ha
minden használati uta-
sítás a fenti védjeggyel
van ellátva.

Raktárak:
Budapest: **Patay**
Károly gyógyszerész-
nél az új épülettel
szemben; **Pozsony-
ban:** **Erdy István**
gyógyszerésznél;
Debreczenben:
Mihályovits István
gyógysz.; **Kecse-
méten:** **Molnár Ján.**
gyógysz.; **Szegeden:**
Kovács Albert
gyógysz.; **Temes-
várott:** **Törőczy**
István gyógyszerész.

Fontos értesítés sorsolando értékpapir-tulajdonosoknak!!

Több millió forintba rugó nyereség hever kifizetetlenül, mert a tulajdonosok nem
tudják, hogy sorsjegyük esetleg már rég kihuzatott. A napilapok többnyire elkéve és ren-
detlenül közlik a húzások kinek még sorsjegye van, nem ér ily lappal célt, ha többször
távol van hazuról. Innen a közismeretes tény, hogy alig van húzás, melyről elő nem for-
dulna, hogy nyereségek fél som vártunk. De más tényleges veszteség is mindennapi dolog.
A kinek a legkisebb nyereséggel húzatott ki az értékpapirja, azzal, hogy ki nem cserél-
heti, elveszti kifizetését nagyobb nyereségre.
E köztudomás tények oly intézkedés megtételére birtak, melyet mindenki, a
kinek bármily nemű értékpapirja van, bizonyára a legnagyobb örömmel fog fogadni

mindössze 40 krajczárért

az összes tudomásomra adott értékpapírok eddigi valamennyi húzását ellenőrzöm és
azonfelül az összes húzásokat egy éven belül. Múltkor húztam tehát a birtokában levő húzásnak a
jegyzékben beküldeni vagy személyesen bejelenteni. Ezzel az értékpapírral, vagy — a mi legelőszöb-
levélben tessék beküldeni. Ezért én kioldok bélyegzett nyugtát a 40 kr. ról és egyúttal értesítést,
ha valamely papírja a bejelentés napjáig húzatott. Ha nyomban zárt levélben küldök értesítést.

Először osztrák-magyar sorsjegy-ellenőrző iroda
bank- és **ERNYEI A. H.** Budapest, V.,
váltóház **Dorottya-u. 5.**

Az értékpapírok és sorsjegyek biztosítására

árfolyam-vesztés ellen a törlesztés, illetve a legkisebb nyereséggel való
húzás esetében, különösen ügyeltem kérésem.

Prospectusok kiváratra ingyen és bérmentve.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben megjelent és minden
könyvkereskedésben kapható — az osztr. tartományok számára Szelinski
György császári királyi egyetemi könyvtárnál, Bécsben, I., Stefansplatz 6.

A MAGYAR NŐK HÁZI NAPTÁRA

1888-ÍK SZÖKŐ ÉVRE.

Szerkeszti **BENICZKY IRMA.**

XX. évfolyam. — Ára füzve 60 kr.

65 krnak előleges (postautalványon való) beküldése után a naptárt bérmentve küldjük.

Tartalom: Naptári rész, szerk. Tóth Mike S. J. tnr. — Kamatszámítás. — Bélye-
gekről. — Naptárjegyzék lapok. — A gyermek Krisztus (képekkel). Szász Károly-
tól. — Feltámadás. — A mit az angyal hoz (képpel). Kuliffay Izabellától. —
Fényezés, pazarlás. — Meglepetés (képpel). Kuliffay Izabellától. — Ártalmas-e
a nyitott ablak éjjel? — Hasznos tudnivalók. — Mulattató rész. — És 6 legyen
a te urad. Igaz történet. Az életből merítette. Rudorff E., fordította Kuliffay
Izabella. — Estima (képpel). — Karácsony ünnepe Spanyolországban. — Magyar
vásár Londonban (képpel). — Feszty Árpád (2 képpel). — A kárvalottak (ké-
ppel). Feszty Árpádtól. — A fősvények. Rege. Vay Adelmá bárónótól. — A divat
hobortjai (képekkel). — Hajviselet a múlt századból. — Radna (Aradmegyeben)
(képpel). — A szerelem hatalma. Elbeszélés Godin A.-tól. — Jégsport Ameriká-
ban (képpel). — A Duna forrása (képpel). — Gondolatok. — Magyarországon
tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Hirdetések.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT” kiadásában Budapestben megjelent a minden könyvkeres-
kedésben kapható — az osztrák tartományok számára SZELESKI GYÖRGY cs. k. egyet.
könyvtárnál Bécsben I., Stefansplatz 6.

KERESKEDELMI SZÓTÁR

A M. TUD. AKADÉMIA ÁLTAL KIKÜLDÖTT SZAKBIZOTTSÁG

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL.

SZERKESZTETTÉK

BALLAGI MÓR és GYÖRGY ALADÁR.

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA KIADÁSA.

I. Német-magyar rész.

II. Magyar-német rész.

A két kötet ára füzve 5 frt, vászonkötésben 5 frt 60 kr.

A két kötet csak együtt kapható.

3. SZÁM. 1888.

BUDAPEST, JANUÁR 15.

XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egyenlőre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre ... 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egyenlőre 8 frt
fél évre ... 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egyenlőre 6 frt
fél évre ... 3 *

Külföldi előfizetésekre a postai-
meghatározott vitélőj is csatolandó

THAN KÁROLY.

Mind a tudomány barátai a tudománynak
valamely előkelő fejlesztőjét alkalmilag
megünnepelik, azt rendesen bizonyos sze-
rényiséggel cselekszik, mintha az alkalmat inkább
csak családi jellegűnek kívánnák tekinteni. De
a nagy közönségnek valamint magához a tudó-
mányhoz ép úgy annak kitűnő művelőihez is
kétségtelen joga van s e jog nevében térünk mi
is vissza a jelen alkalommal egy a mult év fo-
lyamán csendben, zajtalanul lefolyt ily ünnepre,
mely bár zárt körben öhajtott maradni, de mint
a valódi érdem számára meghozott elismerés,
bizonyítással érdekelni fogja a nemzeti művelődés
minden igaz barátját.

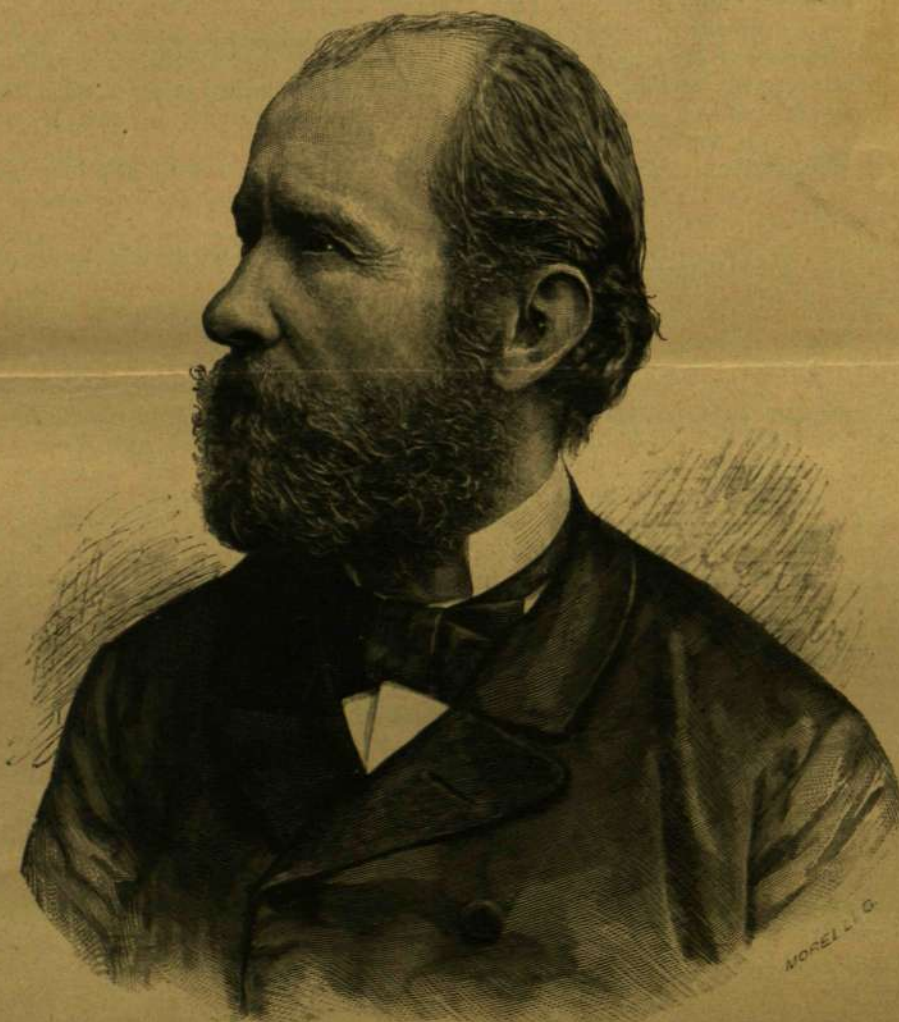
A budapesti kir. tud. egyetem vegytani inté-
zete volt az ünnep színhelye. Dr. Than Károly
egyetemi tanárt, az intézet igazgatóját keresték
fel egykori és jelenlegi tanítványai, hogy 25 éves
rendes tanárságának emlékére üdvözlőjék. Ő maga
kötötte ki, hogy a nyilvános tüntetés kizárásak
s így csak a legközelebb álló családtagok, tanít-
ványai, s jó barátai vettek részt az ünnepélyben.
Munkában megőszült kártársak a múltánylás és
elismerés, munkára nevelt tanítványok a hálás
megemlékezés hatása alatt kiállították azt az
«éljen»-t, a mely épen úgy megillette a multat,
mint a mily örömmel hangzott fel a jövőért.

Dr. Lengyel Béla mint legrégibb tanítványa
üdvözlötte s díszes albumot nyújtott át neki. Az
album becsületére válik a magyar művészetnek
és iparnak. Festészet, szobrászat és műipar olyan
kitűnő alkotása, a melyhez hasonlót Magyar-
országon még nem sokat készítették. Az album
disznóbőr antik kötés, kívül egyetlen díszítés a
domborművű két babérgaly, melyek egy pongyo-
lán odavetett szalagot fonnak át, a következő fel-
írással: «Apáti dr. Than Károly 1886/7». A díszít
Loránfi tanár modellálta, az albumot pedig Mor-
zsányi jól ismert műhelyében kötötték. A belső
díszítés egyaquarell-czimlapból s négy olajfestes-
ből áll, mind Roskovics Ignác festőművész kezé-
től. A czimlapon éremalakú sikerült arcképe
van Than tanárnak szimbolikus díszítés köze-
pén; a négy képhez életének nevezetesebb mo-
zanatai szolgáltattak tárgyat. Az első az 1849
január 4-én vívott vízaknai ütközet részlete,
melyben 14 éves korában vett részt s akkor
meg is sebesült; a második a régi laboratórium
épületének újjávilág-utcai bejáratját s az új vegy-
tani intézet egy részét mutatja, amaz esteli, ezt
reggeli derült világításban; a harmadik a har-

kányi fürdőt, a negyedik a Margitszigetről a víz-
esést állítja előnkbe. Mindkettő nemesak azért
van megörökítve, hogy az ásványvizek Than által
nagy gonddal végrehajtott analíziseire emlékez-
tessen, hanem főleg azért, mert e vizek közül a
harkányi döntőleg hatott a szénosulphid fölfé-
dezésére s fényt is vetett arra a kérdésre, hogy
a kénes vizek némelykor miféle ok folytán nye-
rik hidrogensulphid tartalmukat. Az album többi
részét az üdvözlő irat, melyet dr. Hlosvay Lajos
műegyetemi tanár fogalmazott, s mintegy kilencz-
száz aláírás töltik be; közöttük tan- és közegés-
ségügyünk nevezetesebb képviselőinek aláírásai.
A hazában alig van művelt ember, a ki Than
Károly nevét ne ismerné, s ne tudná róla, hogy
egész életén át a tudományos komoly munka
embere volt.

1834 decz. 20-án született Ó-Bécsen, Bács-

megyében s 1848 október havában, tehát alig
14 éves korában, már ott találjuk, a hol az élet
kipróbálja a maga emberét. Az erdélyi hadmű-
veletekben mint honvédtüzér vett részt, és Bem
hadserégében mint főlövésznek, majd mint tűz-
mesternek, kilencz ízben volt alkalma a csata-
térén állani ki a tűzpróbát. Tüzérsége alatt kü-
lönös kedvet kapott a khemia tanulására s mi-
után azt hitte, hogy vágját leginkább gyógy-
szertárban érheti el, gymnazialis tanulmányait
felben hagyván, gyógyszerészsé lett. Már gyógy-
szerészgyakornok korában Szimonides Antal és
Rohrbach Antal vezetése alatt sok khemiai ismeret
sajátított el s ennek köszönhetette, hogy
egyetemi tanulmányaiiban gyorsabban haladha-
tott. Érezvén azonban azt is, hogy előtanulmányai
magasabb tudományos kiképzetéséhez szilárd
alapot nem biztosítanak, nagy szorgalommal

THAN KÁROLY.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyv-
árusnál kapható, — az osztrák tartományok számára Szelinski György
cs. k. egyet. könyvtárnál Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6.

Lidércz-naptár

1888-dik szökő évre.

HUSZONHETEDIK ÉVFOLYAM.

Ára füzve 60 krajczár.

65 krnak előleges (postautalványon) beküldése után a naptár bérmentve küldetik meg

Tartalom: Naptári rész, szerk. Tóth Mike S. J. tanár. — Kamatszámítás. —
Bélyegekről. — Deák Ferencz síremléke (képpel). — Néger Krisztus. Történet
Masszaunah-ból. — A vén halász (képpel). Kuliffay Edéltől. — A csigányzene
(képpel). — Magyar halászlélet (képpel). — Herman Ottó (arcképpel). — A leg-
vérengzőbb növény. — Felhő- és vízmögés (2 képpel). — Forgó szél Tszak-
Amerikában (képpel). — Háromezer éves mumiák (3 képpel). — A Niagara-
vízesés értékesítése (képpel). — A bamáni óriás szobrok (képpel). — Tunhal-
fogás (képpel). — Kuttyák a német előrsi szolgálatban. — Néger keresztelés.
(képpel). — Acél, kova, tapló (képpel). — Tiszaparti halászléany (képpel). —
Csodálatos végrendeletek. — Ór madarak (7 képpel). — Sarkfény a Fundra
vidéken (képpel). — Lakomára menő papnak Új-Guinea szigetén (képpel). —
Félbeszakított munka (képpel). — Apróságok. — A Magyarországon tartatni
szokott vásárok jegyzéke. — Hirdetések.

látott ismereteinek kiegészítéséhez, s 1855-ben Szegeden kitűnő eredménnyel tette le az érettségi vizsgálatot. Egyetemi tanulmányokra Bécsbe ment, a hol orvosi szaktanulmányokkal és Redtenbacher vezetése alatt khemiával foglalkozott, és tanárnak támogatását kiérdemelve, 600 frtos ösztöndíjjal részesült két évig, azután 1200 frtos külföldi ösztöndíjjal töltött egy évet Bunsennél, a ki, mint a khemiai vizsgálódás és kutatás mód-szereinek kiváló mestere, a legjelesebb tehetségeket vonzott Heidelbergbe. Ugyanitt Kirchhoff, Hesse és Cantor tanárok előadásából bővítette ismereteit a segédtudományokban. Látáskörének szélesítése végett felkereste a párisi nevezetesebb tanintézeteket és ott megismerkedett a kiválóbb szaktudósokkal is. 1859-ben Bécsben mint assistens, majd mint magántanár folytatta működését, de nem sokáig, mert már 1860 őszén a pesti tud. egyetem bölcsészeti kara, mint helyettes tanár, megbizta a khemiai tanszék teendőivel s 1862 július 18-án ugyane tanszéknek rendes tanára lett.

Ettől az időtől kezdve egész erejét arra szentelte, hogy hazánkban a közoktatás, közművelődés és a tudományos munkásság ügyét híven szolgálja.

A khemiai tanítást és fejlesztést az egyetemen tökéletesen átalakította. Előadásai, a melyek gazdagok voltak tartalommal és gondosak a formában, vonzalmat költöttek az addig alig méltatott tárgyat; megkedveltette a laboratoriumi foglalkozást, a nyomorúságos viszonyok között is képes volt az önálló vizsgálódás terén maradandó becsű munkával érdemeket szerezni s tanítványai a kutatásra való hajlamot főlegbészteni. Az ő lankadatlan buzgalmának köszönhető, hogy végre sikerült az érdekelt körök támogatását megnyerni annak az eszmének, hogy khemiai tanítására és művelésére alkalmas intézetet létesítsenek, a mely 1872-re el is készült, s a melyben alkotója ép oly buzgósággal él a tanításnak, mint a tudomány fejlesztésének.

A tudomány művelését mindig eszményi oldalról igyekezett tanítványai elébe állítani. Mindig a bizonyítandó, megközelítendő igazságot és nem a kínálkozó hasznot tűzte ki célul. És mert erősen meg volt győződve arról, hogy általános kulturális értékünk a külföld előtt leginkább azzal tüntethetjük fel, ha a tudományok önálló művelésében bizonyítjuk be életrevalóságunkat, egész tevékenysége odairányult, hogy a buvárkodás iránt fokozza s biztosítsa az érdeklődést. A feladat megoldása nem volt könnyű; kevés idővel s kevés erővel rendelkezett. Míg Német- és Franciaországban, Angliában egy év alatt száz meg százra megy azok száma, a kik a khemiának fejlesztésében részt vesznek, addig nálunk Than Károly 27 éves tanárságának ideje alatt sem rendelkezhetett száz olyan tanítvánnyal, a kik céljainak megvalósításában valóban segítségére lettek volna, s ez egész idő alatt, mondhatni, csak assistenseire és az ösztöndíjas vegyész-növendékekre volt utalva.

Daczára annak, hogy a tanítás vagy terhet rótt vállaira és sok hivatalos dolog forgácsolta szét idejét, egész sorozat telik ki értekezéseiből, a melyeket főbbnyire az akadémiában vagy a természettudományi társulat közleményeiben és külföldi szaklapokban tett közzé.

Önálló buvárkodása eredményeinek közlését 1858-ban Bécsben kezdte meg a „platinian aethyrlről” és a „rumicin”-ről készített dolgozataival; ezek után következtek: „A propylen elnyelési együtthatója”, „A jódaethylen hatása a zinkre”, a melyeket Heidelbergben végzett be és pedig az utolsót Wanklyn barátja társaságában. Ugyanekkor írta meg az egyetemes encyklopaedia megjelent kötetében foglalt khemiai cikkeket.

A magyar tud. akadémián közölte: (1861-ben) „A vegyelemek parányúsáról”, (1863-ban) „A szalmiák szabályellenes gözéről”, (1864-ben) „Az ásványvizek elemzésének összeállításáról” és „Az anyag benső szerkezetéről”, (1866-ban) „Az ozon-képződésről gyors égéseknél”, (1867-ben) „A széneglegénegről”, (1873-ban) „A vegyértékek törvényéről”, (1877-ben és 1880-ban) „A vegyértéki vizsgálatok” című értekezéseit, a melyek tárgyuknál fogva az általános khemia körébe tartoznak s nagyrészek az egész tudományos világban elismert figyelemben részesültek.

Időközben számos ásványos vizet analysált és szabatos analysise sok ásványos vizünknek ala-

pitotta meg jó hírét. Ezek között vannak a „Deák Ferencz keserűviz” (1862), a csizi jód-tartalmú, a polhorai sóforrás (1866), a harkányi kénas (1866), azután a margitszigeti, a borszéki, a városligeti artési kút (1880) és a szilási vasas (1885) vizek. 1881-ben „A világító gáz felismerése és meghatározása a levegőben”, 1884—85-ben „Gazometrikus észlelések” című értekezései jelentek meg, a melyek a gázokkal való dolgozás módszereirek szolgáltatnak becses adalékokat. Liebig Justus, H. V. Regnault és St.-Claire Deville, akadémiának elhunyt kültagjai felett a modern khemia fejlődésének irányát sok oldalról megvilágosító beszédekét mondott.

Gyakorlati s különösen közegészségügyi tekintetben fontos munkát végzett dr. Fodor József és Balló Mátyás tanárok társaságában 1885-ben a fővárosnak vízzel ellátása ügyében, és 1886-ban a tatabi hőforrást s a pesti vezetett vizet analysálta.

A bécsi színházi kastélytrófia után 1881-ben a magyar kir. belügyminisztérium megbízásából Ybl Miklós építész és Szilágyi Lajos főmérnök társaságában részt vett abban a németországi körúthban, a melynek feladata volt a színházakban tűzveszély ellen foganatosított óvintézkedéseket tanulmányozni.

Tevékenységét nem egyszer vette igénybe a közegészségügyi tanács is s különösen a „Magyar gyógyszerkönyv” kidolgozása és kiegészítése körül végzett becses munkát. Ebben az évben meg mint munkatárs és mint a bizottság elnöke osztzkodott a szerkesztés terheiben. Az orosz pestis-veszély alkalmával czélszerű módszert dolgozott ki a fertőztetésre, a melyet a bécsi birodalmi járványbizottság is elfogadott. Abban az időben közölte az akadémián a „Magas hőmérséklet és a carbolsavgó hatás a szerves testekre” című értekezését.

Kezdetől fogva kiváló érdeklődéssel foglalkozott a khemiai tanításának módszerével s különös lelkiismeretességgel fejtett ki a tanításban, azon kevesek közé tartozván, a kik tanszéki tevékenységek mellett a tanítványokkal elért eredményben keresik. Nemcsak a tárgy megismertetése lebegett szemei előtt, hanem arra törekedett, hogy tanítványai a tudomány szellemében való gondolkodásba, ítéletalkotásba is be legyenek vezetve. Mindig nagy figyelmet fordított az előadásban való kísérletezésre s a gyakorlati oktatást úgy vezette, hogy tanítványai a lehető legkülönfelebb reakciók megejtésén kívül a tünemények pontos megfigyelésében s magyarázásában jártasságot sajátítsanak el.

Magára az egyetemi tanításra vonatkozó nézeteit már 1871-ben az akadémia elébe terjesztette, s 1875/76-ik évben rektori beszédében részletesen taglalta a tanítási és tanulási szabadság jelentőségét. 1884-ben a vallás- és közoktatási minisztérium megbízásából a középiskolák számára utasítást dolgozott ki a khemia tanításához.

Főérdemei közé tartozik az a buzgóság, a melyet az egyetem vegytani intézetének létesítése érdekében kifejtett. A mikor a budapesti egyetemi laboratorium tervezete készült és fölépült, nem volt még annyi khemiai intézet, mint van ma, s a honi építések sem sok jártassággal és tapasztalattal rendelkeztek az ilyen természetű tudományos intézetek tervezésében. Így a tervezés, építés, felszerelés gondjaitól a legjelentékenyebb részt az ő vállaira nehezedett. Alapos tanulmányainak köszönhetjük, hogy az intézet sikerült s rövid időn kitűnő hire ment világgá. A később épült intézetek tervezésekor Than tanár tapasztalatait értékesítették Birminghamben, Champaignben, Rómában, Grácban és Aachenben.

Mint az intézet szellemi megteremtője, 1871-ben a londoni világkiállításon díszokmányt, 1873-ban a bécsi világkiállításon haladási érmet nyert. — A tanítás és tudományos kutatás céljainak megfelelő számtalan új készüléket szerkesztett vagy módosított; ezek az 1885-iki országos kiállításon az egészségügyi és közoktatási csoportban voltak közszemléletre kitéve s elismerés fejében a bíráló bizottság a kiállítási nagy érmet ítélte számára.

Azonban Than Károly nemcsak mint tanár és tudós, hanem mint a társadalmi élet fáradhatatlan munkása is megette kötelességét. A természettudományi társulatnak 1860 óta tagja; 1862-től 1872-ig alelnöke, 1872—1880-ig pedig mint elnök közreműködött, hogy kulturális életünk e nevezetes tényezője belső szervezetében megfelelő módon átalakuljon s a természettu-

dományoknak épen úgy fejlesztésében, valamint terjesztésében a követelményeket kielégítse. A társulat azzal róvta le érdemeit az elismerést, hogy tiszteleti taggá választotta. Mint a társulat választmányi tagja állandóan részt vesz a társulat anyagi és szellemi érdekeinek előmozdításában.

Tudományos működése megérdemelt figyelemben részesült a magyar tud. akadémiá részéről is. 1860 okt. 9-én levelező tagjai sorába emelte; 1870-ben rendes taggá választották; 1876 óta tagja az igazgatósági tanácsnak, legújában, 1887-ben a III-ik osztálynak elnökségével tisztelték meg.

1860-ban a barsmegyei gyógyászati egyesület, azután a Jász-kún kerületi orvos- és gyógyszerész- és a „Magyarországi gyógyszerész-egylet”, az „Allg. oesterreich. Apotheker-verein” tiszteleti, — 1876-ban pedig a cherbourgi természettudományi társaság levelező tagnak választotta. 1862. okt. 1-én a kir. orvos-egyesületnek, 1887-ben a közegészségügyi egyesület választmányának lett tagjává. A gráci „Magyar olvasó-kör” díszokmánnyal tisztelte meg.

A kormány is bizalommal volt tehetsége és munkássága iránt; 1868-ban a közepetudományi tanárvizsgáló bizottságban, azután a közoktatási és országos közegészségügyi tanácsban, valamint a központi mértékhatású bizottságban nyitott tért kipróbált szakképességének és tevékenységének. A személyét ért kitüntetésekhez sorozhatjuk még, hogy tanár-társai két ízben tisztelték meg bizalmukkal; először 1866/7-ben, mikor a bölcsészeti kar dékánjának, másodszor 1875/6-ban, mikor rektornak választották.

A korona érdemeinek elismeréséül 1872-ben királyi tanácsosi czimmal, 1873-ban a III-ad osztályú vaskorona-rendjellel tüntette ki. Ime Than Károly élete, munkássága a mai napig. Befejezésül még csak néhány szavunk van. Közművelődési czélok támogatásában mindig az elsőkközött találjuk s jubileumi ünnepélyt is ezer forintos pályadíj-alapítványával öröközte meg.

A munkásságra, szigorú kötelesség-teljesítésre való nevelés kiegészítő része tanári működésének, mert a társadalom létfontelei között épen olyan szükségesség tartja a szilárd erkölcsi-eket, mint a szakképzettséget. És a mennyiben hatáskörénél fogva tanítványai jellemfejlesztésére közreműködhetik, nem mulasztja el, a hol szükségesnek látja, az iránta tanúsított ragaszkodás révén hatni. Tanítványaival szemben igazságos, de méltányos is.

Than tanár még java férfi-erejében van. Hivatását ismeri, céljaiban magas eszmék vezetik. Olyan korszakot élt keresztül, a melyből elég tapasztalatot meríthetett annak megítélésére, hogy a mi társadalmunkban mit és minő eszközökkel lehet elérni. Öszintén kívánjuk, hogy munkásságának minél tovább vegye hasznát az az ügy, melynek erejét szenteli.

Az üdvözlő irat a Than-albumban.

Nagyságos Úr! Tisztelt és szeretett egykori tanárunk!

A közügyeket szakértelemmel, nemes lelkesedéssel és a társadalom érdekeire kiható eredménnyel szolgálai, csak kevés kiválasztottnak jut osztályrészül.

Épen oly kevés azoknak száma, a kik egy pályán, a mely előkészítésre az élet javát emészti fel, huszonöt éves tevékenységre hivatkozva önértékel mondatják el: megtettem mindent, a mit csak tennem lehetett. Ilyen pálya a főiskolai tanárság, és azok között, a kik e pálya nem diételen, de annál göröngyösebb útján huszonöt évet olyképen futottak meg, hogy nyomuk idővel nem enyészik el, az őszinte tisztelt és a megérdemelt szeretet hangján üdvözlők Nagyágodat, mint nagyabecsült egykori tanárunkat.

De ugyan mit is érezhetnék egyebet, mint a legmélyebb tiszteletet, ha visszagondolunk arra a meglepő érdeklődésre, a melylyel Nagyágod nemcsak az ismeretekben tökéletesíteni, hanem a kötelességek teljesítésében tántoríthatatlan lelkiismeretességre buzdítani törekedett? És mit érezhetnék egyebet, mint megváltoztatatlan szeretetet, csoréban azért a rokonszenvét, a melylyel Nagyágod a tanár és tanítvány között tántóító mélységet áthidalni segített? A tanár népszerűsége sokféle tényezőtől függ; ezek között gyakran szerepelnek a nagy szolamok, a hazafias időszéri eszmék csillogtatása, a hallgatóság szabadossága való hajlamának ápolgatása. Örömmel jegyezhettük fel az utódoknak, hogy Nagyágod népszerűsége e tényezőkkel nem állott összefüggésben. Népszerű volt, mert tanítványai biztak tanításainak igazságában; mert meg voltak győződve arról, hogy

szavaiban, tetteiben hatásra számítás nélkül nyilatkozik az a hazafiság, a mely, mikor kellett, nem retent vissza a vérdőzattól sem, és becsülték, mert a tanszabadságot nem azonosította a tanítási és tanulási szabadsággal olyan magyarázatával, a mely csak azért tűr meg korlátozást, hogy amny követelés, emez eredmény nélkül, a legszűkebb körre zsugorodjék.

Állami életünk jobb sorsra fordultával esik össze az az idő, a melyben Nagyágod megkezdte tanári működését. Akkor a pesti kir. magyar tudományegyetemen a természettudományok annyira nevezetes ága, mint a khemia, nélkülözött a tanítás eszközeit, nélkülözött az elvet, mely a tudományos működésnek irányt szab, sőt kimondhatjuk egyenesen, hogy sem az elmélet, sem a gyakorlat igényeinek megfelelő művelésben nem részesült. Nagy érdeklődés a szaktárgy, határtalan lelkesedés a nemzeti közművelődés iránt, és feltétlen bizalom a helyzet megváltozásában voltak mozgató erői Nagyágod tevékenységének a kezdet nehéz éveiben. És a kártartó fáradozás nem volt sikertelen. Huszonöt év alatt megérte Nagyágod, hogy a khemia hazánkban az első, szakkoktatásra és tudományos munkálkodásra egyaránt kitűnően alkalmas intézetbe Nagyágod vezetése alatt vonult be; megérte, hogy vezetése — vagy példaadásának hatására — a khemia fejlesztése lendületet nyert, s az orvosi és gyógyszerészeti szakképzésben az érdekelt körök előtt tekintélyre emelkedett. Igaz, hogy a khemia tanítása érdekében nem minden irányban sikerült Nagyágodnak óhaját megvalósítani. Azonban a kik szándékát közelebbről ismerik, tudják, hogy a sikertelenség nem saját közönyösségnek mult.

Huszonöt év hosszú idő az ember — de rövid a nemzetek életében. Az utóbbi huszonöt év azonban örökre nevezetes a magyar nemzet történetében. Ez alatt az idő alatt közművelődésünk minden ága olyan rohamosan fejlődött, melyenhez hasonlóan történetünk egyetlen korszakában sem. Nagyágod abban a ritka szerencsében részesült, hogy éppen ennek az eredményteljes korszaknak derék-hadában küzdhetett át tért hódító kulturharezunkat, és küzdött annak a nagy eszmének diadalra jutásáért, a melynek neve: Magyar nemzeti műveltség.

Nagyságos Úr! Szeretett egykori tanárunk! Mi, a kiket Nagyágodhoz a halás tanítványi kötelek fűz, nemcsak saját, hanem azok nevében is üdvözljük e huszonöt év leforgása után, a kik Nagyágod működésének megfigyelői, bírálói voltak s érdemeivel szemben elismeréssel adóznak. Szívünkben kívánjuk, hogy leljen boldogító örömet a mult sikerében, szívünkben kívánunk sok szerencsét a jövőhöz. A munka el van kezdve, de befejezve nincs. Ajándékozta meg az egek ura Nagyágodat az életkor végső határáig megtörhetetlen egészséggel és kifogyhatatlan munkakedvvel, hogy mindazt, a mit közművelődésünk emelése, a tudomány fejlesztése és hön szereteti családja érdekében tervezett és tervez, épen olyan fényes eredménnyel fejezhesse be, mint a milyen tiszta meggyőződés vezérli mindig eslekedeteiben!

Budapest, 1887. évi május hó 22-én.

Rendelő bizottság!

Dr. Anyófi Béla

egyet. m. tanár és k. főorvos.

Grázl József,

orvos és gyógyszerész.

Dr. Jürmy Gyula,

gyógyász.

Dr. Lengyel Béla,

egyetemi tanár.

Dr. Orley László,

egyetemi magán-tanár,

múzeumi segédőr.

Dr. Ilavay Lajos,

medgyetemi tanár.

Következnek volt tanítványainak és tisztelőinek aláírásai, mintegy kilencszáz név.

A VILÁGLÁTOTT FIU.

ELBESZÉLÉS.

Írta: JÓKAI MÓR.

(Folytatás.)

Egyszer csak az hallik az udvaron, hogy az öreg házörző kutyát szolngatja valaki a régi nevén: „Betyár te ne! betyár ne!”

Az ám! a régi nevén, a hogy a magyar világban hitták, mert azután, hogy az „új rend” bejött, ennek a névnek nem volt maradása, mivel hogy ha valaki elkiáltotta a kutya nevét: „Betyár!”, a szomszédban lakó zsandár urak egyszerre eszik nélkül rohantak az az utcára, puszkával, szuronyokkal: „hol a betyár?” úgy, hogy utoljára a Csapóknak stempilis papirosn lett kiadva a parancsolat, hogy a kuvaszoknak más,

békés polgárhoz illőbb nevet adjanak. Így lett belőle „Bundás.”

Vén, fogatlan eb volt biz az már, ugatni is alig tudott: vajjon ki lehet az a régi ember, a ki még a hajdani nevére emlékezik? — Nagyon ismerősen kell lenni a házánál, mert a konyhaszerre megtalálja a nyitját, s a szobaajtón is koczogtatás nélkül jön be.

A két csemegéző asszony elé egy ágról szakadt jövevény állít be. Termetre nem magas, inkább tagbaszakadt, arczszíne nézve olvasva is elmegetne a vályogvető cigányok közé; a mi gúnya megakadt rajta, az mind több rendbeli gazdát kiszolgálhatott már, gomb helyett fapeczek tartja össze a mándláját, s a lábszárain levő ruha számos hiányosságai azt engedik sejtetni, hogy a gazdájuk különös hajlandósággal bír a kerítéseken keresztül sétálni. A kalapja alól göndör, fekete haj ágaskodik elő, a közérágadt szalmaszálak bizonyítják, hogy a mult éjszakán valahol egy boglyát választott vendégfogadónak. Az egész utikészsége egy göröcsz cselőke; azt is eldobja a kezéből, a mint a szobába belép s azzal egyenesen odaborul a jó Klára asszonynak a nyakába, ezekkel a szókkal:

— Édes anyám! Kedves édes szülő anyám!

S mután annak a két orczáját jobbról-balról összecsokolgatta, fordul a másik asszonyhoz, azt is nyálábra kapja, s telesírja a nyakkendőjét a viszontlatás édes könnyeivel:

— Kedves, drága jó Terka nénemasszony.

Aztán nagyot fohászkozik, szemeit megtörölgetve az inge ujjaival.

— De csak jó is üthön!

A két jó asszonynak szeme-szája eláll a nagy bálulástól: soha sem látták ők, akárhová legyenek, ezt a különös gavallért.

— Hát nem ismer kend rám? a Peti fiára? Hát úgy megváltoztam? Boldog Isten! Még az anyám sem ismer rám! — Hát kend, Terka néni! A ki olyan sokszor megkergetett a seprővel gyerek koromban, mikor a szilvát megloptam az aszalódeszkáról.

— No a szilvára emlékezem.

— Hát arra a napra nem emlékezik kend, mikor épen Szent-Mihály napján elvittek honvednek, mikor a kis kapujánál megállt a verbunk; nénemasszony egy delipiros selymekendőt dugott a táskámba, annak a csúcskéjébe volt kötve három szűz Máriás huszas.

— Ez, biz Isten, igaz.

— Még egy borjuszájú gyolesinet is rám akart kötni erővel, de a huszár-örmeister nem engedte, hogy azt nem lehet a honvéd-dolmány alá fölvenni.

— Még most is megvan az a borjuszájú ing. — Szépen ki volt suprikálva az eleje. — Szakasztott igaz.

— Hát a kis Erzsike hugom, mikor utánam szaladt, s a sóspereczet a tarsolyomba dugta.

— Né! Még arra is emlékezik. Jaj, azt ellopták a cigányok. Azt ne emleged az „anyád” előtt.

— De hát az anyám még el se fogadott fiának. Hát már nem emlékezik kegyelmed, lelkem édes szülém, hogyan elsrattott akkor, mikor a háborúba vittek? Hogy meg volt keseredve, hátha ott levágnak. Nem gondolhatott rá, hogy a véretem kifolyni lássa. Mind azt emlegette, hogy mikor egyszer kis gyerek koromban a kakas megvágott a vakszememen, hogy az orczámat ellepte a vér, akkor is majd kétségbeesett. Hát nem látja a helyét itt a vakszememen a kakasvágásnak?

Már erre a szóra Klára asszonynak is elérzékenyedt a szíve. Nem bírta a könyeit visszafojtani.

— Hát csakugyan te volnál a Peti fiam?

— Hát persze, hogy én vagyok! Csak hogy

ebben a sasoktépte gúnyában még a Betyár kutyánk is megugat. De ha még a tükörben meglátom magamat, magam is azt kérdelem: ki ez a toprongyos? De vegyem csak fel egyszer a hajdani piros pruszlikomat s három sor gombos dolmányomat, meg a pitykés rajthuzlót, aztán nyomhassam a fejembe a darutollas tური süvegemet; tudom, hogy egyszerre minden ember kiszalad az utcára: „itt a Csapó Peti”.

— Ni, hogy emlékezik rá a lelkem, hogy miféle ünneplő ruhát hagyott idehaza!

Most már egészen elhitte a két jámbor asszony, hogy most az igazi Csapó Peti áll előttük testestül-lelkestül.

— Hajh! édes lelkem szülő anyám. Tíz esztendő nem tréfa ám. Kivált az olyan keserves tíz esztendő, mint az enyim. Az dupla kapitulációba megy. Az sem volna csuda, ha megöszülne kerütem volna haza.

— No csak hogy itthon vagy hát: édes fiam! De legelőbb is öltözz át ezekből a rongyokból. Tudod, hol áll az ünneplő ruhád?

— Hogyne tudnám? A tulipános ládában.

— Az apád oda van a szalonati vásáron; mire hazajön, fel légy öltözve, hogy ő is rád ismerjen. Éhes is vagy, ugy-e?

— De még a fiastyukot is megenném az égről, ha hozzá juthatnék.

— Szaladj, édes Terka hugom, frissen a mésszárszékbe, hozz egy pár font szegyet, gulyáshús-nak való. Ettél-e azóta gulyáshúst, édes fiam, a mióta innen elszakadtál?

— Ettem bizony: krokodilus-húsból.

Terka néne rögtön szaladt a mésszárszékbe; útközben elbeszélte sebtén őt-hat asszonyfelének, hogy a Csapók Petije hazaérkezett az operenciálról; úgy hogy mire visszakerült a két font szegyével, a mihez czubáknak a mésszáros még egy darab *tölgyet* is adott (azzal lesz tökéletes a gulyáshús): hát már akart az egész faluban el volt terjedve a híre. S nosza megindult a proceszsió a Csapók háza felé, meglátni ezt a csudát; udvar, pitvar tele lett fehérréppel, meg gyerekekkel; minden ablakon bekukucáltak, a kik nem túrtöztethették a kíváncsiságukat.

Klára asszony maga segített a hazajöttnek, hogy illendő parádeba csaphassa magát. Legtöbb felakadása volt neki a legény bozontos hajával. Az ő Petijének nem ilyen mangalicaszőr forma göndör haja volt. Annak a haja szépen, simán leomlott a vállára.

— Jajh, kedves édes anyám. Mikor az ember öt esztendeig Afrikában lakik, ott olyan kemény a nap, hogy minden embernek összegöndörödik minden hajaszála tőle.

Egy kis olvasztott hajjal megkenve, az a göndör haj is engedelmesebb lett s fésű segítségével (a minek három foga beletörött) engedte magát kétféle választani.

Mikor aztán még a darutollas süveget is feltették a fejére, akkor — ki merje azt mondani, hogy ez nem a Csapók Petije?

A közben a Terka néni is hazakerült a húsos kosárral; a tüzet előre megrakta már Klára asszony: a veres hagymát megapritotta, a burgonyát koczákra vagdalta. Addig is pedig, míg a gulyáshús elkészült, felterítette a sávoles abroszt a kihűző asztalra. Kitéte a megszelt fehér cipót, paprikás hasas szalonnát, meg a czilindert a jó törkölypálinkával, étvágycsillapítóul.

(Folyt. köv.)

OROSZ ÉLETKÉPEK.

Kornilov után.

„Justitia” asszonyság orosz jelmezben.

Lehet-e valami czifrább a világon, mint az orosz igazságszolgáltatás? Az ember igazán nem tudja, nevéssén rajta, vagy pedig szégyelje magát, hogy az ur Isten oroszoknak teremtette.

Én az utóbbit választottam, de azért szegény népem utolsó leheletéig védeni fogom.

A csinovnikok éhes hada mindent elkövet, hogy a gondjára bízott milliók csakis emberi alakjuk által legyenek a mező barmaitól megkülönböztethetők. Egyedül övszerű a nép ébredése ellen a pálinka és a korbács; ha aztán már ezek sem akadályozzák meg a fejlődést, háboruba velük, ott majd a kartács-zápor, sőt a mi ennél sokkal rosszabb, a tábori kórházak, emberségre tanítják.

No de a tárgyhöz! — Ezennel bemutatam önöknek Katlarov Szergei Nikolajevics ügyvéd urat, és Balaikin Iván Mikhaelovits kazáni kereskedőt.

Balaikin úr, évek óta lopással, rablással, csa-

épen arra utazó csinovnik ráakadt az úton heverő agyonvert örményekre s hulláikat Kazanba vitette.

Nevezetes módon Balaikin úr épen akkor került laza sebesülten; minthogy pedig a seb mérése folytán olyan orvost kellett hivatni hármájában, ki nem tartozott Balaikin tisztelői közé, csakhamar kitudódott, miszerint a két agyonvert örmény esete és Balaikin megsebesülése közt valami fatális nexusnak kell fennfognia. — A szerencsétlenül járt ékszerkereskedők düsgazdag, milliókkal bíró emberek voltak, s nemsokára hátrahagyott özvegyeik és üzlettársaik oly lármát csaptak Szt.-Pétervárott, hogy a dolgot abszolút nem lehetett többé eltusolni.

Egy császári ukáz meghagyta a kazani tör-

Nikolajevics, a rágalmozók sorát szaporítja, kik ellenem törnek, és életemet, becsületemet tönkre akarják tenni? Mi lesz belőlem, ha sehol igazságot nem kapok; kihez forduljak szorultságomban, jaj nekem, jaj szegény fejemnek!

— No csak ne jajgasson kérem — veté közbe kajánul mosolyogva a jogtudós ügyvéd. — Tulajdonképen, ugyebár, azért jött hozzám Iván Mikhaelovics, hogy szükség esetén segítségére legyen, tanácsommal szolgáljak? — Látta, en mindent tudok, tán többet, mint a mennyit tudni akartam. A véletlen úgy akarta, hogy ama szerencsétlenül járt kereskedők rokonai épen hozzám fordultak. Én azonban, ki mindenkor csak az igazságot szoktam pártfogolni, és az Ural hegység minden aranyáért sem volnék képes elveimet

ártott. Csupán azért, mivel oly tisztességes polgár, jó családja és iparkodó kereskedő, csupán ezért van mind e támadásoknak kitéve irigyei részéről. Értsen meg jól, egy kopékát sem kívánok!

E szavak megadták Balaikinnak a kegyelem-döfést; beadta a kulcsot. Látta, hogy az ügyvéd elfogadja ugyan védelmét, de nem lesz benne köszönet, ha az örmény atyafiságot tul nem licitálja, illetőleg, ha Katlarov kapzságát tökéletesen ki nem elégíti, mert hiszen azt anélkül is tudta, hogy a százezer rubelféle ígéret csak mese volt.

Olombánya. Sakhalin szigete, vagy plane zsákba kötve, jó magas akasztófa alatt, a veres ingű hóhér markában. Első rendű kilátások.

5000-et ha egy évi fogságra ítélnék, 1000-et, ha Szibériába kerülök, semmit: ha — ennél sokkal nagyobb bajba találnék keveredni. Ha úgy tessék, kössük meg az alkat, ha nem, arról sem tehetek. És most adasson egy pohár theát, rossz-szul érzem magamat. — E szavak után Balaikin kimerülten egy karszékre vetette magát, Katlarov pedig a mindenkor kész számovárt hozatta szobájába.

Mit végezhetett a két jó madár, azt nem tudom, de annyi bizonyos, hogy Katlarov még aznap Szent-Pétervárra utazott, hol a meggyilkolt ékszerészek rokonait fölkereste. Nagyon érdekes információkat nyerhetett az illetőktől, mert mire Kazanba visszatért, és legott véden-czével értekezett, Balaikin másnap maga jelent-

kodott. Katlarov, kinek védenéze folyton azt állította, hogy ama bizonyos napon, midőn az örmény ékszerkereskedők meggyilkoltattak, utközben cigányok által támadtatott meg, rögtön kapott az alkalmon, és a Volhyniában valami csekély lopás miatt letartóztatott cigányoknak Kazanba való szállítását követelte. És ezen véletlen eset elősegítette a dráma fejlődését. Hogyan tehetők volna meg nyomorult gebéiken a cigányok a roppant utat Kazanból Volhyniába, arra senki sem gondolt, legkevésbé pedig a kazani törvényszék különféle tagjai, kik kézzel foghatólag Balaikin előnyére dolgoztak. Mindenki világosan láthatta már, hova fog kilyukadni a nagy garra, császári ukázzal inszenált vizsgálat. Nagyon természetes, hogy Katlarov a kedvező han-

AZ 1849. JANUÁR 4-IK VIZAKNAI ÜTKÖZETBŐL.

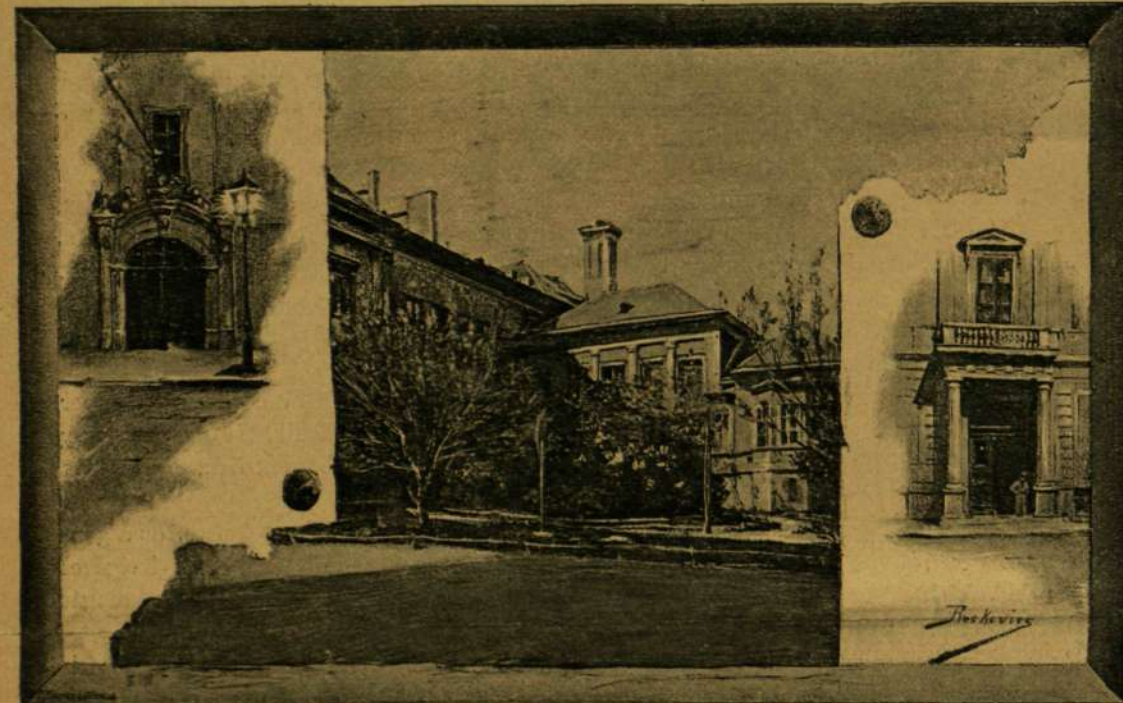

AZ ALBUM.

A THAN-ALBUM Roskovics Ignác festményei.

A HARKÁNYI FÜRDŐ.

A RÉGI LABORATORIUM
ÚJVILÁG-UTCAI BEJÁRÓJA.

AZ ÚJ VEGYTANI INTÉZET EGY RÉSZÉ.

A VIZESÉS A MARGITSZIGETEN.

lással és több efféle, Oroszországban nagyon jó-
velmező foglalkozással szép vagyont szerezvén,
végre — pour la bonne bouche — egyszerre
nagy urrá akart lenni, a mennyiben jónak találta
néhány zinkostársaival két örmény drágakő- és
ékszerkereskedőt, kik Szt.-Pétervárról Nisni-
Novgorodba, az ottani híres vásárra utaztak,
az országúton fényes nappal kirabolni. Minthogy
őket is egyszerűen agyonverték. A kocsi — ki va-
lami kezdő-tolvaj lehetett, — troikájával szeren-
csésen megmenekült, s ez alkalommal nem járt
épen rosszul, mert Balaikin urék csak a 800
ezer rubeltől gyémántokat rakták zsebre, a
többi ékszereket figyelemre alig méltatva.

Történt azonban, hogy valamely véletlenül

vényszéknek a büntény kiderítését, továbbá a
tettesek szigorú megfenyítését, s több efféle épü-
letes dolgot, a minek aztán az szokott a vége
lenni, hogy hosszadalmas kutatások, végtelen
vizsgálatok és vallatások után többnyire a leg-
kevésbé bűnös iszsa meg a levét.

Mihelyt Balaikin a hasába kapott revolver-
lövésből kiépült, azonnal hozzálátott a »helyzet»
tisztázásához. — Felkereste Katlarov Szergei
Nikolajevics »híres» ügyvédet.

— Nos, batuska — kezdé az ügyvéd, gyé-
mántos gyűrűkkel megrakott kövér ujjait han-
gosan ropogatva, — hallom, beteg volt; tán
meghűtötte magát a nisni-i vásáron!

— Szent Mihály arkangyal védszentem,
segélj meg, — dörmögé Balaikin alig érthető
hangon, — nem elég, hogy pénzemet elrabolták,
majdnem agyonverték, most még ön is, Szergei

megtagadni, egyszerűen visszautasítottam őket.
Pedig tudja meg, Iván Mikhaelovics — és e sza-
vakkal az ügyvéd orrával majdnem Balaikin po-
fáját érte — százezer rubelt tettem itt le erre az
asztalra ni, ha az ügyet elfogadom.

— »Százézer rubelt!» ismétlé elhaló hangon
Balaikin, mintha csak azt akarta volna mondani:
na, most legalább négyszer annyit kell adnom
a gazembernek.

— Igen, százézer rubelt — folytató Katlarov,
— sőt csakis egy rövid kis távirati sürgőnyt kell
megeresztenem, hogy a százézer rubel három nap
mulva ismét rendelkezésemre bocsájtassék. Önt,
Iván Mikhaelovics, védeni fogom, ha a szük-
ség úgy hozza magával, és pedig ingyen, a nél-
kül, hogy egy lyukas kopékát kérném, mert tu-
dom, hogy ártatlanul vádolják önt, ki minden-
kor becsületes ember volt, s a légynek sem

Legjobb esetben 25 évi kényszer-munka nehéz
vasban, havonként 25 korbács, három börtöl egy
léten. Pedig a moszkvai bankban kerek négy
millió van nevére írva; Szent-Pétervárott ugyan-
ennyi. Ingatlan javait nem adná oda három
millióért, s ennél kevesebbet üzlete sem ért.
És mind ennek hasznát nem veheti, ha az ör-
dögös ügyvéd nem tágit. Hiszen ha csak 100
ezer rubelről lenne szó, azt Balaikin, bár vérző
szívvel, de végre mégis oda adná, hanem Katla-
rov többet, sokkal többet, tán 20-szor annyit fog
akarni — és pedig előre; — ha aztán mindezek
daczára mégis felkötik! ...

Nem, nem, az lehetetlen. — »Tudja mit,
Szergei Nikolajevics, beszéljünk őszintén egy-
mással. Én kereskedő ember vagyok. Haszonra
és kárra egyformán el kell készülnöm. Ha fel-
mentenek, 500 ezer rubelt fizetek önnek;

kezett a törvényszék elnöknél azon kéréssel,
hogy ellene, kit ártatlanul rágalmoznak, in-
dítassa meg a vizsgálatot.
Az elnök nagyon traktabilis ember lévén,
nagy elismeréssel fogadta Balaikin férfias fellé-
pését, és oda utasította a közbíró, hogy Balai-
kint azonnal fogja perbe.

Néhány hétig nagyon rosszul álltak Balaikin
ügyei. Nem mintha valami fontos bűnjelt talál-
tak volna házában a motozás alkalmával, de
leginkább azért, mivel a közbíró folyvást azon
nyargalászott, hogy Balaikin nem tudta hitelesen
kimutatni, hol, mikor, és kitől kapta a fatális
revolver-lövést. — Végre az a nehézség is meg
lőn oldva, a mennyiben valahol Volhyniában
egy kőborló cigány-csapatra akadtak, mely állí-
tótlag ugyanazon időben, midőn a nevezetes
rablógyilkosság történt, Kazan vidékén tartó-
gultat felhasználva, védenéének szabad lábra
való helyezését kérte, mit tekintettel a vádlott
társadalmi állására, most már nem igen lehetett
megtagadni.

Végre erős kozák-fedezet alatt megérkeztek a
szerencsétlen cigányok. Férfiak, asszonyok s
különféle koru gyerekek, száma mintegy negy-
venen.

Nyomorult rongyaikban hiába kutatták a száz-
ezreket érő elrabolt gyémántokat és egyéb kin-
cseseket.

A cigányok, kik Oroszországban ép úgy, mint
másutt, lopásból és koldulásból élnek, nem igen
tudták alibijüket kimutatni, hanem a vizsgáló
bíró zaklató keresztkérdései nyomán a hazug-
ságok valóságos labirintusába keveredve, végre
azt is bevallották, hogy a gyilkosság napján a
kazani temetőben táboroztak.

Ezen időtől kezdve, a szegény cigányok folyást részeket voltak, s többnyire mámoros fővel kerültek a vizsgáló bíró elébe, kinek minden kérdéseire igennel feleltek és, ha kívánta volna, még arra is igent mondanak, hogy a Nevski-Prospektet kirabolták.

Nagyon természetes tehát, hogy az esküdtek — én uram istenem! orosz esküdtek! — többnyire Balaikin üzlettársai, adósai, s egyéb vele egy hurot pendülő gentlemanok, rövid tanácskozás után kimondták a halálos ítéletet, melynek nyomán, — felebbezésről vagy egyéb jogorvoslatról szó sem léven, — hat férfiú és három nő az akasztófán végezte életét.

A többi a szibériai olombányákba került. Eddig hát rendszeren ment minden. Balaikin dobbal-sípall visszanyerte előbbi állását, mint a kazani kereskedő-cseh elnöke, sőt Katlarov tanácsa folytán Szent-Pétervárra utazva, az igazságügyi miniszternél elégtételt kért a rajta elkövetett méltatlanságért, mit nemsokára egy rendjel alakjában meg is kapott.

Most azt kérde a nyájas olvasó, hogy hát én honnan tudtam meg mindezeket? Ezt is elmondom.

Két évvel Balaikin esete után, ennek valami czinkostársra bájba keveredvén, börtönbe jutott. Balaikin figyelemmel kísérte ugyan a per folyamát. Azonban, mint afféle fukar ember, sokallotta a szokásos költséget, s barátja tíz évre elítélte.

Nemsokára az elítélt megbetegedett, s halálos ágyán bevallootta, hogy Balaikkal együtt az ormény kereskedők meggyilkolásában részt vett. A pópa, ki a haldokló vallomását hallotta, azonnal jelentést tett, de a megremült bírak, kiket a kivégzett ártatlan cigányok vére nyomott, nem mertek belevágni a per újabb felvételébe, hanem kéz alatt értesítették Balaikint a történetkről.

A dúsgazdag gonosztevő nem várta be a további lépéseket, melyek valószínűleg hasonló eredménnyel, mint első ízben, ellene folyamatba tetettek volna, hanem lelkiismerete furdalásaitól üldözve fényes palotájának egyik termében föl akasztotta magát.

Különbön családja megmaradt a galádul szerzett milliók birtokában. Leányai és unokái a szent-pétervári haute-finance köreiben nagy szerepet játszanak. — A kivégzett cigányok tán a túlvilágon nyertek elégtételt, mert hiszen Oroszországban ilyesmire még élve sem számíthattak volna. Minden a maga régi valóságában megmaradt.

TETÓN.

Tetón vagyok ma már, ormára jutván
Ama parányi kornak, mely enyém,
S mely reng ma még, mint reng a kicsi hullám
A Végtelenség roppant tengerén.
Nagyot lélegzem itt fenn és megülök,
Szemem a könytől megtörülgetem,
Hogy szételtem lassan: merre szállok?
És merre jöttem a tetőre fel?

A merre jöttem, mélység néz utánam,
De hosszú útján bárha túl vagyok,
A lellem visszajátszik, mint az árnyban
A nap a tájra, melyet elhagytam.
Eltűnt koromnak, elejétől sorban,
Álom-köden át látom képeit;
Látom a bokrot és a zöld bokorban
A kis madárkák rengő fészkeit.

Vidám gyermekkor, drága, boldog álom!
A sík mező mienk virágival;
Miénk az erdő, és a bérz olóiban
A vig manó velünk kaczag, rival.
Miénk a sasfiu az égbe nyúlt fán,
S a pipipalatytojás a fű között,
S az a puha kenyér, anyakéz nyújtván,
A mit verejték még nem öntözött.

Látom a forrást ott a szikla alján,
Körötte üde pázsit bársonya,
A hol szerelmemet játszóda dallám,
A maig a hablánya elbájla.
Tündére van, hajh! minden ifjú szívnek,
Midőn szerelme mámorában él,
És mint nekem, ha éveink repülnek,
Majd arral is csak egy emlék regél!

De hah! mi zúg? mi jajszó réme hallik?
Örvény sodorja a kicsiny hajót;
Az élet, im, mint tenger árja zajlik,
A vész süvölt, az árboz meghajolt.
Ah! jártam arra és a vész dühével
Megvívám én is a nehéz csatát;
Sebét viseltem égető tűzzel,
Megváltva a bukás gyalázatát.

Küzdés az élet, s bár csapás kimélje,
Az érző szívek harca nem szűnik;
És lelked is, ha nem lappangva éle,
Százszor kemény sziklába ütközik.
Nyílt homlokod, mely várta koszorúját,
Tövissel vérzi gyakran a világ;
Hivatlanok eszméid összedulnak,
És áldozat lesz sokszor, a ki áld.

Láttam a harezot, embert ember ellen
Híu csatákban láttam küzdeni;
Láttam az önzést állni sánda lesben,
Lángot sziszegvén kigyónyelve.
Gonosz s botor rém is tört elégszer,
De utamon kettős paizs fedett:
A láng dühét leküzdém hideg észszel,
S megkönnyezém sértőmön a sebet.

Most már tetőn vagyok, a táj mögöttem,
S nyugodt mosolylyal nézek vissza rá;
Örvényeit és csibáit legyőztem,
S harczát szívem hiven megharcolá.
Pihenni kéne itt hát egy kicsinykét,
Elszenderülni bár egy percze csak,
Hogy téged, ó! játékkimál letűnt kép,
Még álmaimban visszahozalak!

Boldog, derős kor, melynek gondja nincsen,
Azt, azt sovárja vissza még szívem:
Baráti lelket, a ki földérsen,
S álom fölött is örökdíjként hiven,
A ki nem ismer önzést, csak észrelehet,
Ki nem tagad meg s nem hagy el soha;
Kinek, ha csüggedés szállná e keblet,
Fülembe csengne biztató szava.

Mert menni kell tovább, előre, újra,
Megnyílt előttem lefelé a táj;
Rezgő ködét hús ősi szellő fújja,
S útjára bágyadt nap sugára száll.
És messze, messzebb, zordon téli tájak
Bús sivatagja, hó és zúzmara;
A csillagok örök sötétbe szállnak,
S a napnak elfogy minden sugara...

Mi rémes volna, ó! ez utra kelnem,
Gyámol nekül, magamra, egyedül;
De sorsom, im, megengedé pihenem,
S mint déli nap, a lellem földérül.
Az ég megadta, a miért esengtem,
Órangyalom a keblemhez simul,
És vesztem annyit, mindent visszanyertem,
Mert még szívem ma újra él s virul.

Övet szorítok, jöjjön a jövőndő!
Mélységimél nem szédül meg fejem;
Hol véget ér az, a mi eltűnendő,
Új fényt derít rám ott a Végtelen.
Szívem szerelme, mely lángol s lobog még,
Lejtőmön is világol és vezet,
S ha majd napom a tengerébe omlék,
A sírba viszem ez öröktűzet!

FEJES ISTVÁN.

EGY SORSJEGY.

9672-dik szám.

Regény egy kötetben.

Irta VERNE GYULA.

Francziából HUSZÁR IMRE.

III.

Alapos ethnografiai ismeretek nélkül is elhihetjük némely tudós állítását, hogy bizonyos rokonság létezik a magas angol arisztokrácia családai és a skandináv birodalom régi családai között. Számos ugyanazonos név bizonyítja ezt. Mindazonáltal Norvégiában nem létezik arisztokrácia. De ez nem gátolja az uralkodó demo-

kráciát abban, hogy arisztokratikus erzelmi ne legyen, a legnagyobb mértékben. Mindnyájan egyenlők fenn, a helyett, hogy lenn volnának egyenlők. A legegyszerűbb kunyhóban is ott pompázik a családja, a mely nem fájult el azért, hogy pór földben vert gyökeret. A legszegényebb hajlékban is ott láthatók ama hűbéri korbelti nemes családok czimerei, a melyeknek ivadéai ezek az egyszerű parasztok.

Ezek közé tartoztak a dáli Hanzenek is, a kik kétségkívül távoli rokoniak voltak a normandiai invázió után peeri méltóságra emelt angol családoknak. A rang és gazdagság hiányában legalább megőrizték ősi büszkeségüket, vagyis inkább az ősi méltóságérzetet, a mely helyén van minden társadalmi állásban.

Egyébiránt Hanzen Harald, bármily előkelő ösökkel dicsekedhetett, mégis csak korcsmásos volt Dálban, a házat az atyjától és nagytájtól örökölte, a kiknek tekintélyes állását örömet emlegette. Halála után a neje folytatta e mesterseget, még pedig úgy, hogy köztiszteltet vívott ki magának.

Senki se tudta, vajjon szerzett-e vagyont Harald. Annyi bizonyos, hogy Joel fiát és Hulda leányát felnevelte, a nélkül, hogy a két gyermeknek szükségét kellett volna szenvednie. Sőt a neje nővéreinek fiát, Kamp Olét is örökre fogadta szesze gyermekkorában és úgy nevelte mint a saját gyermekeit. Az árva fiú, Harald nagybátyja nélkül, kétségkívül ama szegény kis teremtesek közé tartozott volna, a melyek csak azért jönnek a világra, hogy csakhamar meghaljanak. Egyébiránt Kamp Ole fogadott szülői iránt valódi gyermekies háladatosságot tanusított. Huldaival való egybekelése még szorosabbra volt fűződő ama köteleket, a melyek őt a Hanzen családdal egyesítették.

Harald körülbelül másfél évvel ezelőtt halt meg. A dáli fogadón kívül az özvegyére még egy kis „szótert” hagyott a hegyek közt. A szóter egy elszigetelt kis major, a mely rendszerint nagyon keveset vagy éppen semmit sem jövedelmez. Az utolsó évszakok nagyon kedvezőtlenek voltak. Minden ültetmény és vetemény sokat szenvedett, sőt a legelő is. Egy pár széles és fagyos éjszaka tönkre tette a csirákat, a termőföld legmelyén is. A telemarki és hardangeri parasztokat inség fenyegette.

Azonban, habár Hanzenne asszony tudta is, hányadán van, soha se szólt róla senkinek semmit, még a saját gyermekeinek sem. Hideg, hallgatag jellemű és epen nem közlekeny nő volt, — a mi észrevehetőleg gyötörte Joelt és Huldát. De a családíró iránti tiszteltetlenség fogva, a mely az éjszaki országokban oly föltétlenül uralkodik, tartózkodólag viselték magukat, noha ez a tartózkodás nagyon kínos volt rájuk nézve. Ezenfelül Hanzenne asszony nem szívesen kért segélyt vagy tanácsot, teljesen meg levén győződve a saját ítéletének helyessége felől. E tekintetben igazi norvég nő volt.

Hanzenne akkoriban ötven éves lehetett. A kor, ámbár a haját megfehéřítette, nem volt képes meghajtani magas termetét, sem pedig elhomályosítani az élénk pillantást sötétke szemében, a melyeknek azúrját változatlanul fel lehetett találni leányánál. Csupán az arczszíne sárgult meg mint a régi papiros és néhány ráncz vont barázdát a homlokán.

Az asszonyság, mint a skandináv országokban nevezik, Harald halála óta széles redős gyászruhát viselt. Barnás szövetből készült ruha-derekanak karhasadéka alól kilátszottak fehérítetlen vászon-ingének ujjai. Sötétzsinóru keszkenő volt keresztülkötve a mellén, a kötényének felső részét széles csattok tartották hátul a vállán. Folyvást selyem fejkötő volt a fején, azok közül, a melyek mindinkább kimennek a divatból. Dál helyiség komoly arcú fogadósnője rendszerint mereven ült fakarszéken és csak olyankor tette félre a rokkát, mikor nyírfakéregből készült kis pipájára gyújtott, melyből bodor füst emelkedett ki és apró felbőket képezett körülr.

Valóban, a ház talán nagyon szomorúnak is látszott volna, a két gyermek jelenléte nélkül.

Hanzen Joelt ugyancsak derék fiúnak ismerte mindenki. Huszonkétes, izmos és magas termetű volt, mint a norvégiai hegylakók valamennyien, büszke, de nem betyke arcú, merész, de nem vakmerő magaviseletű. Hajának szökesége a gesztenyesszinnel, szemének kék színe a feketével volt határos. Öltözéke kellően érvényre emelte hatalmas vállait, a melyek nem görnyedtek meg egykönnyen, széles mellét, a melyben

szabadon működhetek a hegyi kalauznak való izmos tüdő, erőteljes karjait és lábszárait, a melyekkel könnyen megmászta a Telemark legkevésbé hozzáférhető hegyeit. Szokásos öltözékében bizást úri embernek lehetett volna tartani.

Joel valódi mesterségére nézve kalauz volt a telemarki kerületben, egész a hardangeri hegység közepéig. Mindig készen állt az indásra és fíradhatatlanságánál fogva megérdemelte, hogy Rollonnal, a norvég legendák hőisével hasonlítsák össze. Hosszabb kirándulásai időközében az angol vadászokat kísérte, a kik szeretnek vadászni a „riper”-re, a mely nagyobb a Hebridaik ptarmiganjánál és a „jerper”-re, a melynek husa finomabb a skótországi grouse húsnál. Télen a farkasvadászatot űzte, mikor e fenevadak, az éhségtől kergetve, elkalandoznak a befagyott tavak jégtük-rére. Nyáron a medvékre vadászott, mikor e vadállat a kolykeivel együtt a friss füvet keresi ezer-ezerkét száz lábnyi magasan fekvő fensíkokon. Joel az életét egynél többször csupán csodálatos erejének köszönhetette, a mely képpessé tette őt ellenállani a borzasztó állatok ölé-lésének. Csodálatos hidegvérűség tudott kibontakozni a karjaik közül.

Végre mikor sem utas nem volt, a kit Vestfjorddal völgyében, se vadász, a kit a fensíkokon kalauzolhatott volna, akkor a kis szóterrel bajlódott, a mely néhány mértföldnyire messzebb, a hegyek közt feküdt. Itt egy fiatal pástör őrizte Hanzenne asszony szolgálatában a hat ténből és mintegy harmincz juhó álló nyáját, mert a szóteren csak legelő volt, szántóföldnek nélkül.

Joel természetében feküdt a szolgálatkészség. A Telemark valamennyi helységében ismerték, a mi annyit jelent, hogy szerették is. Két lényhez határtalanul ragaszkodott, Ole Kamp unokatestvéréhez és Hulda húgához.

Mikor Ole Kamp elhagyta Dált és legutólszor hajóra kelt, mennyire sajnálta Ole, hogy nem adhat hozományt a húgának és ez által nem tarthatja otthon a jegyesét! Valóban, ha a lány ezt megszokta volna, egy percig se habozik vala elmenni az unokatestvére helyett. De az új háztartás berendezéséhez pénz kellett. Miután Hanzenne asszony e részben semmiféle kötelezettséget se vállalt magára, Joel ebből megértette, hogy a családi vagyonból nem járulhat a szükséges költségekhez. Olenak tehát el kellett mennie messzire, az Atlanti-tenger tülso oldalára. Joel elkísérte őt a völgy legvégső határáig, a bergeni úton. Itt megölelte, hosszasan karjai közt tartotta, jó utazást és szerencsés hazatérést kívánt neki. Aztán visszament vigasztalni a húgát, a ki iránt testvéri és egyúttal atyai szeretettel viseltetett.

Hulda akkoriban tizennyolcz éves volt és inkább látszott „kisaszonynak”, semmint „pigá”-nak, a hogy a nőcselédeket nevezik a norvégiai fogadóknak. A könnyű vászon fejkötő, a mely mögül kissé aranyzsinóru szöke haja hátul alóm lott, bájos arcot foglalt keretbe. Rendkívül finom termetet áruolt el a vörös és zöld csikos szövetből készült és a mellén kivágott szűk derék; a kivágás felett előnyült a fehér ing fodra, mig az ingujjakat szalagokból font karperecz szorította össze a kéz csuklóján. A zölde alapszínű szoknyát, és a tarka kö-tényt, ezüst csattal díszített vörös övszalag tartotta.

Igen! Kamp Ole jegyese bájos volt kissé mélabús és mégis mosolygó arczával. Láttára észbe jutott az embernek a szöke Hulda, a kinek a nevé viselte és a ki a skandináv mythologia szerint játékony tündér gyanánt jár a házi tűzhely körül.

Szerény tartózkodása semmit sem vont le abból a kellemből, a melylyel a dáli fogadónak egy napon megszálló vendégeket szokta üdvözölni. Hiszen már az is valóságos élvezet volt, ha az ember Huldaival, skandináv szokás szerint, szívélyesen kezét szoríthatott!

HANZENNE ASSZONY ÖTVEN ÉVES LEHETETT.

IV.

Kamp Ole egy év óta távol volt. Jól mondta a levelében, hogy erős munka a téli halászat New-Found-Land környékén. Az ember ugyancsak megérdemli a mit keres, — ha ugyan kereshet valamit. A napjegyen szelrohamok néha megtámadják a csónakokat és bárkákat a sik tengeren, a szigetektől távol és néhány óra alatt megsemmisítenek egész flottillákat. De másfelől New-Found-Land sekely vizei szinte hemzsegek a sok haltól és a halászlégénység, ha a sors kedvez neki, bő kárpótást talál fíradalmiért és a zivatros vidéken átélte veszélyekért.

Egyébiránt a norvégiaiak jó tengerészek és nem félnek a nehéz munkától. A tengerpart fíordjai közt, Christiansundtól az éjszaki foki, a Finmark szírfjei alatt és Loffodon átjáróiban elég alkalmuk akad megbarátkozni az Océán dühével. Mielőtt tömegesen átkelnek az éjszaki Atlantitengeren a New-Found-Land távoli halásztelepeire, már számos bizonyítékát adták bátorságuknak. Gyermekkorukban annyira megszokták az európai partokon a viharokat, hogy New-Found-Landban sem ijednek meg tőlük.

Különbön ez a norvégiaiaknál öröklött tulajdonság. Elődeik már merész tengerészek voltak akkoriban, mikor a Hanza-városok a kezükre kerítették éjszaki Európa kereskedelmét. Talán kissé kalózkodtak is a régi időkben, de hiszen ez akkor általánosan divat volt. Azóta a kereskedelem sokkal erkölcsösebb lett, noha bizást megvallhatjuk, hogy még e tekintetben is maradt fenn némi kívánni való.

Bármint legyen is, a norvégiaiak merész hajósok voltak, ma is azok és azok fognak maradni mindig. Kamp Ole nem hazudtolta meg a származásához kötött reményeket. Az atya avatta be, mint suhancot, a nehéz munkába. Egész gyermekkorát a bergeni kikötőben töltötte, a mely a skandináv birodalom leglátogatottabb kikötői közé tartozik. Mielőtt kiment volna a sik tengerre, sokat barangolt a fjordok közt, felkutatva a vízi madarak fészkeit és eredménynyel öldöste a számtalan mindenféle halat, a melyekből a tőkehalat gyártják. Később hajókázott a Balti-tengeren és az Éjszaki-tengeren, sőt elkalandozott a földszarki tengerig is.

De hát mit fogsz tenni, kedves Ole, ha nem akarsz többé a tengerre menni? — kérde Hulda. — Joelhez szegődöm társul. Jó lábszáram vannak, de ha nem volnának eléggé erősek, majd megmedzem a gyakorlat által. Aztán gondoltam egy másik üzletre is, a mely talán nem volna rossz. Miért ne rendezhetnénk be közle-

melyet szeretett és a melynél egyebe nem maradt a világon. Több utazást tett így nagyobb halászbárkákban és még nem volt huszonegy éves, mikor vitorlamesterré lett. Most huszonhárom éves volt.

És mikor Dálban időzött, Joel méltó társának bizonyult. Elkísérte őt kirándulásaiiban, a hegyek közé, fel a Telemark legmagasabb fennsíkjaira. A fjordok után a hőmezők, ez kellett a fiatal tengerésznek, a ki csak némelykor maradt otthon, Hulda unokatestvére társaságában.

Csakhamar szoros baráti viszony keletkezett Ole és Joel közt. A dolgok természetes rendje ugy hozta magával, hogy ez az érzelmek más alakot öltönn a fiatal leány irányában. És hogyné bátorította volna Joel ezt az érzelmet? Az egész vidéken hol találhatott volna a huga rokonszenvesebb természetű, önfeláldozóbb jellemű, melegebb szívű fiút? Hulda boldogsága biztosítva volt, ha Ole őt nőül veszi. Az ifjú leány tehát az anyja és a bátyja beleegyezésével engedte át magát természetes érzelmének. Az éjszaki országok lakóit nem szabad érzékletleneknek tartanunk azért, mert érzelmeiket nem szokták fitogtatni. Korántsem! Ez az ő módoruk, a mely talán nem rosszabb az ellenkezőnél.

Végre egy napon, mikor mind a négyen együtt voltak a nagy teremben, Ole, minden felesleges bevezetés nélkül, így szólt:

— Egy gondolatom támadt, Hulda!

— Milyen gondolatod támadt? — kérde a fiatal leány.

— Ugy hiszem, hogy nekünk össze kellene házasodnunk.

— Én is úgy hiszem.

— Biz ez illendő dolog volna, — jegyzé meg Hanzenne asszony oly hangon, mintha ezt az ügyet már régen megvitaták volna.

— Csakugyan, — mondá Joel, — és ez által te igen természetesen a sógorommal lennél, Ole.

— Ugy van, — viszonzá Ole, — de igen valószínű Joelem, hogy ennél fogva még jobban szeretnék....

— Ha ugyan lehetséges!

— Majd meglátod!

— Lelkemre mondom, semmit sem óhajtanék inkább! — viszonzá Joel és odamenvén Olehez, megszorítá a kezét.

— E szerint hát a dolog rendben volna, Hulda? — kérde Hanzenne asszony.

— Rendben, anyám, — felelé a fiatal leány.

— Elképzelheted, Hulda, hogy már régóta szeretlek, a nélkül, hogy bevalloztam volna! — mondá Ole.

— Én is téged, Ole.

— Magam se tudom, hogyan támadt ez a szerelem.

— Én se tudom.

— Kétségkívül úgy, hogy mindennap szebbnek és jobbnak tapasztaltam....

— Nagyon tulzod a dolgot, kedves Olém.

— Nem én; és nem is kell elpirulnod miatta, hiszen szíról-szóra igaz. Nem vette ön észre, Hanzenne asszony, hogy szeretem Huldát?

— Egy kissé észrevettem.

— Hát te Joel?

— Én?... Nagyon.

— Igazán, — viszonzá Ole mosolyogva, — figyelemzettenek kellett volna rá engem is.

— De hát az utazások, Ole? — kérde Hanzenne asszony, — nem lesznek-e nagyon terhesek rád nézve, nős ember létedre?

— Annnyira terhesek lesznek, hogy az egybekelés után nem is fogok többé utazni, — felelé Ole.

— Nem fogsz többé utazni?...

— Nem, Hulda. Hát képes volnék-e nélkülülni hosszú hónapokig.

— E szerint most fogsz utolszor a tengerre menni?

— Igen; de egy kis szerencsével ezúttal csinos összeget takaríthatok meg magamnak, mert Help testvérem formászerint megígérték, hogy egész osztaleket kapok.

— Derék emberek! — mondá Joel.

— A legjobbak emberek a világon, — viszonzá Ole. De ismeri és becsüli is őket valamennyi tengerész Bergenben.

— De hát mit fogsz tenni, kedves Ole, ha nem akarsz többé a tengerre menni? — kérde Hulda.

— Joelhez szegődöm társul. Jó lábszáram vannak, de ha nem volnának eléggé erősek, majd megmedzem a gyakorlat által. Aztán gondoltam egy másik üzletre is, a mely talán nem volna rossz. Miért ne rendezhetnénk be közle-

lekedési szolgálatot Drammen, Konsberg és Telemark goárdjai közt. Ezen a vidéken a közlekedés nem könnyű, se nem rendes, talán ez által is lehetne jövedelemre szert tenni. Szóval vannak eszméim, nem is említve...

— Mit?
— Semmit, semmit! Majd megbeszéljük a hazaérkezésem után. De előre is mondhatok annyit, hogy minden törekvésem arra lesz irányozva, hogy Hulda a legirigyletebb asszony legyen a vidéken. Igen! ez nálam elhatározott szándék.

— Ha tudnád, Ole, hogy milyen könnyű lesz ez! viszonzá Hulda és a kezét nyújtá az ifjunak. Hiszen már most is úgy van felig-meddig és hol léteznék boldogabb ház a mienknél?

Hanzenné asszony egy pillanatra félrefordította a fejét.

— E szerint a dolog rendben van! — mondá Ole vidám hangon.

— Rendben! — felelé Joel.
— Nem kell róla többé beszélnünk?
— Soha!
— Nem fogod megbánni Hulda?
— Nem, kedves Olém.
— A mi pedig a menyegzőt illeti, úgy hi-

haladt s nem zavartatik meg, kivéven, ha nagyon sokat iszunk. A sör, bor s más italok hasonlóképp károsak, ha evés közben élvezzük.

* A hullágetés Európában leginkább Olaszországban terjedt el, hol már 15 városban van kernenye s eddig közel ezer holttestet égettek el. Spanyol, Francia- és Németországokban, valamint Belgiumban és Hollandiában is égetnek már holttesteket, Dániában és Angliában meg vannak hullágetők kemencék, de nem használják. Ausztria nagyobb városaiban, Bécsben, Gréczban és Triestben alakultak egyesületek, de a hatóságok gátolják a hullágetés életbeléptetését. A német birodalmi gyűléshez a hullágetés tárgyában több kérvényt adtak be, melyeken mintegy 20,000 aláírás volt, köztök 2383 orvosé. Svédországban maga a király pártolja az eszmét. Európán kívül az Egyesült-Államokban és Braziliában vannak már hullágetők kemencék. A hullágetés legáltalánosabb divat Japánban, hol évenként mintegy 250,000 halottat égetnek el.

* A francia elnökválasztás Versaillesban a „Salle des Séances” nevű nagy teremben történt, melyet a híres palota balszárnyához 1875-ben kizárólag e célból építettek s oly módon, hogy mozgatható fallal elzárva — a parlament és szenátus együtt vagy külön-külön tarthasson ülést. A teremben 878 hely van, mivel pedig a képviselők és szenátorok összes száma 884, ha mind megjelenne a gyűléseken, hat széket kellene még behozni. Az amphi-

Angliából 14 nap alatt elérjenek a Csendes-tengerhez, 27 nap alatt Yokohamában s 32 nap alatt Shanghaiban vagy Honkongban legyenek. Suezet át Shanghai 37, Yokohama 41 napig tart az út. Indiába ugyan kissé hosszabb az út Angliából Kanadán át, mint a suezai csatornán keresztül, de sokkal kényelmesebb s mindig biztos, míg a csatornát háboru esetén elzárhatják. Vancouver szigetén, a hol a kanadai vasút végződik, igen kitűnő kikötő van.

* Óriási vállalat. „Albuquerque Land and Water Co.” című Santa Féban részvénytársaság alakult, melynek célja a Rio Grande közép völgyében levő, mintegy másfél millió hold kiterjedésű pusztaságot öntözés által művelhetővé tenni. A Rio Grande folyóból e célra több millió forint költséggel egész csatornahálózatot építenek.

* A szabadkőművesek közül a magyarországi legutóbbi általános választásoknál — egy külföldi lap feljegyzése szerint — 30-at választottak be országgyűlési képviselőnek.

* A női foglalkozás történetéből. A nők mindinkább nagyobb tért foglalnak el a tudományos világban és társadalomban. Angliában s az Egyesült-Államokban különösen nagy az előkelő állású nők száma. New-Yorkban már az iskolatanácsban is szerepelnek a nők és pedig nagy sikerrel. Angliában 1881-ben 3217 női államhivatalnok s 3017 községi tisztviselő volt; az egyházban, mint missionárius, pap 1660 nő szerepelt, 3795 volt ezen kívül az

A PÁPA JUBILEUMA.

Nagy fényvel s az idegeneknek szokatlan összehatalmával mellett ünnepelte meg az évforduló alkalmával XIII. Leo első áldozási miséjének 50-ik évfordulóját. A fényes ünnep, mely hazánkban is sokáig emlékeztetés lesz már azért is, mivel száz és száz honfitársunk ez alkalommal látta meg először a földgömbnek egykor legnevezetesebb városát, erről a fényes ünnepről lesz még alkalmunk képeket és leírásokat közölni, most egyelőre egy pár az ünnepel szoros összefüggésben álló képet mutatunk be.

Nagy képünk de Courten A. gróf festménye után készült, mely XIII. Leo pápát az ugynevezett sedia gestatoria-n ülve ábrázolja. A pápa a képen nem a nagy Szt.-Péter templomban van, a hol a mostani jubileumot megelőzőleg csak egyszer, megválasztása napján, hirdette ki az apostoli áldást „urbi et orbi”, hanem a szépségteli kápolnában, melyet Michel-Angelo remek művei tettek világhírűvé s az alkalom a pápai koronázás évfordulója, melyet mindenkor festői szép szertartás szerint ünnepelnek meg. A pápa hófehérbe öltözve, csak köpenyén van aranyhímzés és a tiarán a drágakövek. A pápai állam főtisztviselőitől környezve trónján viszik be a kápolnába, a hol az összegyűlt tömegnek apostoli áldást adja. A svájci gárdisták sárga és piros egyenruhája, a bibornokok bíborszínű és hófehér öltönye, a pápai szék fölött lengetett strucc- és pávatoll-legyező együtt véve oly festői látványt nyújtanak, melyet, a ki egyszer látta, soha sem képes elfelejteni többé.

A többi képek XIII. Leo családjára vonatkoznak. A Pecci-család, melynek nevét most a pápa annyira ismertté tette, ősrégi olasz patriczius család, melynek számos tagja nagy és előkelő állást viselt, különösen a római katolikus egyházban s melynek tagjai közül kettő már boldoggá is avatottak, Pecci Péter és Pecci Margit. A pápa egyik idősebb testvére, Pecci József, jelenleg bibornok. A pápa atyja, Pecci Lajos Domokos gróf, egykor I. Napoleon olasz gárdájának ezredese volt, de már akkor, midőn a régi volkusok hegyei közé rejtett kastélyában hatodik fia, a most oly fényes állást elfoglaló pápa megszületett, a katonai pályáról rég visszavonult volt. Anyja Prosperi-Buzi Anna Franciska, egy ősnemesi család sarja volt Coriban. XIII. Leo tudvalevőleg 1810-ben márczius 2-án, a régi családi kastélyban, Carpinetóban született.

Ez az alig 5000 lakossal bíró kis város a régi Egyházi-államok területén van, s a Lepini-hegység egyik magas völgyében fekszik. Maga a ház meglehetősen roskatag s XIII. Leo egyik első gondja volt annak kijavítása. A pápa általában nagyon ragaszkodik családjához, megválasztása után a legelső leveleket testvéreinek írta, mindeniknek elküldvén apostoli áldását is.

Carpinetó városa nagy fiának, a pápának jubileumára egy nagy festményt ajándékozott, melyet XIII. Leo biznnyal nagy becsben fog tartani az ezerekre menő s kincseket érő ajándékok között, melyekkel e napon meglepték. A festmény Szent-Ágostont ábrázolja, trónusán ülve. A trónus alján két alak látható e század elejebeli olasz előkelői öltözetben. Ezek XIII. Leo pápa atyja és anyja, kiknek arcképét ezúttal mi is bemutatjuk.

A «CSÁMPÁSOK».

Az 1848—49-iki napokból.

Furcsa jelenet volt az, 1848 szept. elején, ott az új-épület udvarán Pesten. A IV-ik lovas utat kellett szervezni; a nagy udvar északi oldalán várt hat sikk és két vetágú gazdára; néhány osztrák tüzérral kötözgettek fel a rakományból hozott mozdonyrudat, tomé fát, ást, csákányokat. Az udvar közepén pedig csomóba állva ácsorgott vagy hatvan fiatal ember, egyiken attila, másikon rendes kaput, de mind csinosan öltözve. Egyiknek már s akálva van, másikkal csak most ütnöget, sokaknak azonban csak találgatni kell, hogy hol is lesz majd az az annyira várt és irigylett bajusz. Voltak pedig ezek a beosztandó újonczok: néhány pesti ügyvéd, egy pár kis pap, két volt barát, néhány pesti, kecskeméti, losonci és két debreczeni diák; egytől-egyig jó tanuló, művelt osztályhoz tartozó fiúk. Egyszer csak elübbent perül egy új attila, pódrott bajuszú zömök honvédtiszt és azt mondja: «En vagyok maguknak parancsoló, eddig voltak diák, ezután lesznek

tüzér. Engem hívnak Faváry József főhadnagy úr, itt van nyolcz ágyú, ez a miénk, én nem hagyom ezt nimet elfogni, de maguk is kell vitézül viselni.» — «Eljen!» — «Nem kell eljen, kell szó fogadni. Hogy hívják magát?» — srá mutat egy nagy szakállú pesti ügyvédformára. — «Ekey» — «No hát válasszon magának öt társat és legyen magának egy ágyú. Hát magát hogy hívják?» — «Bartha András.» — «Na maga is válasszon és vegyen egy ágyút!» Igy ment ez tovább. Addig-addig válogattak a neki kamaszodottak, míg utoljára ott maradt hat vékony gyermek; a legidősebb, Platzer 18, a legkisebb, Zemplényi: nem egészen 15 éves. Ezek a «csámpások» is kaptak egy ágyút, a 6-ik számú sikk ágyút, mert a Bartha és Rezsán vetágúja külön számba ment.

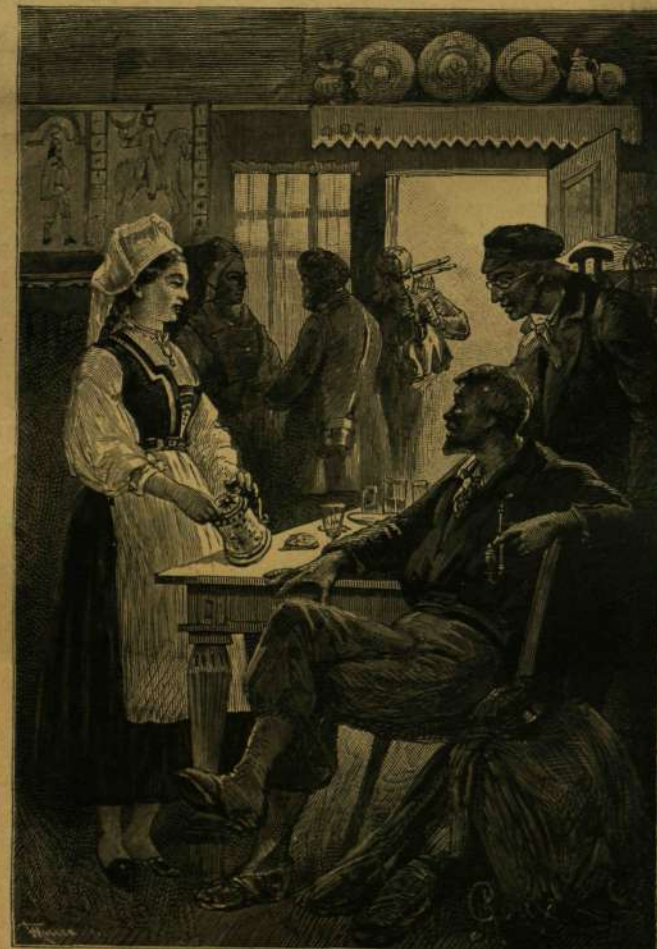
Jól volt ez így, mindenki megelégedett helyze-

és csak oda szoltunk Torjának: «Olld le pajtas azt a mozdonyrudat». És Torják ott állt a nagy ruddal, jobban védelmezve az ágyú tekintélyét, mint a budai gránátosok a magyar koronát. De hát még a veszedelem idején?

Schwechatnál ütegnk a legbalszárnyon állott, az ütegnk megint a legszélén a csámpások ágyúja. Mikor este felé már az egész sereg hátrált, s a nemzetőrök már az imádtott haza szent földjét futották; mikor a himbergi szőlős hegyeken elénkbe rohogott a nagy négyesgöbe állított vasasok rohamja; — mikor már ki volt adva a parancs «mozdonyra», sőt az ütegnk követte is a mellettünk állott 12 fontos gyalogüteg: a «csámpások» akkor sem hátráltak, hanem V.F. rimánkodására: «Hagyj még egyet löni Pista (Maár), bizony Isten adok egy kiflit!» — hát bele

JOEL AZ ÉLETÉT CSODÁLATOS EREJÉNEK KÖSZÖNHETTE.

HULDA TIZENNYOLCZ ÉVES VOLT.

EGY SORSJEGY.

szem, szélszerű lesz, ha a határnapját a visszaérkezésem után fogjuk kitűzni — mondá Joel.

— Am legyen, de a szerencse ugyancsak hátat fordítana, ha egy év leforgása alatt nem vezetném Hulda-t a moeli templomba, a hol jó barátunk, Andresen lelkész nem fogja megtagadni tőlünk legszebb imáinak elmondását.

Igy ment határozatba Hanzen Hulda és Kamp Ole házassága.

A fiatal hajónak nyolcz nap mulva kellett hajóra szállnia Bergenben, De mielőtt a jegyesek egymástól elváltak volna, ünnepélyesen jegyet váltottak a skandináv országok megható szokása szerint.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* Evés közben hideg vizet inni nem tanácsos Dr. Moser nézete szerint azért, mivel a gyomor 37° C melegségen alul nem képes emésztani, különösen zsíros tárgyakat, pedig 8—10° C víz a gyomrot könnyen lehűti s e mellett a 37 fokról 8 fokra süllyedő gyors hőmérséklet-változás úgy a gyomornedvre, mint az idegekre kártékonyan hat. A sok víz a gyomornedvet nagyon meghígítja s az emésztést akadályozza. Meleg időben tanácsos félórával ebéd előtt egy pohár vizet inni, hogy a gyomor ruganyosabb legyen. Ebéd után azonban csak egy óra mulva tanácsos inni, midőn az emésztés már kellőleg előre

theatralis alakban rendezett padokat veres posztó borítja, az elnök ülése felett egy nagy kép van. A karzatokon ezer ember foglalhat helyet.

* Az Eiffel-vastorny, az 1889-iki párisi kiállítás híres csodája, most már mintegy másfél száz látnyi magasságra épült fel s a tetején dolgozó munkások már is nagyon törpéknek látszanak. A tornyot most is sokan bámulják s különösen azt hiszik fölé, hogy kitűnő villámhárító lesz.

* A belga művészet terjesztése végett a belga kormány Buenos-Ayres Colon nevű színházában csinált kiállított és villamfényvel világított külön szobát bérelt a belga képek kiállítására. A kísérlet anyagilag kitűnően sikerült s ezért Port Adelaideben is nyitnak hasonló termet s még több helyen tesznek kísérletet.

* A nagy buvármadár (auk) tojásából Londonban nemrég egy Field nevű ritkaság-gyűjtő vett meg egy darabot 160 guineaért (a mi pénzünkön majdnem 2000 forint). Ily tojás csak 66 ismeretes, 18 múzeumokban van, 41 pedig 19 magán egyénnél, leginkább angoloknál.

* Az észak-amerikai kontinenst felépítené utazta át Nellis György nevű ember. New-Yorktól San-Franciskóig a 3369 angol mérföldet tevő utat május 24-ikétől aug. 3-ig járta be. Mily fáradtságos volt ez az út, látható abból, hogy Nellis 71 napig terjedő útja alatt 149 font test-súlyából 23 fontot veszített.

* A kanadai Pacific-vasut, melyet az angol kormány segítségével most építenek, lehetővé teszi, hogy

apácák s betegápolók száma. Száz nő vett részt az igazságszolgáltatás terén, 2646 tudományos dolgokkal foglalkozott, 35,175 működött mint betegápoló, baba, sőt orvos. A nevelői pályán volt 122,846 nő, köztük 28,605 iskola-igazgató, 11,376 zenetanító-nő. A távirtdáknál s telefonoknál 2228 nő volt alkalmazva. Franciaországban is több ezer nő foglalkozik ily módon a távirtdáknál s itt is vannak tudós nők. A párisi orvosi akadémia nagy Godard-díját a múlt évben 19 pályázó közt Klumka A. kisasszony nyerte el a kar-idegrendszer bénultságáról írt dolgozatával. Legtöbb helyen azonban a nők főképp a gyárakban s üzletekben foglalkoznak. Berlinben mintegy 60,000 munkásnő van, fele a ruházati iparnál, 12,000 a papír- s bőriparnál, 7000 a vendéglőkben, 2000 az élelmi cikkekkel kereskedőknél elfoglalva. Rendszeren azonban igen rosszul fizetik őket. Berlinben a legszorgalmasabb munkásnő is átlag csak 10—11 marra heti bért kap, Bécsben átlag 40 krajczárt s ezért néha 16—18 óráig kell dolgozniuk. Ezért a legtöbb szegény munkásnő még mindig ki van téve az éhezések és nyomornak.

* Nagy pusztítást művelnek a patkányok Hugó nevű városban, Colorado államban. A hideg idő beálltával az egész környékről oly nagy tömegben vonultak be a városba, hogy több rakírt egészen elpusztítottak s némely házakból a lakók is kénytelenek voltak kiköltözni. Minden kísérletet megtekett elpusztításukra, többek közt valódi amerikai modorban ezer macskát hozattak, de mindeddig nem tudtak teljesen megszabadulni tőlük.

XIII. LEO PÁPA A SIXTINI KÁPOLNÁBAN, KORONÁZÁSÁNAK ÉVFORDULÓI ÜNNEPELYÉN.

Angelo de Courten gróf festménye.

tével és társaival. Csak hogy, mikor a gyakorlatra került sor, kiderült, hogy a 6-ik ágyú legénysége nem bír lemozdonyozni, mire Zemplényi (4-ik sz.) sirva fakadt. E szörnyű veszedelmen az által lett segítve, hogy még hozzánk ártak a szekerészekből Torjákat, egy derek szál izmos palóczo, a ki aztán valóságos nemtője lett a 6-ik ágyúnak, mert míg pár hétig gyakoroltattuk magunkat, csak még jól ment a dolog, hanem mikor hamarosan táborba kellett menni, magunknak tüzet rakni, magunknak főzni, hát azok a pesti urak csak kezdtek a többi ágyútól parancsolgatni. «Sebián, eredj hozzát, Veress, eredj vitéz!» De ha mi gyermekek voltunk is, csak úgy megvolt bennünk a revolucionális szellem, mint ő bennök,

1. Sacconi bibornok, a szent kollégium dékánja.
2. Howard bibornok.
3. Ricci-Paraceliani bibornok.
4. Osvini herceg.
5. Courten gróf, a svájci testőrnagy parancsnoka.
6. Hanuli bibornok, diakon.
7. Sierpi marquis, fővezér-mester.
8. Cataldi monsignor, szertartásmester.
9. Sachetti marquis.
10. Monsignor Appoloni, al-camerlengo.
11. Altieri herceg, a nemzeti testőrnagy főkapitánya.
12. Kapitány a svájci testőrségtől.
13. Svájci testőr.
14. Nemzeti testőr.
15. Uszilyherceg.
16. Székherceg.

zuditottak abba a tömegbe. Az igaz, hogy volt az után vesd el magad. Ez volt a magyar részről az utolsó lövés a nagy ausztriai háborúban. Mikor az üteg hátrált, Torják soha se ült a helyén a mozdonynál, hanem hátul, szemmel a cső felé fordulva, erős kartában ütésre készen tartva a mozdony-rudat; és mi, midőn már se honvédnek, se huszárnak híre sem volt, tudtuk, hogy biztos fedezet alatt állunk, annyira, hogy mikor másnap Kőpecsényben a zöldfeji Zichy (igye neveztek magunk közt, mert mindig zöld csákóban járt) az ütegnél lovagolva azt mondja Favárynak: «Bizony megszorult tegnap, kivált egy ágyúja; csudálom, hogy el nem fogták» — megszóla egy az ágyútól: «Nem lehet azt olyan könnyen elfogni, ezredes ur; hát nem látta, hogy ott volt Torják!»

De még jobban megszorultak a csémpások Körtvélyesenél, decz. 16-án. A IV-ik lovas üteg a falutól vagy ezer lépésre előre volt felállítva, velünk szembe a prellenkirchényi dombokon egy osztrák üteg, és hozzánk képest tömördek lovaság. Jó pár óráig néztük így egymást, mikor a kapitányunk (Faváry az lett Kőpecsényben) előre küldött egy vetőágyút és a mi ágyúkat, egész addig az országútig, a melyik ott az ország határát képezi. Már dörgött az ágyú Pozsonynál is, Parndorfnál is, mikor túlnáról hallik a Com-mandó: «Habt acht! Man wird atakiren!» De mi se vártunk a két ágyúval, hanem: «bumm-bumm» — no még egyet: «bumm bumm!» De még ekkorra úgy elrepelt bennünket az osztrák üteg golyója, hogy az a fűzfa, a melyikhez támasztottuk az ágyúkat, egészen le volt galyazva. Mind fenn lőttek, hidegben (pedig jaj de borzasztó hideg volt) nehéz a lőtávot megítélni. Szó sem volt róla, hogy ott még megállhasunk. Igazán agyon nyomtak bennünket, és hogy el nem fogtak, oka az volt, hogy a lovaság nem mert a falun végig tűzni, hanem megkerülte a falut.

Az üttől vagy száz lépésnyire ellőtték egy huszárnak a lovát. Nem akarta rüstungját ott hagyni, hanem fél csizmában, hátán a nyereggel, kárbélylyal, tarsolylyal szaladt felénk. Torják megállította az ágyút, felvettük a Miklós-huszárt és a mozdonyra ültettük. Mikor kiértünk a faluból, láttuk, hogy a német lovasok újra előkerültek. Kezdtük a huszárt bosszantani: «Sarkantyúzza kend azt az ágyút, huszárbácsi, mert mindjárt elfog a nimet.» Szidta a vén huszár azt a tentás korműkatona mivoltunkat; haragudott, hogy ő még olyan paripán nem ült, a melyket hátul abrakolnak, hogy ő mindjárt leugrik. No de nem soká járt ágyún és mezitláb, mert másnap Mosony és Óvár közt ütegünknek jutott a szerencse, egy kis lovasági csete-patét rögtönözni, a hol a mi huszárnk — Ónodi János, sarkadi születésű — kapott egy jó lovat és egy kurtá száru szvaliszér-cizmát. «No az áldóját, meghasodott a ballábam, de majd férjhez adom én ezt a szolgálónak való kőlyök-cizmát.»

Mikor Győrből elindultunk Budapest felé, első éjjel eltévedtünk a nagy hóban és ködben. Valami majornak háltunk, emlékszem, egy-emeletes nagy ház volt. Betódultunk oda, és úgy 9 óra tájban este Gábel Muki, a klastrom medvéje (a kit így neveztek, mivel szókott barát volt, és most meghagyott bajusza, szakállá oly egyenesen nőtt ki, mintha disznó-serte lett volna) hogy, hogy nem, rákadt a kamarára, és szép lassan bizony mi azt kiürítettük. Voltak nagy sajtok, aszalt szilva, a melynek a jó sors mag helyett diöbelet szorított a hasába, hét sonka, két nagy darab füstölt szalonna, egy jó bödön szinmez. Gábel meg nem állhatta, hogy bele ne markoljon, de mikor tömte befelé, hát fele sörtejébe ragadt.

Ekkor jött egy gazdasszonyfele rémitő sipitással. Kirohannak a tiszték a mellékszobából, mi, fűrgébbek, egyenesen le az emeletről a nagy hóba. Hanem megfogták a medvét. «Agyon kell löni!» És viszik szegény Gábelt akasztani. E perczben a huszárok, a kik a nagy birka-istállóban voltak beállva, a nagy zsvajra «alármot» fujnak, mindenki helyére siet, Gábelt eleresztik. Dörmögve odajön az üteghöz. «Mosdjal meg, te Muki!» Dörzöli a pófáját hóval, de a fagyos hó még jobban odargasztja a mézet. Mikor aztán lecsendesült a világ, ő is megszabadult.

Másnap reggel Bálolnára érve, épen a boltokba szállingóztunk, mikor puskaszó, dobpergés, lőtás-futás támad, rá pár percze szembe nyargal velünk vagy 10—15 ulánus, döföl jobbra-balra, s végig is lö egy pár ágyu rajtunk, mikor egy

részeg ulánus beleszúr a balrudas lovunkba, az pedig felgáskodik és eltöri az ágyú rudját. A mint legrunk azt összekötözni, hát újra visszafordul a részeg ulánus, megszúr még egyet a csémpások közül. Az megkapja a pikát: «Torják, ne hagyj!» Ez olyat üt a lóva farára a mozdonyrúddal, hogy a ló csak tántorgott a nagy hóban, Herczeg Sándor huszárkapitány pedig végigvág a pófáján kardjával. Az ulánus lefordult lováról; azt hiszem, Torják még egyszer ráhuzott, utolsó kenetje már fölösleges is volt.

Alig hogy kiérünk a sűrűn ültetett fiatal akáczfákkal szegélyezett nagy útról, hát ott van Görgey Arthur, még vagy nyolcz-tíz tiszt körülte, köztük Kmetty is, a kit itt láttam először. Odahív engem: «Ki parancsolta, hogy szaladjatok?!» — «Hát futott mindenk!» — «De nem parancsolta senki?» — «De mondták a huszárok!» — «Igen, de főtiszt?» — «Nem ösmertem, mert mind kö-pönyegben volt.» (Pedig a fekete Görgey mondta haladtában: «Faváry, mentse meg az ágyúkat!») — «Hát a kapitányod hol volt?» — «Egy darabig mellettiünk, aztán az üteggel.» — «Láttad?!» — «Láttam.» — «Elmehetsz!»

Mig Görgey így faggatott, Torják mellett állt az elválhatatlan mozdonyrúddal, és figyelmesen nézett egy szöke bajuszú fiatal, 20—23 éves nyargonez-tisztet, a ki, kiválva a többi tiszték közül, annyira mellem tölt a nagy nyurga lovát, hogy majd letaposott, s alig állhattam már helyben. Mikor mindennek vége volt, oda jön Davidek főhadnagy, a ki az előtt kasznár, de kiszolgált huszár volt. «No Feri! okos, bátor fiú vagy, a kapitány nem győz eléggé dicsegni.» Torják pedig állásba vágja magát és azt kérdi: «De kérem főhadnagy ur, ki volt az a fiatal nyargonez-tiszt?» — «Az a Görgey legfőhat-labb testvére, István.»

Váczon a Kmetty brigádjába kerültünk, de az egész téli hadjárat alatt nem történt velünk semmi különösebb dolog. De mint a süldő malac-zok, hogy tavaszra megsoványodnak, de meg-nőnek, mi is úgy megerősödöttünk, úgy me-nőttünk, hogy saját szüleink is alig ismertek ránk. De lett is belőlünk olyan tűzér, hogy öröm volt nézni, mikor tüzelni kezdtünk.

Február végén a kápolnai csatában, fájdalom, nem vehettünk részt. Ábrányban készen, várva-vártuk a parancsot előre mehetni, csaknem láza-dásba tört ki az egész osztály, mikor hallottuk a parasztoktól, hogy előttünk hat mérföldnyire már két napja áll az ütközet és mi itt ácsorgunk. Hát már mi egy nagy ütközetben se vehetünk részt? Branyicskónál sem voltunk, hanem valami hegyi úton jöttünk Kassa felé, és Bélnál volt egy kis verekedésünk, de mit ér az! Tudni kell, hogy a katonára nincs leverbő annál a tudat-nál, hogy eleshetik egy rongyos pár órai csete-patában, úgy, hogy azt se tudhatják a hozzá tartozói, hogy hát hol esett el?! Ellenben, ha azt mondják: elesett Kápolnánál, Nagy-Sarlónál, Komáromnál, ezt már tudja mindenki. Ez az elégedetlenség annyira ment, hogy mikor harmadnap Kerecsendnél felláttunk épen az ütközet végén, a mint megláttuk Görgeyt, rögtön köré gyűltünk, nemcsak Kmetty és a tiszték, de mi is, mert épen ütegünk, sőt ágyúnk mellett állt, és kértük, hagyjon tüzelni és lövessen agyon, ha esztig meg nem verjük a németet.

A magyar sereg akkor éjjel eltűnt onnan, mi ott maradtunk Kerecsend felett reggeli 8—9 óráig, akkor pedig Maklárán keresztül mentünk Szihalomnak. De alig értünk ki a faluból úgy két-három kilométernyire, mikor végig lőtt az úton egy osztrák üteg. Mi rögtön lekanyarodtunk az országút keleti oldalára és kezdtünk visszatu-zelni. A mi ágyúnkhoz pár nap előtt kaptunk három új lovat, ezek, valahányszor előbőfentte magát az ágyú, mindig kirántották az irányból. Hirtelen oda ugrottam hát, és leakasztottam a mozdony-köteleit. Igen, de négy lövés után már jött a tenger sok német lovas rohanya. Az ütegek vezénylik: «Mozdonyra!» «Indulj!» Mi, csémpások szépen ott maradtunk. No ha így van, kartácsot, elő! «Platzer tölts!» «Sébán tüzelj!» Így lőttünk kétszer. Az utolsó lövésnél már nem voltak a vasasok hatvan-hetven lépésre, de a sok huszár is látva ezt, iszonyú lármával: «ne hagyj az ágyút!» körül fognak. Kmetty, szép pej mén-lovával, átugratott a mozdonyon, Mezey őrnagy a Vilmos-husároktól alig pár lépésre vágott le egy vasas főtisztet, Kmetty másikat (akkor azt mondták, herczeg Auersperg volt, de ezt mi nem állíthatjuk); szóval szépen visszaverték a vasaso-kat, mi pedig, mint afele gyermekek, próbálgattuk

nevetkérezve a nagy taréjos sisakokat, de csak a Torják boglyos fejére illett rá. Mikor a huszárok visszajöttek az atakból, hoztak négy osztrák ágyút, egy pedig, a mint mondták, az országút árkaiban van, egy kerek előlve. Ekkorra előjött már kapitányunk is öt ágyúnkkal és a mi mozdonyunkkal, de egy három nappal azelőtt hozzánk beosztott új hadnagy, a ki az egész telet Debre-czenben töltötte és soha csatában sem volt, két ágyúnkkal addig hátrált, mig Görgeyvel talál-koztva, ez vissza nem terelte. Mikor Görgey hozzánk ért, nekem esett. — «Hol voltál?» — «Itt voltam és lőttem.» — «Hát a századosod hol volt?» — «Az is itt volt!» — «Nem igaz!» — «Ekkor ér hoz-zánk az a szerencsétlen hadnagy. Görgey dühös volt, mint az oroszlan, csak úgy villogott a szeme a pápaszem alól. Ott hagy engem, neki esik annak a Debreczenből küldött tisztnek, kiállítja a két ágyú legényiségével együtt az üteg elébe, és készül mind agyonlővetni, de Kmetty közbe-vetésére aztán csak a tisztet. Mig ezek pillanat alatt történtek, közel hozzánk, az ágyúk háta megett, nagy zaj lett. Oda lovagolnak a tiszték, Görgey is. Hát egy szép fiatal honvédtisztet lök-dös, taszigál az országút felé néhány huszár. A lárna egyre tart, mikor halljuk, hogy Görgey kiabál: «Lődd agyon». Egy pillanat, s egy lövés dördül el és a szegény ártatlan honvédtisztet le-bukik az országút árkaiba. Görgey visszafordult megint hozzánk, de már megerkezett Dembinszky is, egy nagy zöld prémes kaftánban, fején négy szegletű lengyel sapkával és megkegyelmezett annak a tisztnek, a kit mi soha többé nem láttunk, még nevét se tudjuk.

Ha a sereget ekkor előre viszik, nem ismét hátra, neki annak a hosszú tisztai feneketlen sár-ral lepett töltesnek: kétségkívül dicőséges na-pot jegyezhetett volna fel a krónikás. De így? Ot nap alatt úgy elesigázták lovainkat, hogy mi-kor március 15-én Tokajba értünk, alig voltak képesek az ágyút huzni.

Ezután is volt nekünk bajunk elég, de az magától értetődik. — Budánál Faváry őrnagy lett, én pedig tüzmaster, parancsnokul kaptuk Havas Ferenc százados, s ütegünket elkeresz-telték VIII-ik lovasütegnek, — azt adták okul, hogy Bánátnál már van egy másik IV-ik üteg.

Győr elvételénél mi a legszélös balszárnyn, Szemerénél, Ménfőnél voltunk, — aztán a ko-máromi sáncok közt. Julius 2-án, úgy 10 óra felé, az ácsi erdő és országút irányában tüzeltünk, mikor Görgey, veres ruhában, nagy tollas kalap-pal fején, hozzám nyargal és parancsolja, hogy menjek utána két ágyúval. Én az 5-ik és 6-ik ágyút vettem. Már nem emlékszem rá, ki volt az 5-ik ágyú irányzója, de a 6-iké Sébián Pali volt. Le parancsol a Duna legszélös partjára, úgy, hogy Sébián csaknem a vízben állt, az 5-ik ágyú pedig a nagy part mellett, ő pedig felet-tünk a meredek dombon állt és parancsolja, hogy lövessék a hátulról honvédek: «Tölts!» «Irányozz!» «Tűz!» Az 5-ik ágyú belelőtt a nagy parba, Sébián pedig a tömegesen hátráló honvé-dektől megrakott, beljebb a Dunába sülyedt de-reglyébe. Amonnan kiabálták: «Tüzérek, ne lőj-jetek, honvédek vagynak!» — Ekkor Görgey előbbre lovagolt, de leküldte Pszotta ezredest hoz-zám, a ki szépen kivéve pisztolyát a tokból, egé-szen mellém állt. «Lövessen!» Mikor végig né-zett a Sébián ágyúján és látta, hogy ismét a dereglyét akarja löni, rá kiáltott: «Balra céloz-zon!» De Torják is a sütes pillanatában olyat rántott az ágyún, hogy, ha nem kartácsesal, de golyóval lett volna töltve, bizonyosan átszelte volna részút a Dunát, de nem is kellett több-ször löni, mert jött még egy friss zászlóalj, úgy gondolom, a 47-ik, és felvontathattuk ágyúnkat rendes helyünkre.

Komárom körül, Vácznál, a miskolci dom-boknál, Sajónál már jól kijutott a részünk, nem lehet panaszkodni, mint Kápolnánál, s így végre mi is, mint sok más, elértük a dolog legvégét.

Nem volt szándékom e rövid vázlatlalt az, hogy az üteg visontagságait leírjam, mert arra egy hirlap kevés volna, hanem hogy bebizonyítsam, miként az új népfelkelési törvény el van hibázva. Ha a 60 évesekig szolgálni kell, hát még én is benne leszek három évig, pedig bizony már nagyon megszoktam a rendes jó éle-tet. A besorozást lefele kellene tenni. Zemplényi csak olyan jó, hasznos tűzér volt, sőt jobb, mint a 15 évig vasakorolt osztrák tiszt. Alkossanak csak néhány honvéd-üteget csupa «csémpások-ból», meglassák, gy vezénylet mellett, csodákat lehet vele művelni!

FERIZ.

I. NAPOLEON SZÜLŐHÁZA.

Hevesi Lajos «Almanacandó» című, Stutt-garban megjelent olasz úti rajzaiban érdekesen emlékezik meg Ajaccioban a híres Casa Bona-parté-ról. A ház a Saint-Charles és Letitia-utczák sarok-háza; az előbbiben a Bonaparte-házal szemben egy üres telek van s az ily módon elő-állott kis tér Place Letitia nével jelöltetik. Való-ban a legigénytelenebb piacz a világon. A körü-lötte levő házak visszajúkkal fordulnak feleje, egyetlen monumentalis épülete egy kék-fehérré mázolt örház, melyben azonban a takarékos köz-társaság nem tart őrt; a két császárság e reájuk nézve oly beces pontot még egyszerű kerített térré se tudta átalakítani. Csak a fogadás készí-tett két bozontos gypágyat; azokba néhány nyo-morék bokrot ültetett. Az egyiknek közepén palma, a másikban olajfa van; mindkettőt akkor ültették ide, midőn a kis Lulu született; de a palma nem szolgált dicsőségére a saarbrückeni hősnek s az olajfa nem adott békés nyugalmat a chislehursti száműzötteknek. A tér hátsó részén magas árbcoczszlop emelkedik fel, tetején egy na-poleoni császársállal, mely egykor pompásan volt megaranyozva, míg ma szintelen és kopott; hajdan még két társa is volt magas rudakon, de a köz-társaságiak egy alkalommal leverték a császári szárnycsokot.

A ház háromleletes s elég kényelmes berende-zésű. Az ablakok magasak és szélesek; a hat ablak szélességű főhomlokzat színezése sárga és szürke közt váltakozik, de alig lehet pontosan meghatározni; az ablakok alatt az eső a kőfa-lakon már hosszú sötétszöke rovátkákat vajt. A redőnyök színe világos-szürke, III. Napoleon korában úgy hívták: «császárszürke», miként II. József idejében volt «császárszem-kék». A föld-szinten levő ajtók s ablakok feketék, mint egy gyászházban, a mi csakugyan gyakran is volt. Az egyszerű ajtó felett óriási négyszögű már-ványtábla hirdeti nagy arany betűkben a ház nevezetességét.

A küszöbötől egyetlen lépéssel eljutunk Bona-parté Károly ügyvéd folyosójának végére, a hol kezdődik a palaszürke kőlapokból álló lépcső, mely két fordulattal az első emeletre vezet. Itt nyolcz szoba van: az ajacciói nagy ügyvéd-csa-lád lakó- és elfogadó szobái, de jelenleg igen elbanyagolt állapotban. A kárpitok, melyeken még lehetett látni a pajkos Jerome karczait, rég eltűntek, valamint azok a tankönyvek is, melyekből először értesült Napoleon Nagy Sán-dorról és Julius Césarról. A legtöbb szoba fala ma fehérre van meszelve, vagy egyszerű papírral bevonva, így az a híres kék szoba is, a melyben született a nagy Napoleon. Minden helyiség, a nagy táncsterem kivételével, veres téglával van kövezve, a bútorok nagyobb része a rococo-kor merevségére emlékeztet, egy némely darab a francia forradalom s az első császárság korából való. A székek damaszt borítékait a melyok ke-vésbé rongáltak meg, mint az angolok, kik mindannyian hoztak magukkal egy-egy darabot emlékül, úgy hogy több szék egészen csupaszon áll, másokat pedig újonnan vontak be; mert a valódi angol ki nem állhatja ugyan I. Napoleont, de székeinek borítékát még is szívesen elviszi.

Napoleon születési szobáján kívül nevezetes még e házban a kis szalon, a hol a plafondon két törvénytábla van s a felhők közt mérték s az igazság pallosa. Van itt néhány homályos tükör, sárga diván, cseresznyepiros karosszék, néhány teljesen megnyüzött szék, egy négy oktávás zongora, egy régi, szürágott szekrény törött sarkok-kal s végül egy 6-korzikai podagra, Letizia asz-szonynak, a királyok anyjának zongorája. A nagy terem, melynek két oldalt 6—6 ablaka van, az idők folyamában táncszertmül, sőt kaszármául is szolgált az első francia forradalom idején, midőn Napoleon barátaival és családjával ide-zárkózott s családja ellenségeivel, a Pozzo di Borgo s Peraldi családokkal szemben fegyverrel védte magát. Képek s más emléktárgyak a két császárság korából az egész házban mindenütt vannak. Maga az egész épület nagy ereklve-székénynek látszik, különösen mióta az innen származott császárok letűntek a történet me-zéjéről.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Hajnalka összes költeményei. Szélid, egyszerű, igaz érzés, affekció nélkül, meleg női kedély, mér-sékelt, de egészséges képzelet: ez elemek alkotják Hajnalka költészetét. A mi nőirolnál még ritkább

e tulajdonoknál is, az elég szabatos forma-érzéke, mely ellen sokkal ritkábban vét, mint a magyar költő-nők többsége. Kötete igénytelenül lép föl; ki-adásának célja is kegyetes: elhunyt férjének sze-rény emlékkövet állítani az aradi temetőben, hol

PECCI GRÓFNÉ, XIII. LEO PÁPA ANYJA.

Rózsa (előbb Rózsági) Antal, jól ismert nevű író ál-lami realiskolai tanár volt. A Szegeden (Bába Sán-dor sajtójában) megjelent esinos kiállítású kötet egyszerű külsejével, belsejével, kellemesen hat az olvasóra, a mint kezébe veszi s jó benyomását nem

A SZOBA, MELYBEN XIII. LEO SZÜLETETT, CARPINETÓBAN.

veszti el, mire átlapozva leteszi kezéből. Csupa dal, egy nemes női szív önkénytelen kiömlései, sóhajai, emlékei. Sehol dagály, sehol csínált érzés. Nem nagy alkotások, de arra igényt sem tartanak; a ta-vasz röpke pillangói, az ősz zizegve hulló levelei.

PECCI LAJOS GRÓF, XIII. LEO PÁPA ATYJA.

A szerelemről.

Mondod, mi szépen szól az ének,
Ha ajkaimról megefed;
Van benne annyi édes bú-fáj,
A mitől a szív úgy ég, úgy fáj,
Ha szerelemről szól nekid.

Oh szerelem! mit megdalloltak
Már milliószor lányszékek,
Szebben, mint felfoghatlak elmém,
Mélyebben, mint gondolni merném —
De jobban egy sem szeretett!

A magas . . .

A magas kőrtéfal felett,
A tiszta légen át
A lepke könnyű szárnyival
Kereng idebb-odább . . .

Elnézem, s mit sem gondolok,
Oly jól esik nekem,
Kifáradt szívem, lelkemet
Ha így pihentetem.

S e nagy, nyugalmas csendben itt,
Hol minden él, virul,
Lelkemre egy jótékony árny,
A feledés borul.

Három szál ibolyára.

A régi bokrok, cserjék alján,
A sárga harasztok között,
Három szál gyöngye ibolyácska
Már kék ruhába öltözött.

Légy üdvöz nálunk! — Így kiáltok.
Órómem véled oh mi nagy,
Te a tavasznak vallomása,
S első szerelmi csókja vagy!

Kisebb költemények. Emmi és Társai. Irta Seress Imre. Ily című kétszáz lapnyi, kis nyolczad-rétű, vaskos kis tömört kötetke jelent meg, a Frank-linnál nyomtatva, Esterházy Miklós grófnak ajánlva. Seress Imre hirtelen rövid idő alatt feltűnt «tehet-ség». Egy mást követték Homér-travesztíai, kissé vas-kos ízlésben, de nem hiájával a humornak, aztán egy kötet történeti monda, ballada s kisebb költői be-szély, vegyes hangú és értékű művecskék, — s most e kötet, melyről körülbelől szintén ugyanazt mond-hatjuk. Nagyon vegyes hatású gyűjtemény ez is. Új dívat szerint cyclusbokra oszlik.

A gyűjtemény első cyclusa: Dal (nem dalok) — a második Humor, harmadik Bor. No az első-ben minél kevesebb a dal és a dallam, több az emlékedés — néha nagyon is alant járó, próza, néhány genre, románc, még adoma is, versben, de tiszta lyra alig — ilyen még is a Dal (10 l.). Javak (44 l.) s tán még egy pár. A Humor című második cyclusból sem sokkal több a humor, már t. i. az igazi; mert elmésség, olyan élelzapféle, van bennök, tréfiás fordulatok sem hiányzanak; olykor mosolyra is indít; mindez jó, de még nem humor; egy pár darab azonban itt is oda illik az elnevezés alá pl. Körös Mari (65 l.) A csapodár (66 l.). — A harmadik cyclus, a Bor legjobban megfelel a nevé-nek, mert csupa bor, szinte átázza tőle a papíros. «A poharazás» című négy darab közül azonban csak az első ér valamit, ez olyan Petőfi-módjón szól, a ki ezt a genret megteremtette; a másik három félmaróros embernek okoskodó, unalmas toszatja. Ellenben a «Gyűrű» című igen érdekes költemény, a megcsalt szerető elkeseredése, a ki bujában iszik, előbb subjátát akarja beinni, hisz csalfa babája bucsú-csókja úgy is melegíti, aztán eszébe jut jegy-gyűrűje s azt dobja oda a zsidónak. Az egész kötet legjobban megírt darabja. — E három általános cyc-lus után következnek «Emmi és Társai». Emmi 67, Rózi 11, Mariska 10, a többiek összefoglalva, de egyenként megnevezve: Flóra, Jenny, Elvira, Gi-zike, Nelli, Olga, Berta. Így tett Heine is «Lyrisches Intermezzo»-jában; csakugyan az Heine volt, ez pedig Seress Imre. Hiszen e közt a száz egynehány dal közt is akad egynehány csinoska, de nem annyi hogy érdemes volna őket ilyen pretensív cyclusba foglalni. Ez a cyclus tündeti föl legjobban a szerző ízlésének a fogynékosságot: tehetsége hajlik a hu-morosra, de gyakran hajtja azt az izléstelenesség. Példa rá a Rózi-cyclus több darabja — példa a többiekből pl. az «Anyós» című (80 l.) s akárhány más. Kár, hogy Seress Imre annyira visszaél ta-gad-hatatlanságával; fékezze magát, írma keveseb-bet s több megdondolással: jó költő lehetne belőle. De némelyek talán elhitették vele, hogy már is az. Kár volna. — A kötet ára nincs kielve.

Az «Ember tragédiája»-nak új fordítása jelent meg német nyelven. Már a negyedik német fordítás ez Madách drámái költeményének német nyelven.

Az első a hatvanas évekből ered, Dietz-től, ki legelső tolmácsa volt Madáchnak németül. Mióta a nemzeti színház színe hozta e nagy művet, azóta ismét felé fordult a figyelem, s hamar követte egymást három fordítás: Fischeré, Siebenlisté, most pedig Spóner Andoré. Spóner, volt országgyűlési képviselő, a magyar költők fordításával előszeretettel és sikerrel foglalkozik; Arany költeményeiből is adott egy kötetet a német közönségnek. «Az ember tragédiáját» teljes egészében adja (Fischer csak a színpadra alkalmazott formában adta) folyékony fordításban, s bizonyára hozzá járul, hogy Madách műve minél tággab körben elterjedjen a külföldön, melynek figyelmét Zichy Mihály genialis illusztrációi is annyira felébresztették a nagy alkotás iránt. A kötet Késmárkon jelent meg.

Közzegadasi és statisztikai évkönyv, újabb első évfolyam, szerkesztik dr. Jekelfalussy József min. osztálytanácsos és dr. Vargha Gyula, min. titkár s a Kisfaludy-társaság tagja; az akadémia statisztikai bizottságának támogatásával kiadja az orsz. statisztikai hivatal. A statisztikai ismeretek terjesztésére és népszerűsítésére a tud. akadémia indította meg e vállalatot, melyből három évfolyam az akadémia kiadásában meg is jelent, Földes Béla szerkesztésében. Most az Évkönyv kiadását az orsz. statisztikai hivatal vette át.

Az újabb folyam lelkiismeretes kezek kimerítő munkájára indult meg, s kitűnően sorakozik a külföldi hasonló vállalatok mellé, sőt a tartalom gazdagságában fölül is múlja azokat, beosztása pedig célzesebb és könnyen áttekinthető képet ad a feldolgozott anyagról. Az ily statisztikai művek nagy kört ölelnek föl, államok életének összes ágazatairól számolnak meg, ha csak azok statisztikailag felderíthetők. Roppant anyag ez, mely magában is kitartó fáradságot, szorgalmat vesz igénybe. Itt pedig célszerűen beosztva, helyes érzékelő kiválogatva találjuk. E mű nélkülözhetetlen mindazokra nézve, kik a közgazdasággal és a közélet jelenségeivel foglalkoznak; ezek halásan fogják elismerni a szerkesztők fáradozását, melyvel annyi munkától megkímélték a szakembereket, midőn összehordták az összes államok hivatalos kiadványaiban elrejtett statisztikai anyagot. Az Évkönyv tizenegy részből áll, u. m.: I. Terület és népesség, II. Őstermelés, III. Bányászat és kohászat, IV. Ipar, V. Kereskedelem, VI. Közlekedés, VII. Hírel, VIII. Közközlésügyi és szellemi műveltség, IX. Igazságszolgáltatás, X. Véderő, XI. Állami pénzügy, a mihez mint különálló rész járul a népesség elemzésére vonatkozó szakasz, a mely ágát a statisztikai irodalomnak Keleti Károly teremtette meg. Betűsoros tárgymutató könnyíti meg a terjedelmes munka kezelését.

Akadémiai értekezések. Az akadémiai értekezések sorozatában három újabb füzet jelent meg. Természettudományi kérdést tárgyal mind a három. Dr. *Daday Jenő* «A tintinnodák szervezeti viszonyai»-t ismereti s két rajzlapot is készített hozzá. A füzet ára 50 krajczár. A másik két értekezést dr. *Locassy Sándor* tanár írta. Egyikben a hazai ornithológiához, a másikban Gémörmege madár-faunájához nyújt «Adalékok»-at. Egy-egy füzet ára 20 kr.

Girigáré, humoreszk, tréfák, mindenféle homlott történetek; írta-nyírta Szabó Endre, kiadta Hornyánszky Viktor akadémiai könyvtár. Jókavdu történetek, adomák, tréfák ötletek gyűjteménye az «Üstökös» szerkesztőjétől, sok illusztrációval. Részben az «Üstökösben» jelentek meg, onnan vannak összeválogatva, s a derült hatásra, melyre igényt tart a könyv, számíthat az a nagy közönségnél. A gondolat dolgozott humoreszk és életképek az adomákénál nagyobb igényű társaságban is helyet foglalhatnak. Ára 1 frt.

Tárcák cím alatt csinos kiállítás kötet jelent meg Szegeden, Bába Sándor nyomdájában, Iványi Ödöntől, kinek nevével biztató műveken és tehetséges szép fejlődéséről tanuskodó köteteken találkozunk. A fiatal író az újabb kötetét barátai gyűjtötték össze, mert maga az író betegeskedik. Rajzokat, elbeszéléseket találunk, melyekben sokszor komor a légkör, de az író képessége és egyénisége megvan mindenkinben. Erzékkel, melegen és sok életismerettel ír, kerülve a cikornyát, az érzélgést. Alakjain is látszik, hogy az életben figyelte meg azokat. Az élet komor, részvétre hangoló árnyai borulnak a könyv sok lapjára. Három kép a kórházból, három kép a fürdőről, ismét három kép a delvidéki Arcoból, a hová enyhülést keresni járnak a betegek. Ezen kívül öt rajz a «társaságból», a hol szintén történik dráma, mint a kórházakban, a fürdőhelyeken. Ára 1 frt.

A magyar-német vasuti szakszótárból, melyet Görgy István szerkeszt, a 10—11-ik füzet hagyta el a sajtót, a «kimutatás» szótól a «marha» szóig terjedő tartalommal. Egy füzet ára 32 kr, s megrendelhető Aigner Lajosnál.

Első álmaim, beszélek, novelettek, humoreszkek, rajzok, írta Molnár Gyula. A vastag kötetben a szerző, ki vidéki lapszerkesztő s kitől csak nemrég jelent meg «Drámai költemények» című kötet, tárcacikkeket és elbeszéléseket gyűjtötte össze. Kötete Nagy-Kanizsán hagyta el a sajtót és 1 forintot kap.

Folyóiratok. A *Hazánk* történeti folyóirat (szerk. Abafi Lajos) harmadik évfolyamát fejezte be decemberi füzetével. Ebben a szabadságharcra vonatkozó közlésekkel Thoroczkay Sándortól (Erdélyről) és Lehoczy Tivadartól (Munkács váráról) olvassunk. A század első tizedének megyei mozgalmaiból Hőke Lajos, Kovács József és Szádeczky Lajos, Paszlavszky Sándor írnak le érdekesebb eseteket. A múlt század végéről merítik cikkeiket Thim József («Belgrád ostroma»), a szerkesztő («Felsőbányai boszorkánypörök»), Torma Károly («Alispáni bucsúirt II. József korából») és Brabé Gusztáv (a Hóra-világából). II. Szinyei József szorgalmas történeti repertoriuma zárja be a füzetet. — A «*Tudás*», a heraldikai és genealogiai társulat közlönyének utolsó füzetében a legnagyobb tért Deák Farkas emlékezése foglalja el «Ipolyi Arnold» fölött. Családtörténeti értekezéseket Majláth Béla (a Kolosokról), dr. Komáromy András (a Kátas-nemzetségről) és Csoma József (magyar sarkokról) írtak a füzetbe. Könyvismertetések és vegyes apróságok zárják be a tartalmat. A füzethez mellékelve van a Magyarország hiteles helyeinek leltárában őrzött hercegi, grófi, bárói és nemesi okleveleknek jegyzéke, melyet Karagöyza Mihály állított össze. — A *Függetlenség* irodalomtörténeti közlöny főbb cikkei: Rajzok a múltból, Vachot Sándornétól. Révai viszonyainak derengése, Csaplár Benedekről. Kazinczy Ferenc levelei Ráday Gedeonhoz, Abafi Lajostól. Kutly Lajos élete és munkái, Váli Bélától. Kulesár Györgyről, Zoványi Jenőtől. Az ötvenes évek irodalmi viszonyairól, Vajda Viktoról. Irodalomtörténeti repertorium, idős Szinyei Józseftől.

Megszűnt folyóirat. A «Protestáns Népkönyvtár», melyet Scholz Gusztáv és Farkas József szerkesztettek, pártolós hiánya miatt megszűnt. Egy évig állt csak fenn s a szerkesztők és a kiadó áldozatok árán igyekeztek tartalmát érdekessé tenni. De a folyóirat nem talált pártolót.

Az akadémia 200 aranyos nagyjutalmát és az 50 aranyos Marczibányi-féle mellékjutalmát az idén az 1881—7. évközlönyben megjelent *s a történelmi tanulmányok* körébe tartozó munkáknak fogják odaítélni. Felkérnek tehát az ily munkák szerzői, hogy műveiket 1888 január hó végéig a főtáskári hivatalhoz küldjék be, feljegyezve röviden, a mit munkájuk kíváló vonásának tartanak. De a be nem küldött munkák, melyekről a tagoknak tudomásuk van, szintén pályázhatnak.

Új pályázat az Arany szoborra. Az Arany-szobor létesítésére alakult nagy bizottság nem fogadta el ama bíráló bizottság megállapodását, mely a beérkezett pályaművek fölött ítélt. A jutalmakat kiadja ugyan, de a szobor kivételével nem bizza meg Strobl Alajost, hanem *újabb pályázatot* tart szükségesnek Zala György és Strobl közt. A szobor-bizottság jan. 10-iken tartott ülésén hozta e határozatot.

Trefort miniszter elnököl, s a bizottság tagjai nagy számmal jelentek meg. A bíráló bizottság jelentését, melyet Keleti Gusztáv szerkesztett, Beöthy Zolt jegyző olvasta föl. E szerint a szobor kivételével Strobl Alajos bizandó meg; a második és harmadik díj Zala György két szobortervezetének, a negyedik pedig Róna Józsefnek adandó ki. Felolvasták egyszerre mind a Klein Miksa és Tilgner Viktor jelentéseit, melyeknek több pontja nem volt felvéve a jury jelentésébe, így Tilgner amaz ajánlata sem, hogy Zala és Strobl között szűkebb pályázatot kellene nyitni. Ez ajánlás alapján indult meg a vita. *Andrássy Gyula* gróf a Zala egyik művéről, a melyen Arany alakja áll, igen kedvezőleg nyilatkozott és azt mondta, hogy mivel a jury ezt szintén elsőrendű díjjal kívánja kitüntetni, lényegében nem lesz nagy eltérés a jury többségének indítványától, ha elfogadják azt az indítványt, hogy a két műszobrász között szűkebb pályázat legyen. *Beöthy Zolt* ez indítványt azzal töltötte meg, hogy az 1500 frtos díjat Stroblnak, az 1000 frtosat Zalának, a másikat pedig Rónának adják ki. *Zichy Antal*, *Gyulai Pál*, *Jókai*, *Szász Károly* és *Fraknói Vilmos* mind a szűkebb pályázat kihirdetése mellett nyilatkoztak. A jelentés álláspontját a jury részéről *Pulszky Ferenc* és *Keleti* védtek. Továbbá *Vadnai Károly* szólalt fel a mellett, hogy mikor egy szobor-bizottság saját kebeléből bírálata küldi ki erre nézve legilletékesebb tagjait, akkor annak eljárása eredményét el is kell fogadni. Többen azonban hangozták, hogy a jelentés annyi kifogást talált a Strobl Alajos pályaművére, hogy annak logikai következménye teljességgel nem az lehetett volna, hogy egyenest rábízák a szobor kivételét. Szavazásra kerülvén a dolog, a bizottság többsége *Andrássy Gyula* gróf indítványát fogadta el a Beöthy Zolt pótló indítványát. Tehát most az 1500 frtos díjat Strobl kapja meg, az 1000—1000 frtosokat pedig Zala és Róna; továbbá új pályázat

lesz Strobl és Zala közt s a melyik jobbat készít, azt bízzák meg a kivitellel, a másik pedig 1000 frt jutalmat kap.

A tud. akadémia freskói. Lotz Károly festőművész jelenleg az akadémia díszterme számára készülő freskók tervezetével van elfoglalva. Az estráde fölötti fal már egészen készen van, s a magyar történelem első, tágan vett korszakait ábrázolja. A terv alapvonalai a megboldogult *Ipolyi Arnold* eszméjéhez képest készült el, de természetesen a művész önálló felfogása szerint; ez az akadémia legközelebbi nagygyűlésén már látható lesz. Az átelleni fal freskói a renaissance korból veszik tárgyukat. A terem harmadik fala pedig az új kort fogja ábrázolni; de ennek még tervezete sem készült el. Az egyes ablakfülkék fölé a művész allegorikus alakokat óhajtott alkalmazni, melyek az akadémia működését jelképezik. A plafondot, melynek ornamentális munkálatait *Schickel* Albert készíti, két pompás csoport fogja díszíteni, melyek a tudományt és poézist ábrázolják. E munkálatokon kívül Lotz jelenleg a pécsi székesegyház számára készít kartonokat. *Dulanszky* pécsi püspök a főegyház két mellékkápolnájában alkalmaztat freskókat.

A műcsarnokban jan. 13-ikén nyílt meg a híres svájci művész, *Böcklin* Arnold műveinek kiállítása, melyben a magyar közönség egy merész képzeletű és az előadásban is költői erejű művészt ismer meg. Hét festménye van kiállítva s ezenkívül harminczhárom másolat műveivel. Itt van a berlini és bécsi kiállításán annyira feltűnt «Pieta» (Mária, a mint ráborul Jézus holttestére), «A forrás», «A forrás tündére», «A tavaszi est», «Sziklavar a tengeren» és «Egy nő arcképe», részint tündéres, részint romantikus tárgyúak, vagy a művész bravúr alkotásai.

A népszínházban január 12-ikén eredeti operette került színpadra. Konti József, ki az «Eleven ördög» operetté által jó hírt szerzett magának, hálával eltelve gondolatot az operettek éltető lelkére, Blaha Lujza asszonyra, kinek számára aztán megírta «A suhanecz» új operettét, melyben a kedvelt művész nővel az egész előadást, végig énekel, végig játsza, mindig a színpadon van, s a felvonások között is meg kell jelennie, mert a közönség folyton tapsolja. Az előadás jól sikerült, az újdonság tetszett; a dalokat, a zenét szívesen fogadta a közönség.

«A suhanecz» szövege egy régi francia vígjáték, a «Párisi napló» után készült. Nem valami élményes dolog, de így dallal körülveve megírja, és a főszerep személyiségeket lelket öntött énekével, játékaival a bágyadt libretto. Józsi, a suhanecz, a nővére szívbeli ügyeit hozza rendbe. Nővérét, Elizt ugyanis Morin tábornok fia elcsábította. A suhanecz kényesíti, hogy vegye feleségül. Előbb azonban meg kell húsítani a gyám intrikáit, a ki Elizt egy fűszerkereskedőhöz érte. A szöveget Konti sok zenei ügyességgel díszítette föl. Felhasznál régi motívumokat, nem tűz maga elé valami nagyobb zenei feladatokat, hanem a színpadi hatást, a nagyközönség tetszését. Tánccs-zene, árták, indulók, egymást váltják föl benne, s ezekben elég pezsgés és dallamosság nyilatkozik. A közönség mindjárt az első hallásra sok dalt megtapsolt. Blaha Lujza a bemutatott előadásban már megteremtette maga részére a suhanecz szerepét. Ligeti Irma k. a. (Eliz) szép hangja egy szerelmi kis dalban kapott tapsokat. Hunyadi, Kassai, Gyöngyi, Ujvári, Csatai Zsófia k. a. viszik a darab többi szerepét.

Népszínmű-pályázat. A népszínházi bizottság legutóbbi ülésén elhatározta, hogy népszínmű-pályázatot fog kihirdetni. Díj 100 arany, határidő 1888. november 30-ika, úgy, hogy a pályanyertes má a jövő év február havában már színpadra kerülhet. A pályázati feltételeket legközelebb kihirdetik.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémián január 9-ikén kettős ülés volt. Először összes ülést tartottak, aztán a második osztály felolvasásai következtek. Az összes ülésen Trefort elnök letette be k. Sennyei Pál igazgatósági tag elhunytát, s elhatározták, hogy az akadémia részvétnyilatkozatot küld az özvegyhez és emlékeződésként megtagadja a gondoskodást.

A második osztály ülésén *Pulszky Ferenc* elnököl, és *Tóth Lőrinc* folytatta tanulmányok fejezékét, melyekből egy részletet már korábban felolvasott. Ezután a fejezék munkáiról értekeztek. Különösen fejtegetés alá vette a következő kérdéseket: vajon az intézeti kezelés (regio) után vezetett munka rendszere előnyösebb-e egy érkező, mint anyagi vagyis pénzügyi tekintetben, vagy a munka bérbeadásának rendszere? Hátrányos-e a ha igen, mily mértékben a rabmunka a szabad iparra? Rézszerűtlenség-e a rab munkája jövedelmében. Mind ezekre nézve Tóth szomsz. statisztikai adatot hoz föl. Tulajdonosnak találja az aggodalmakat, melyekbe a rabmunka ejtett sokakat, kik a szabad ipart félítik.

HOGY ÁLLÍTHATNI EGY TOJÁST HEGYÉRE?

Mert hiszen a rab is dolgozott volna, vagy legalább kellett volna dolgoznia eltiltással nélkül is. Miért kellene tehát kizárni lenniük a munkából? Az államnak is joga van, hogy visszaverje némileg a rabtársai költségét, s ne terhelje azokkal egészen az adókat. — *Domanosky* Endre értekezett ezután egy középkori olasz író könyvéről «Páduai Marsilius tana az államról és egyházról» cím alatt. Dante és Páduai Marsilius vetették meg alapját amaz önálló politikai tudománynak, mely a teológiai iskolával szemben állott. Dante főterekvése volt: bebizonyítani, hogy az állam független az egyháztól. A teológiai iskola azt is tanította, hogy a történet és az állam közvetlenül és egyedül az isten műve, az ő keze vezeti a népeket a győzelemhez vagy az enyészethez. Marsilius fejtegeti, hogy az ember szabadsága az isten akaratát mellet megállhat s hogy ennél fogva az állam az emberi szabadság műve. Csak így válhatott lehetségessé az önálló politikai tudomány. Marsilius 1327-ben fejtette be munkáját, melynek címe «Defensor pacis». Ebben szól az államról, az egyházzal s a kettőnek egymáshoz való viszonyáról. Mind a két felolvasást érdeklődve hallgatták. Végül *Pulszky* Ferenc mutatta be *Téglás* Gábor fejtegetését az Erdélyben nem rég talált daciai szarmatású arany rudakról. Az értekezés címe: «A krásznai aranyrudak és azok belyegei». A nevezetes aranyeletről már többen nyilvánítottak véleményét, Finály, Hampel, Frölch, most pedig Téglás, ki a rudakon levő belyeg után ismét más véleményre jut, mint az előbbie, a kik szintén mind külön véleménynek vannak.

A Petőfi-társaság közgyűlése. A Petőfi-társaság e hó 6-án délelőtt hat tizenkettőig évi közgyűlést tartotta, az új városház termében, miután az akadémia nagy termét most javítták. Oly nagy közönség gyűlt össze, hogy a városházának terme lent és a karzatot szorongásig megtelt. A közgyűlést *Jókai* Mór nyitotta meg rövid elnöki beszéddel, üdvözlőve a társaságot, mely fokozatosan erősöb és gyarapszik szellemben és tekintélyben. *Arányi* Emil a titkári jelentést adta elő, melynek mozgalmas életet nem kellett festeni. Szép szavakban emelte ki a társaság feladatát, törekvéseit s végül rámutatott, hogy az ország jelenleg nyugtalan, vészfelhők mutatkoznak a politikai horizonton. De «a műzsa békében csalogny, háború idején sassa változik. Bármilyen történjék is, a magyar irodalom nem nemül el a fegyverek zörgése közepett, hanem épen akkor beszél lehangosabban. A társaság lelkesedést merít szent jelszavából: Petőfi Sándorból».

Következtek a felolvasások. Első volt E. *Kovács* Gyula, a kolozsvári nemzeti színház tagja, ki hatóság előadásban mutatta be «Madách» című tartalmat költeményét, melyet Madáchnak «Mózes» drámája kolozsvári előadásához írt. *Bojár* Zsigmond pedig emlékeződésként tartott Balázs Sándorról. Először az embert jellemző, aztán a humorisztikus író. Balázs Sándor az érzés embere volt, kinek gyöngédsége és érzékenysége néz nézve ezer csalódás és bántódás szülőke lett. Igazi gyermekedély, mindenben meginduló, mindenért lelkesülő. Műveiben mélységre nem törekedett, rajzai, elbeszélései nem annyira jelentős, mint szellemes és találó képét adják az ember érzés és gondolkodó világának. Félmeddig mindig magát írta le, a maga színes szemüvegén keresztül. Bármily kedves volt ez a gyermekes naivság, melynek társaságában mindig szívesen

időztünk, igazán komolyan sohasem vettük szavait, mert hiányzott benne az erős ítélet, a mindennapi élet nyomorúságához annyira szükséges józanság. A meleg hangon írt dolgozatot a közönség mindvégig figyelemmel hallgatta. Ezután *Tolnai* Lajos mutatta be «Attila földje» című 15 énekre tervezett hőskölteményének első énekét, mely e címet viseli: «A büntetés napja kitelik». A felolvasott részletet különösen szubjektív jellegű előhangja és számos erőteljes helyei tették érdekessé, zamatos nyelve pedig a költői előadás titkaival ismerős előrendű író mutatta.

Jókai lépett most a felolvasó helyre s minden oldalról riadó éljenzés fogadta. «A nevető lány» című kedélyes rajzot mutatta be, tulajdonképen töredéket «A lélekidomár» című több kötetes regényéből. Ragyogó tollal írt epizód ez, mely önmagában is kerek egészet alkot. Tárja egy bécsi bankár leányának szerelmét Sándori iránt. A költői terméket kitűnő előadásban nyújtotta a hallgatóság s végül zajos éljenzésben tört ki. — A közgyűlést *Tolnai* Lajos zárszavai rekesztették be, ki röviden köszönetet mondott először Jókainak, hogy felolvasásával emelte a közgyűlés fényét, másodszor a közönségnek és harmadszor Budapest törvényhatóságának, mely az új városház dísztermét készséggel bocsátotta a társaság rendelkezésére.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI KISÉRLETEK HÁZI-ESZKÖZÖKKEL.

Még egy pár csinos kísérletet mutatunk be olvasóinknak, melyek a legközönségesebb házi eszközökkel megcsinálhatók.

Az első kísérlet abban áll, hogy *felállíthatunk egy tojást hegyre*, a mi tudvalevőleg már Kolumbus idejében is foglalkoztatta az embereket. Az eljárás igen egyszerű. Vesszünk egy nagyobb közönséges parafa-dugót, minővel az üvegeket szoktuk dugaszolni, s annak egyik végét kivájunk egy keveset, úgy, hogy a tojásra mint valami kalap rá legyen tehető. A dugóba kétféleképpen két egyforma súlyú evő-villát szurunk bele, még pedig lehetőleg egyforma szög alatt, vagyis egyforma irányban. Ekkor a dugót a tojás tetejére állítjuk, s a tojást magát egy palacknak, vagy akár ivó pohárnak a szélére helyezük el. Némi próbálgatás és tapogatás után a tojás meg fog állni. Mellékelt képünk eléggé megmagyarázza az egészet.

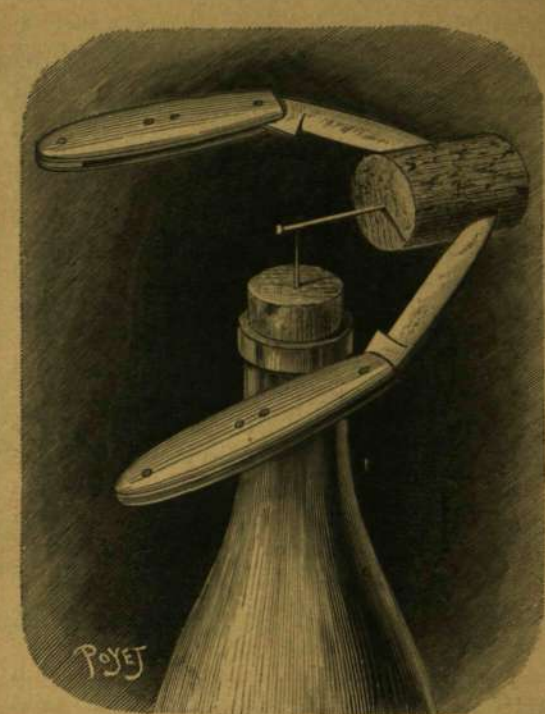
A második kísérlet abban áll: *egy tű hegyén megállítani egy gombostűt*. Szurjuk a tűt egy parafa-dugón keresztül, s azután tegyük a dugót egy palackba, úgy, hogy a tű hegye fölfelé álljon. Azután vegyünk egy másik dugót, s abba szurjuk bele a gombostűt, úgy, hogy egy jó nagy része kint maradjon. Ugyane dugóba szurjunk két oldalt két egyenlő súlyú s egyenlőn behajlított zsebkést. Ha most a gombostűt ráhelyezzük a tű hegyére, kevés próbálgatás után megtaláljuk az egyensúlyt, s a gombostűt meg fog állni, anélkül, hogy leessen. Sőt nemcsak, hogy megáll, hanem forgatható is a késekkel együtt a tű hegye körül. Ha gyors forgatásba hozzuk, a tű bele fog fúródni a gombostű oldalába, miután sokkal keményebb mint amaz, s hosszabb forgatás után egészen át is fúrhatjuk a tűvel a gombostűt. Zsebkések helyett evő-villákat is használhatunk, úgy mint az előbbi kísérletnél, csak ne legyenek azok túlságosan nehéz. Minél nehezebb különben a zsebkés és villa, annál hosszabb gombostűt kell választanunk a kísérlethez, vagy pedig annál kevésbé ferdén kell azokat beszúrunk a dugóba.

MI UJSÁG?

A trónörökös levele Jókaihoz. Jókai az újév alkalmából üdvözlő levelet írt a trónörökösökhöz, mint az «Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képen» népműve munka szerkesztője, a vállalat fejedelmi védnökéhez. A trónörökös válaszából a következő sorok jutottak nyilvánosságra:

«Kedves Jókai! Legbensőbb köszönet jó kívánatait, melyeket nem és én Önnek jólétére s hazafiai törekvéseinek sikerére szívünk mélyebbül viszonzunk. Reméljük, hogy az új év hazánkban szerencsét hozand. Igen örvendek Önt február elején Budapestén viszontláthatni.»

Benczur Gyula arcképe a legközelebbi körökben is igen nagy elismeréssel örövendek. Ennek bizonyossága az, hogy *Rudolf trónörökös* is fölkerste a hírneves képről, hogy rövid időn menne Laxenburgba az ő arcképét lefesteni. Ennél fogva nemcsak el is utazik a kitüntető megbízás teljesítésére.

HOGY ÁLLÍTHATNI EGY TŰ HEGYÉRE GOMBOSTŰT?

A német császár és a trónörökös állapotáról mindennap érkeznek hírek Berlinből és San-Remoból. *Vilmos* császár már több nap óta gyöngéledik, s meghülés következtében nyugtalan éjjeli vannak. A trónörökös pedig minden tudósítás ismétli, hogy gyógyul s ma már meglehetősen eloszlottak a nagy aggodalmak.

A nemzeti színház intendánsa. A hivatalos lap e hó 10-iki számában közölte gróf Keglevich István, a nemzeti és opera-színházak intendánsi állását való felmentését. Gróf Keglevich két évig, 1886 február elsejétől vezette a két színház ügyeit, báró Podmaniczky Frigyes lemondása után. Ez idő nem tartozott a csendesebbek közé. Az opera-színház rendkívüli költségeket nyelt el, nagy defizitok támadtak, s a hírlapok az új intendánsot okolták. Külön tanácsadókakalt hívott egybe a belügyminiszter, a képviselőházban interpellációk történtek, s a színházi országos segélyezés tárgyalása mindig heves támadásokkal járt az intendáns személye ellen. A színházaknál is sok «személyi dolog» volt, s rég idő óta nem foglalkoztak a lapok annyit a két főszínház vezetésével, sőt kulissza-titkaival is, mint e két esztendő alatt. Most a színház vezetését *Beniczky* Ferenc belügyi államtitkár vette át. Az intendáns felmentéséről a hivatalos lap közleménye következő:

A belügyminisztérium ideiglenes vezetésével megbízott személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán gróf Keglevich Istvánt a magyar nemzeti színház és operaház intendánsi állásától saját kérelmére felmentvén, *Beniczky* Ferenc államtitkárnak a két színház közvetlen vezetésével — államtitkári teendőinek épségben tartása mellett — kormánybiztosi minőségben való megbízását jóváhagyólag tudomásul veszem. Kelt Bécsben, 1888. évi január hó 5-ikén. *Ferenc József*, s. k. *Báró Orczy* Béla, s. k.

Beniczky Ferenc államtitkárnak kormánybiztossá kinevezését mind a színházi körökben, mind a sajtóban megnagyvással és a legjobb reményekkel fogadják. Mivelsége, érlye, rokonszenves személyes tulajdonai különös nyomatékkal bírnak új állásában, hol épen most annyi határozottság szükséges, s hol — művészekről lévén szó — érzékenységet, olykor hiúságot is kell kimélni, de egyszerűságot korlátozni. A két színháznak avatott művészi vezetői vannak, de a pénzügyi és személyi dolgok intézése is erős, azonban mégis tapintatos kezeket követel. Épen a tapintatosságot remélik *Beniczky* től.

Január 12-ikén vett búcsút a múlt intendáns a két színház személyzetétől, s a megváltás nem volt ment minden keserűségtől. A nemzeti színházban jelent meg először gr. Keglevich, hol a színpadon összegyűlvén fogadták a tagok, kiknek nevében *Bercsényi* Béla mondott búcsúzó beszédet, s kifejezte azt is, hogy a keserű emlékek közül, melyekkel az intendáns oly dúsán megrakva távozik, egy sincs, melynek szála a nemzeti színházhoz fűződik. Gróf Keglevich ajánlattal említette, hogy a nemzeti színházért sokat nem tehetett, mert az opera bajjaival volt elfoglalva, a mit a sajtó, a színházi enquete, a közvélemény hibásan név csak anyagi bajnak. A nemzeti színház az ily válság nem érheti, ennek jövője biztos. Azután kezét fogott a színház személyzetével s az

operaszínházba ment, hol beszédében azt hangosította, hogy a támadók nem azokban keresték a sok hibát, kik ez intézetet könnyelműen alapították, hanem azokban, a kik vezették. Aggodalommal távozott, mert az intézet rúkkódás elé néz; kívánja azonban, hogy a családok ne azok, kik az intézetet tartották a bajok kútjainak. *Hajós Zsigmond* választott, kijelentve az aggodalmat az intendáns távozásá főlött. A gróf itt is kezét fogott, s megvált a színházról.

Az igazságügyi palota építése. Fabiny Teofil igazságügyminiszter törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé, mely a törvényszéki palota építéséről intézkedik. A telket a város adta, s ezenkívül Budapest 150,000 forinttal járul a költségekhez. A palota a Lipótvárosban, a Markó-utczán épül, 1890 végére kész lesz, s 1,800,000 forintba kerül. A kereskedelmi és váltótörvényszék, a budapesti törvényszék polgári és büntető osztályai, a budapesti királyi ügyészség, a büntető járásbíró és a lipótvárosi járásbíróknak kapnak helyet benne. A kir. kuria és az ítélőtáblának idővel szintén külön épületet emelnek.

Aranyisa. A jótköny *Prék* István címzetes püspök és veszprémi káptalani helynök e napokban tartotta aranyismisét. A nap emléke több mint negyedszázad alatti ellátott díszes ezüstveretű albumot adott át neki a polgárság s az átadó bizottság tagjai közt a megye, az egyház s a város kiváló férfai voltak. A megye, a város s az egyház több kiváló képviselője vett részt a küldöttségben. Szabó György apátkanonok mondta az üdvözlő beszédet, kiemelve a jubileus főpap érdemeit s jótkönyiségét.

Eljegyzés. *Huray Degyánszky Anna* kisasszonyt, dr. Huray István balatonfüredi főorvos nevelt leányát, a napokban jegyezte el *Say Hekkel* Károly miskolci ügyvéd s Borsodmegyei tiszteletbeli tisztügyész. A tisztelt főorvos és neje (Jókainé nővére) család örömeiben számos ismerősök osztoznak.

Álarcosbál. A pesti jótköny négyzet nyitotta meg szerdán a fővárosi álarcosbál sorozatát. Elegeteként tekintetben bizonyára egyike az a farsang legszebb mulatságainak, lehetett volna ugyan látogatottabb (különösen álarcosok kevés számmal voltak), de az a közönség, mely meg adja a mulatságunk színét, teljes számmal jelent meg, jelesen ott voltak az egyet választmányi hölgyei gróf Szapáry Gézinél az egyet elnökölénél. A rendezőség látványosságokról is gondoskodott, volt álarcos menet; a ponny által húzott virágos kocsiak is voltak nézői. A cigánybanda s a katonazenekar muzsikája mellett a közönség éjjeli hullámzott fel s alá, ekkor kezdett oszolni a társaság s az álarcosok is elszéledtek az éttermekben. A pesti jótköny négyzetnek szép összeggel gyarapította alaptőkéjét ez est jövedelme.

A pestmegyei bál febr. hó 1-én fog megtartani a vigadó összes termeiben. A rendező bizottság a megyei arisztokrácia s a nemzeti családok fiataljaitól alakult. A rendezőség élén vannak gróf Szapáry Péter, gróf Teleki József elnökök; Darányi Kálmán, Földváry László, Lisznyai Tiharmé alelnökök, Zseny József pénztárnok; Dr. Koller Kálmán ellenőr; ifj. Szász Béla, Fáy Gyula és ifj. Szűts Andriás jegyzők. A bál tiszta jövedelme a vöröskereszt-egylet Érseket kórházában felállítandó alapítványi ügy céljaira, a megyei tisztviselők nyugdíj-alapja és a magyar iskola-egylet javára fog egyenlő arányban fordíthatni, s az előző években elért fényes sikerek után remélni lehet, hogy az említett jótköny hazafias intézkedései ezúttal is tekintélyes összegben részesülnek. A rendezőség a hírlapírók nyugdíj intézete javára 50 forintot adományozott.

A vidéki színeszet. Összesen huszonegy magyar színtársulat működik a vidéken, nem számítva a kolozsvári nemzeti színházat. Ezek közül háromnak a havi gázsija több 4000 forintnál, egész 4700 forint. Ezek Keresztényi Aradon, Aradi Gerő Szegeden és Valentin Debreczenben. Utánuk következik három igazgató 3000 forinttól 3552 forint terjedő havi gázsival, ezek Mosonyi Temesváron, Jakab Lajos Kassán és Thallai szövetkezet Szabadkán. A következő társulatok 2000 forinttól 2720 forint terjedő havi gázsit fizetnek: Somogyi Károly (Sopron és Győr), Csóka Sándor (Székesfehérvár), Kövesi Albert (Miskolc). Ezek után jön kilenc színtársulat, melynek gázsija 1000 forinttól 1650 forint terjed. A többiek 6—700 ftos és kisebb gázsikkal dolgoznak.

A keresztények öldözése Kínában. Londonba szomorú hírek érkeznek Kínából. Fuk-Yen tartományban kiűzték a keresztényellenes lázadás, ép oly vandál kegyetlenséggel, mint a hatvanas évek elején. A fanatikus buddhisták nagy tömegben meghozták a keresztényeket telepeit és körülbelül huszonnégy templomot leromboltak. Nehány inaház földig leégett, s a benszülöttök egy része, kik a kereszténységre áttértek volt, a zavarág közben lemeszárultak.

HALÁLOZÁSOK.

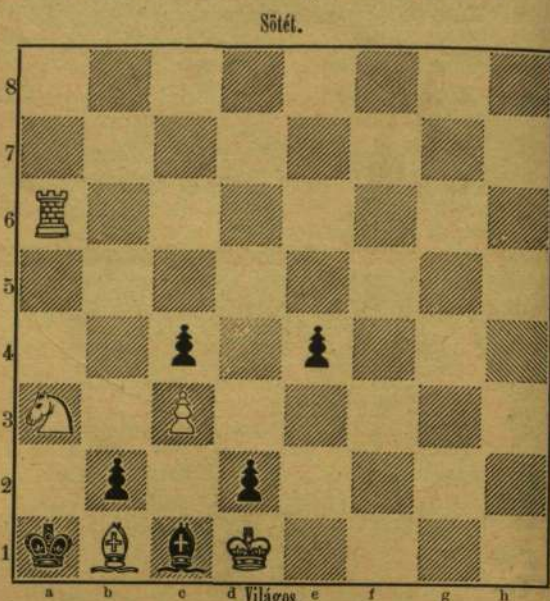
Elhunytak a közelebbi napok alatt: **VIDA KÁROLY**, a pesti hazai első takarékpénztár-egyesület pénztárnoka, egyik legrégibb és buzgó hivatalnok, ki 40 évnél tovább szolgált az intézetet, s széles körben tisztelt, nagy rokonságu férfi volt, 73 éves. — **TEMESI SCHILLER KÁROLY**, kir. tanácsos, nyug. pénzügyigazgató, régi honvéd, ki később a tisztviselői pályára lépett, s 1879-ben Szegeden működött, hol a város újjáépítése körül sok érdemet szerzett, a miért nemzeti rangot nyert, 64 éves, Zomborban. — **PATSCHE FÜLÖP**, alesperes, moson-szt-jános plébános, megyebizottsági tag, ki mint egyházi szónok az első helyek egyikét foglalta el a Győr-egyházmegyei papság között. — **Csárány József**, zabolai lelkész, 69 éves. — **SÁNTHA LÁSZLÓ**, megyebizottsági tag, 64 éves, Nagy-Várkonyon. — **FÜRÉSZ ISTVÁN**, ref. lelkész, Szüretén. — **ID. CSÁNYI FERENCZ**, nyug. kir. főkezményes kiadó-hivatali igazgató, 87 éves, Marosvásárhelyen. — **FORGÁCH JÓZSEF** gróf, özv. Forgách Józsefné grófné, sz. Révay Sarolta báróné, csillagkeresztű hölgy egyetlen fia, 16 éves korában, Tajnában. — **SZMOLUHOSZKY SZANISZLÓ**, gimnáziumi tanár és városi képviselő Bártfán. — **ID. SÁNDOR JÁNOS**, ősrégi székely család legidősebb tagja, nyug. kir. táblai bíró, 72 éves korában. — **BERTALANFAY JÁNOS**, földbírtokos, volt 1848. honvédfőhadnagy, volt törvényszéki bíró és m. kir. járásbíró, 63 éves, Albáron. — **KRENDITS MÁRTON**, ügyvéd Vácson, 62 éves. — **JOSICS KÁLMÁN**, volt megyei főjegyző, kataszteri igazgató, Szombathelyen. — **INCZE LAJOS**, a t.-derzi ev. ref. vegyes iskola tanítója, kit a király a nevelés és közügyek terén szerzett érdemeiért a koronás ezüst érdemkeresztal tünetett ki, 59 éves. — **STOJANOVICS MIKLÓS**, takarékpénztári pénztárnok, 45 éves, Esztergomban. — **KISZELY IMRE**, szabadságszolgát állományú honvédfőhadnagy és gömöri földbírtokos, 39 éves, Gömör-Panyiton. — **SCHMIDTHAUER ANTAL**, Komárom városa egyik közbecsülésben állott polgára, élte 72-ik évében. — **MARESC ALFRED**, m. kir. dohánygyártási tiszt, 29 éves, Temesvárott. — **PTACSNIK ALBERT**, 62 éves, Alberti-Isán. — **GOTTSMANN KÁROLY**, budapesti kir. zölgőházi tiszt, Harasztiban. — **SZALAY ANDRÁS**, a bereg-munkácsi takarékpénztár igazgatója, 67 éves, Munkácsan. — **BUDINSZKY GYÖRGY**, fővárosi háztulajdonos, evang. presbiter, 65 éves. — **DECSÓV PÁL**, nagybirtokos, 63 éves, Csikóváron. — **ROTTENBERG MÓR NŐE**, a kassai izr. hitközség jegyzője s az izr. elemi iskola igazgatója. — **REINER ADOLF**, 52 éves, Néveden. — **MITICZKY JÓZSEF**, nyug. uradalmi tiszt, 79 éves, Pozsonyban. — **BOSSÁNYI ANTAL**, törvényszéki bíró, Nyitrai.

VOGGENHUBER VILMA, egykor a nemzeti színház operájának tagja, utóbb a német színházok jeles énekesnője, meghalt e hó 11-ikén Berlinben, hol a kir. dalszínház első énekesnője volt. Pesten született, s fiatalon lépett a színpadra, hol alakja, szép hangja, hamar tét nyitottak neki a nagyobb drámai szerepekhez. A hatvanas években az akkori inténdással, Radnótfiával szerződés egyetlenségek merültek fel s akkor távozott el Németországba, honnan csak látogatónak jött haza. Utóbbi időben emlegették, hogy az operához visszatérődtették, majd vendégszerepléséről volt szó. A művésznő kétszer ment férjhez, először Hamvai Kovácshoz, később pedig Grolop berlini tenoristához.

Öz. id. **FÖLDVÁRY MIHÁLYNÉ**, szül. Madarassy Rozália, Földváry Mihálynak, Pestmegye alispánjának édes anyja, 75 éves korában, Budapestén; ugyanitt öz. **JUHÁSZ NÁNDORNÉ**, szül. Balajthy Mária, 64 éves, s egyik leánya volt néhai Balajthy Vendelnek, a Jász-Kun kerületek utolsó főkapitányának. — **HARMOS GÁBORNÉ**, szül. bellusi Baross Lenka, kir. ítélőtáblai bíró neje, 30 éves, Budapestén. — **SZÖLÖSSY BALÁZSNÉ**, szül. Jurka Katalin asszony, főszolgabíró neje, 21 éves korában Taraczkózon. — **ÖZV. SZÉKEL JÁNOSNÉ**, szül. Vajda Magdolna, 68 éves, Búcsón. — **VASHEGYI JÁNOSNÉ**, Karagyna Anna, a nagy-perkátai gyógyszerész neje, élte 21-ik évében. — **HÖZÖCZY BOLDOZSÁRNÉ**, szül. Kovács Nepomucena, 91 éves, Beládán. — **PEKOVICH MARTONNÉ**, nyug. kataszteri igazgató neje, 72 éves, Pozsonyban. — **ÖZV. ZATHURECZKY FERENCZKÉ**, szül. Tompa Klára, 62 éves, Papolozon. — **GERGÖRÖV ALEXANDRA**, gör. ke. okl. tanítónő, Zomborban, 21 éves. — **ÖZVEGY EGY GÁBORNÉ**, szül. Ruttkay Franciska, 80 éves, a nógrádi Pusztai-Tercsen. — **REPÁSZKY BELÁNÉ**, szül. Cséley Margit, Miskolcon. — **BERGHOFFER DÓRA**, Berghoffer János leánya, Pozsonyban. — **KRAMER KATALIN** és **TERÉZ**, ikertestvérek, kik egész hosszú életükben nagy szeretettel csüggtek egymáson, családiaságban hasonlítottak, s egyszerre haltak meg, 78 éves korukban a szepesmegyei Leibczon. — **GILÁNTI JANKA**, a berlini kir. opera magyar születésű énekesnője. — **HORVÁTH MARISKA**, a magyar északkeleti vasút hivatalnokának 3 éves leánykaja, Budapestén. — **ÖZV. MISKOLCZY MIHÁLYNÉ**, szül. Olasz Emma, tisztelt urnó, 61 éves, Nagy-Várkonyon. — **JABAI LAJOSNÉ**, a biharmegyei és nagyváradi társas körök kedvelt tagja, 32 éves, Nagybaródon.

SAKKJÁTÉK.

1474. számú feladvány. Hülsen B.-től.

Világos indul és a negyedik lépésre matot mond.

Az 1468. sz. feladvány megfejtése.

Hubert F.-től.

Világos.	Sötét.	Megejtés.	Világos.	Sötét.
1. Bh1—h5	Kg4—h5(a)	1. a.	Bc5:(f)	
2. Va7—f7	t. sz.	2. Fd3—e2†	Bf5—f3	
3. Fd3—e2 mat.		3. He4—f6 mat.		

1. b. Vg8—e4:(c) 1. c. Vg8—g5
2. Va7—f7 stb. 2. He4—f6†

Helyesen fejtették meg: Budapestén: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Az Erkel-sakk-társaság nevében: Exner K. — Székelyudvarhelyt: Nagy András. — Alsóúth: Mészoly György. — Szempcz: Pinter J. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések: Alsóúth. M. Gy. Az 1465. számú Reissert-féle feladványnak általunk közölt megfejtése tökéletesen helyes.

Hibajegyzés. A múlt heti 1473. sz. feladványban c6-ra világos vezér állítandó király helyett.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Karácsonykor. A karácsonyi számba úgy is készen érkezett. De bár „egyszerű és hívó” szavakban van elmondva az ismeretes történet, ép oly lapos, hosszadalmas, színtelen is. Kezdő toll nem sokat ígérő kísérlete.

Családi epizód a népeletről. Ez is karácsonyi történet volna, de ép úgy történetnek hűsítvők, vagy az év bármely napján; semmit mondó köznap történet. Az egészen legjobb az első és utolsó stófia; szerkesztők sajátosság, az amannak a fordítottja. De hiába csinál a keret, ha a kép, a mi benne van, nem ér semmit!

Gábori diák. A dolog — akármiképpen csúszók-savarjuk — oly világos, hogy nem érdemes többször látni róla. Am, ha állítja, hogy nem hamisítás, küldje be az eredeti! hadi lássuk!

HETI NAPTÁR. Január hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israellita
15.V. A 2 Jézus sz.	A 2 Mór	3 D Malakias	2 János
16.H. Marcell	4 70 apostol	4 70 apostol	3
17.K. Antal rem.	Antal rem.	5 Teopempt	4
18.S. Piroksa sz. vt.	Piroksa	6 Epiphania	5 Jakab
19.C. Kanut király	Márus	7 Iván (Ker.)	6
20.P. Pábián és Seb.	Páb. és Seb.	8 György, D.	7
21.S. Ágnes sz. vt.	Ágnes	9 Polienkt	8 S. S.

Holdváltozásai Első negyed 21-én 6 ó 55 pk. reggel.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. egyetem-tér 6. szám.)

A Magyar-Francozia biztosító részvény-társaság (Franco-Hongroise) életbiztosítási osztályához 1887 december hóban benyújtott 391 ajánlat 788,900 forint összegből az előző hóról elintézetlenül maradt ajánlatokkal együtt kiállított 385 kötvény 730,770 frt biztosított összegből. Az 1887-ik év január 1-től decz. végéig 4326 ajánlat 8,271,260 frt összegből kiállított és 4006 kötvény 7,412,134 forint biztosított összegből kiállított ki. A társaság kötvényeinek kiállított előzetességi igényjegyének nyolczadik évi kisorsolása 1888 január 31-én d. u. 4 órakor fog az igazgatóság irodájában Budapestén megtartatni. Részt vesznek a kisorsolásban mind azon felek, kik a kisorsolási kombinációk szerint 1887 decz. 31-éig életbiztosítást kötöttek, az esedékes díjrejtéleteket pontosan befizették s a kiknek kötvényei a sorolás napján érvényben vannak.

Egy hatszor hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 kr.; többszöri ígatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden ígatás után 80 kr

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukas M. Riemergasse 12, Schalek Henrik Wollseile 12, és Oppelik A. Stubenbastei 2

„ABBZIA“
ezimű új kávéházamat, Andrassy-ut és Teréz-körut sarkán, 49. sz. a., január hó 10-én megnyitottam. — Midőn erről a n. é. közönséget értesitem, tisztelettel kérem becses pártfogását.
Kiváló tisztelettel *Steuer Gyula.*

BRAUSWETTER JÁNOS SZEGEDEN
cs. kir. és m. kir. szab. chronometer és műorás, földalálója az első egyedüli kules nélkül felhuzható remontoir inga-órának stb. stb.
ÓRAK 10 ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT ARANY ÉS EZÜST ÉKSZERTÁRGYAK RÉSZLETFIZETÉSRE
Kitűntetve
London 1871. Keckemet 1872. Bécs 1873. Ujvidék 1875. Szeged 1876. Paris 1877. Székesfehérvár 1879. Budapest 1885.
Levélbeli megkeresésekre pontosan válaszoltatik. Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pont. eszközöltetik.
Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű óráüzlete.

Singerstr. 15. PSERHOFER J.-féle BÉCSBEN.
Vértisztító labdacso ezelőtt egyetemes labdacso neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben e labdacso csodás hatásukat észerszeresen be nem bizonyították volna. A legmakacsabb esetekben, melyekben minden egyéb szer sikertelenül alkalmaztatott, ezen labdacso számtalanszor és a legrövidebb idő alatt teljes gyógyulást eredményeztek. 1 doboz 15 labdacssal 21 kr., 1 teler 6 dobozzal 1 frt 5 kr. bérmentesen utánvét melletti küldéssel 1 frt 10 kr. A pénz előleges beküldése mellett ára bérmentesen megküldéssel: 1 teler labdacso 1 frt 25 kr., 2 teler 3 frt 30 kr., 3 teler 5 frt 35 kr., 4 teler 4 frt 40 kr., 5 teler 5 frt 20 kr., 10 teler 9 frt 20 kr. (1 telerrel kevésbé nem küldetik azét.) Számtalan levél érkezett, melyek intőző hálát mondanak a labdacsoért, melyeknek a legkülönfélébb és legsúlyosabb betegségekben egészségük helyreállítását köszönik. A ki csak egyszer kísérletet tett velük, tovább ajánlja.
A sok köszönet-iratból közlünk néhányat:
Leongang, 1883 május 13. Tisztelt uram! Piliál valóban csodálatosak, nem olyanok, mint sok oly más földiesért szer, hanem minden bajban lehetőleg segítnek. A hurok megrendelt piliálból a legtöbbet barátaim és ismerőseim között osztottam el, és mindnyájukon segítették; koros egyének, különböző bajokkal és hibákkal általak, ha nem is teljes egészségüket, de jelentékeny javulást nyertek, s azokat tovább használni szándékoznak. Kérem tehát nékem utoljára 6 csomagot küldeni. Tölem és mindazoktól, kik szerencsések voltak, piliál által egészségüket visszanyerhetik, legfőbbül köszönetünket.
Dentinger Márton.
Bécs-Szentgyörgy, 1882 febr. 16. T. uram! Nem fejezhetem ki eléggé benső köszönetemet, piliálért, miután Isten segítségével nóm, ki már évek óta miszerében szenvedett, a vértisztító piliál által abból gyógyítottatik, s habár még most is szed még azokból, egészsége már annyira helyre van állva, hogy fiatal frissességgel minden munkáját végezhes. E köszönet-íratomat valamennyi szenvedő érdekében kérem felhasználni, s kérem egyúttal, küldjön 2 csomag piliált és 2 darab kínai szappant. Kiváló tisztelettel lekötelezettje **Novak Alajos**, főkereszt.
Tekintetes úr! Előre bocsátva azt, miszerint valószínűleg valamennyi gyógyszer hasonló jóssággal bír az ön **híres fagybalzsamával**, mely családomban több idült fagydagynak gyorsan véget vetett, dacára valamennyi ugynevezett egyetemes szer iránti bizalmatlanságomnak, elhatároztam magamat az ön vértisztító labdacsohoz folyamodni, hogy ezen apró gyömböskor segélyével megostromoljam sok évi aranyeres bántalmam. Egyáltalában nem rústem önmök beállani, miszerint fél bajom 4 heti használat után egész tökéletesen megszűnt, s én ezen labdacso kiserőseim körében a legbübbben ajánlom. Az ellen nincs semmi ellenvetésem, ha ön ezen soraimat, jöllehet névadás nélkül nyilvánosság előébe bocsátani. Mély t. Bécs, 1881 febr. 20. **C. v. T.**
Fagybalzsam. Pscherhofer J.-től. Sok év óta a fagyos tagokra és minden idült sebre mint legbizt. szer elismervé. 1 köcsöggel 40 kr., bérment. küldéssel 65 kr.
Golyva-balzsam. a legmegbizhatóbb szer a golyvánál. Egy üveg 40 kr., bérmentesen küldéssel 65 kr.
Élet-esszencia (prágai csöppek); megrendelt gyomor, rossz emésztés és mindennemű altesti bántalom ellen kitűnő házi szer. 1 üveggel 20 kr.
Keskeny-üfűszörp. Általános ismert és híres házi szer hurutos rekedtség, göröcs köhögés, stb. ellen. Egy palackkal 50 kr., 2 palackkal bérmentesen küldéssel 1 frt 50 kr.
Amerikai köszvény-kenőcs. leg. szer köszvényes és csúszos bajok, tagszagadás, ischias, fülzságadás stb. ellen. 1 frt 20 kr.
Alpesi növény-likör. Bernhard O. V.-től. 60 kr., 2 palackkal 1 frt 40 kr.
Az itt felsorolt készítményeken kívül még a birodalom valamennyi lapban hirdettet bel- és külföldi gyógyszer-különlegessé készletben van, s minden netán a raktáron nem levő czikkeket kívánata pontosan és olcsón beszereszettük. Postai küldemények a pénz előleges beküldése vagy utánvét mellett pontosan eszközöltetik. Az összegnek előzetes beküldése mellett a viteldi csekélyebb, mint utánvét mellett. A felsorolt különlegességek legnagyobb része kapható Budapestén **Török József** gyógyszer-t. király-utca 12.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT” kiadásában Budapestén megjelent s minden könyvkereskedésben kapható — az osztrák tartományok számára SZELINSKI GYÖRGY cs. k. egyet. könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz 6.

KERESKEDELMI SZÓTÁR

A M. TUD. AKADEMIA ÁLTAL KIKÜLDÖTT SZAKBIZOTTSÁG

KÖZREMÜKÖDÉSÉVEL.

BALLAGI MÓR és GYÖRGY ALADÁR.

A MAGYAR TUD. AKADEMIA KIADÁSA.

I. Német-magyar rész. II. Magyar-német rész.

A két kötet ára fűzve 5 frt, vászonkötésben 5 frt 60 kr.

A két kötet csak együtt kapható.

Valamennyi külföldi szerkeztől előnybe helyezendők, a magyar közönségnek különben már a legjobb hírnevű és fokozatos elterjedésnek örvendő külföldi labdacso gyárosok óriási reklámja dacára örvendő, százezer esetben tíz éven át legjobban megkísérített és több években át a bel- és külföldön nyert tapasztalatok nyomán, csakis növénykivonatokból összeállított

Kárpáti egészségi labdacso
melyek biztosan, minden káros következmények nélkül, nem erőszakolva, hanem minden fájdalom nélkül hatnak: eldugulás, nyálkásodás, étvágyhiány, gyomorhaj, felfuvaladás, szédülés, fejfájás, váltóház, aranyér, bőrkülsőket, sárgaság ellen. Pótolja a keserűvizeket, melyek vízenyös ürületet okoznak.

Védjegy!
Raktárak:
Budapest: Patáky Károly gyógyszerésznél az új épülettel szemben; Pozsonyban: Erdy István gyógyszerésznél; Debreczenben: Mihályovits István gyógyszer.; Kesztemén: Molnár Ján. gyógyszer.; Szegeden: Kovács Albert gyógyszer.; Temesvárott: Tárcazy István gyógyszerész.

Friedrich János
gyógyszerész
Malackzkán.
Egy skatulya ára 21 kr.; egy teler 6 skatulyával 1 frt. 5 kr.

Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás a fenti védjeggyel van ellátva.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestén megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztr. tart. számára Szeklini György cs. k. egyet. könyvtáránál Bécsben, I., Stefansplatz 6.

PETŐFI UJABB RELIKVIÁI.

1838—1849.

Gyűjtötte **BARÓTI LAJOS.**

Kiadja a Kisfaludy-társaság.

Ára fűzve 80 krajczár o. ért.

TARTALOM: Vegyes dolgozatok. Naplótörödek. I. Históriai jegyzetek (1848—49). II. Erdélyi ut (1849). Nyitott levél a Kis-Kunokhoz (1848). Nyitott levél a szabadszállásúakhoz (1848). Levél Szatmármegye alispánjához (1848). — **Külső művek.** Bucsosbeszéd (1838). Petrics Somához (1839). Törödek (1—IV. (1839). Emléksorok Török Gyulának (1841). Neumann Károly emlékkönyvébe (1841). A gyűltei ifjakhoz (1846). Sirvers (1848). Drámai törödek (1849). — **Apróságok.** Köszönet a pápai képzőművészeti társulatnak (1845). Legyen az ember drámaíró! (1846). Petőfi könyvtára. Petőfi könyvtárának maradványai. Különféle francia és angol könyvek jegyzéke. — **Levelek 1838—1849.** 1. Csorfolly Lajoshoz. 2. Frankenburg Adolffhoz. 3. Dömök Elekhez. 4. Degré Alajoshoz. 5. Keckeméthy Auréliuszhoz. 6. Kovács Pálhoz I—VIII. 7. Teleki Sándor grófhöz I—II. 8. Sass Károlyhoz I—III. 9. Térey Mari kisasszonyhoz. 10. Kubinyi Rudolffhoz I—II. 11. Arany Jánoshoz. 12. Adorján Boldizsárhoz. 13. Egy fillopszallási barátjához. 14. Kossuth Lajoshoz. 15. Bem tábornokhoz. 16. Klapka tábornokhoz I—II. 17. Telegi Lajoshoz. — **Függelék.** Petőfi kézírásának 1843 (Sz. J. kisasszony emlékkönyvébe). Petőfi rajzai. — **Petőfi-irodalom 1843—1887.** Önálló művek Petőfiről. Hírlapokban s folyóiratokban megjelent adatok.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható, — az osztrák tartományok számára Szelinski György cs. kir. egyet. könyvtáránál Bécsben, I. Stephansplatz Nr. 6.

VIG ÓRÁK

ELBESZÉLÉSEK, TÁRCZÁK.

Irta

BERCZIK ÁRPÁD.

Ára füzve 1 frt 20 kr.

Tartalom: Leány! — Ottl. — A báránya. — Hogy töltötté napjait az öreg úr? (Emlékjegyzetek Deák Ferenczről.) — Szól a madár! — A bús magyar. — Egy pesti ház. — A commisio. — Virginia. — Az a bizonyos «egy» ruha. — A fehér rókák. — A mandátum. — Először a színházban. — Jól bor. — Az első látogatás. — Ügyetlen udvarló. — A hódprém kabát. — A kölcsönkérők. — A grajzer. — A beteg diák. — Egy szakáll története.

Franciaország és a Külföld Minden illatszerez és néli és Fo- drásánál

La VELOUTINE

Különleges Rizsor
BISMUTAL VEGYŐVE
CH. FAY, ILLATFÉREZŐ.
PARIS — 9. rue de la Paix, 9 — PARIS

BARNA FOGORVOS
Budapest, váci utca 24. szám.
Készít egyes fogakat, fogsorokat és plombokat, jótállás mellett; árak mérsékelték. Kíváncra részletjézésre.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárakban kapható:

OROSZ BESZÉLYEK

ELSŐ KÖTET.

RTÁK

PUSKIN SANDOR, GOGOL MIKLÓS, KRYLOV I., DOSZTOJEVSZKIJ TÓDOR, TURGENYEV IVAN.

Ára vászonba kötve 2 frt.

Tartalom: Puskin Szergej. Sándor. Anyegin Eugén. Regény versekben. Ford. Berczik Árpád. — Kiaszony parasztruhában. — Pikdáma. — Hóvivatar. — Gogol Miklós. A szorcsineci vásár. — A rettenetes bosszú. — A májusi éj vagy a vízbefutó leány. — Krylov Andrejevics Iván. Éjszakák. — Dosztojevszkij Tódor. — A szerény aszony. — Turgenyev Iván. Egy kétségbeesett ember. — Régi képek. — Költemények prózában. Fordította Csopay László.

LEGHÁLÁSAB

Dilettáns-MUNKA.

Meglepő szép!! színpompás!!

„DIAPHANIE“

ÜVEGFESTÉS UTÁNZATA.

UTASÍTÁS
és ÁRJEGYZÉK INGYEN.

SEEFEHLNER J. L.

IV. ker.

Váci-utca 9. sz.

BUDAPESTEN.

Jó tanács aranyat ér! E szavak igazságát kivált betegség alkalmával érti meg az ember, s ép azért Richter kiadott **legszívesebb** közzétett-iratokban részeseült **Der Krankenfreund** (A beteg barátja) című kis illusztrált munka megküldéséről. Abban nagy mennyiségű **legjobb és legbiztosabb háziorvos** van kimerítőleg leírva, és egyúttal szerencsésen meggyógyultak mellécsatolt tudósításával bizonyítottatik hogy igen gyakran **egyszerű háziorvosok** el-**gőgesek**, hogy egy látásból **gyógyíthatatlan betegség** rövid idő alatt meggyógyuljon. Ha a betegnek az igazi szer rendelkezésére áll, akkor még **nehéz betegség** is gyógyulás remélhető; minél fogva egy beteg se mulasztja el levelező-lapon az említett könyv megküldéséről Richter kiadott-íntézetéhez. Lépése fordulat. Ezen olvasásra érdemes könyv utasítása szerint könnyebben fogja a helyes választást megtenni. — Megjegyzendő az is, hogy a könyv megküldésével a megrendelőre **semmiféle költség** nem hárulik.

Wiesbadeni forráskút-szappan

Wiesbaden város és a fürdő-igazgatóság hivatalos ellenőrzése mellett készítve.

A **wiesbadeni forráskút-szappan**, mely a forráskút sűrített alkatrészeiből nyerve s a legjelesebb pipere-anyagokból készítették; minden csipő-észt nélkülözve, kitűnő gyógyhatással bír, miután a forráskútból átvett alatrészek közvetlenül a bőrön keresztül a testbe vezet. Egésztestes számúra a test ápolására legjobb szer gyanánt, és mint **védőse: mindonbőrvárat** ellen ajánlható, mivel folytan minden pipere-szitalon feleltetnek egy mint gyermek részére folytonos alkalmazásban kellene lenni. **Ára darabonként 50 kr.**

Szállítja

a **wiesbadeni forráshivatal** **Wiesbadenben.**

Egyedül forráskút Ausztria-Magyarország részére: **Brady C. gyógyszerész** Kremsierben (Máuren). — Valódi minőségben kapható Budapesten: **Eisendorfer G. gyógyszerésznél**, **Eisendorfer A. Szent-Háromság**hoz, **Török József** gyógyszerész, **király-utca 12.** Budai **Emil** gyógyszer, a városi **gyógy-szertárban**; **Szöllősy István** gyógyszerész, **Magyarország védasszonyához**, **Kristina-város**, **Károlyi-utca 1.** sz. **Lugosy** Vértess Lajos gyógyszer, **a szászhoz**.

GYÁRI RAKTAR
valódi tirolli hölgy- és férfilodenből
minden színen és különösen aranylatban, valamint **Eringer** szürke és drap színen, **váhatlan esőköpenyekre**
Greil Ferencznél, **Innsbruckban**.
Minták ingyen és bérmentve.

A legrégibb népies gyógyszer a koncentrált

klosterneburgi tag-esszencia

(köszvény-folyadék)

az orvosrendőri vegyszeti miteremben megvizsgálva és bejegyzett védjegy által eladásra bízottatva.

4 üveg 50 kr. 1 üveg 1 frt.
postai szállítással 15 kr.-nál több.

HOFFMANN ALFRED
gyógyszerész Klosterneuburgban.

Valódi minőségben a következő gyógyszertárakban: **Pörkár** Magyarországi részére **Török József**, **Budapest, király-utca 12.** **Árad:** **Rozsnyai M.** **Dobozos** **Dr. Rothschnek**, **Szabadkán:** **Jóó. Pécs:** **Sipőcz B. Pozsonyban:** **Dr. Adler R.** és **Erdy István Győrött:** **Petri P. Szegeden:** **Barcsay K. Versecben:** **Müller O.**, **Küchler B. Székesfehérvár:** **Say R. Kassán:** **Wandraschek K. Temesvárott:** **Jahner C.** és **Klausmanns Albert.**

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható — az osztrák tartományok számára Szelinski György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben, I. Stephansplatz Nr. 6.

1848 és 1849-ből.

ÉLMÉNYEK ÉS BENYOMASOK.

OKIRATOK ÉS EZEK MAGYARÁZATA.

TANULMANYOK ÉS TORTÉNELMI KRITIKA.

IRTA

Id. GÖRGEY ISTVÁN.

Első kötet. Ára füzve 2 frt 40 kr.

Második kötet. — Ára füzve 4 forint.

MERTENS ÉS TÁRSA

elsőrangú

fényképészeti műintézete

Erzsébet tér 7. sz.

a bécsi utca sarkán.

Legnagyobb műterem csoport - felvételekhez.

Különös figyelemre méltó!

támas egyúttal postán küldve 20 krral több.

Központi küldeményező raktár Budapesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál

király-utca 12. sz.

Bécsben: **Pleban Xav. Ferencz** a régi cs. k. tábori gyógyszerésztárházban, **Freitung J. sz.**, **Scharer** Konrad gyógyszerésztárházban, **Mariahilferstrasse 72. sz.**, **Freit J. és B.**, **Bräunerstrasse 5. sz.**, **Bruno Raabe**. Továbbá **Wilhelm Fer. és társ.** III. Landstrasse, **Linkebahngasse 3.**, **Droguisták**nál. **Prágában:** **Fárl** József a «Fähr anghaloz» címzett gyógyszerésztárházban, **Porte 1071. II. Grázban:** **Neudorf A.** a «szerecsen» címzett gyógyszerész, a **Műterem.**

Budapest: **Altérth J.** városi gyógyszerésztárházban, **árosháza**ban, **Schm** hoffer K. úv. a «nagy Kristófhoz» címzett gyógyszerésztárházban, **Kristóf** sarkán. — **Pillich Fr. gyógyszer.** **Dorothy-utca.** — **Urbán J.** király-utca 83. sz., továbbá **Thallmayer és Seitz**, **nádor-utca.**, **Kochmeister** Pr. utódainál, nagy (9) korona-utca 22. sz. **Neruda Nándor**, **hálván** utca 7. sz. **Droguisták**nál. **Telkessy J.** udvari gyógyszerész a **várban**. **Vlassek E.** gyógyszerésznél a **Kristina-városban**, **Janostér**. **Frumm J.** gyógyszerésznél **Vináváros**, **6-utca**. **Moldoványi J.** gyógyszerésznél, **lomtér**, és **Déav Szöllősy J.** gyógyszerésztárházban, **Kristina-város**, **Károlyi-utca** 1. sz. **Acson:** **Kratóchvíl József Áradon:** **Rozsnyai M.** és **Schäffer A.** gyógyszer. **Balaton-Püred:** **Orbán J. Balassa-Gyarmaton:** **Havás Gy.** és **Hirszky K. B. Csabán:** **Varsagh B. Berettyó-Ujlak:** **Tamásy Gy. Csépin:** **Csibulka Gy. Debreczenben:** **Dr. Rothschnek V. E.**, **Tardassy K. Göll N.**, **Orvényi O.**, **Mikhalovits István** és **Muraköy K. Duna-Földvárban:** **Nádhely P. Egerben:** **Köllner Lőrincz** és **Buzsák Lajos** gyógyszer. **Eperjesen:** **Krivoss Gy.**, **Korn V.** és **Makovitsky J. Eszékújvárott:** **Comenius J. Eszéken:** **David Gy. gy.** **Gyöngyösön:** **Mersits N.** és **Buruch J. Győrött:** **Stirling K.**, **Lippóczy M.** és **Melchschmidt J. H. Hadházon:** **Parkas Odón.** **Husztón:** **Kereszt** tes S. és **Schmidt K. Jászberényben:** **Merkli J.** és **Muraköy L. Kálcsán:** **Horváth K. Kaposváron:** **Czollner V.** és **Babochay K. Karcason:** **Bathory B. nál. Kassán:** **Gallik Gy.**, **Wandraschek K.**, **Megay G.** és **Hegedűs L. Késmárkon:** **Generisch C. A. Kis-Várdán:** **Khudy J. Komáromban:** **Schmidtauer A.**, **Kirchner M.** és **Kovacs Aradnál.** **Kén-Madarason:** **Jung K. Léván:** **Medve** veczky S. **Losoncon:** **Kirchner D.** és **Fokorny L. Mező-Kövesden:** **Fridély B. Mező-Túron:** **Csippék E. Mező-Kásonyban:** **Rätz Gyula.** **Mező-Kovácskán:** **Kiss P. Miskolcon:** **Dr. Racz Gy.**, **Dr. Szabó Gyula.** **Kurucz J.** és **Ujházy K. Miskolcban:** **Krató** nosie A. **Nagy-Kárában:** **Frager Béla** és **Béla J. N. Károlyban:** **Füleky P.** és **István Kőröcskényi L. N. Kőröcskén:** **Medvevsky Gy.** és **Müller I. N. Szombaton:** **Csepényi B. N. Váradon:** **Huzella M.**, **Mol** nár J. és **Hering S. Myrigháza:** **Korinyi J.** **Szopok Alf.** **gyógy** és **Kovacs S. Nagy-Kállán:** **Ivenda K. Pakson:** **Malatinsky S. Pécsen:** **Sipőcz J. Pozsonyban:** **Erdy István Putnokon:** **Fekete N. Rimasombaton:** **Hamallár K. Rozsnyai Pösch J. gyógyszer** és **Hirszky J. N. S. A. Ujhelyen:** **Medvevsky J. Sopronban:** **Gräner J. Sümegben:** **Szombathelyen:** **Bazsánban:** **Bosnia J. Dr. Lengyel M.** és **Literaty E. Szarvason:** **Barisch Em. Szegeden:** **Kovács Albert. Sz.-Fehérvárott:** **Braun J.**, **Dieballe Gy.** és **Rieger Béla. Székelyhádon:** **Szabó J.** és **Szentpétery F. Szentesen:** **Várady L.** és **Podhránsky L. Szepes-Szombaton:** **Gráb J. Szolnokon:** **Krakowsky F. Szombathelyen:** **Rudolf A. Tarpán:** **Moni I. Temesvárott:** **Tárcay I.** és **Jahner C. M. Tésőn:** **Agoston Gy. 2. Ujlakon:** **Roykó G. Tokajban:** **Reiner D.** és **Zsigányi Béla. Tormál** lán: **Uresnyi Zs. Ungvárott:** **Lám S.**, **Bene L. gy.** **Hoffmann B. gy.** **Krausz A.**, **Spek J.** és **Peltánsky J. Vácson:** **Ár. Irigán.** **gy. Vaskón:** **Frischmann F. Váranon:** **Gad S. Veszprémben:** **Ferency K.** és **Szili Horváth P. Zilahon:** **Unger G. Zircen:** **Teljel J. Erdélyben:** **Brassón:** **Gyertyánffy és Társai.** **Deben:** **Roth P. Kolozsváron:** **Gundhardt A.**, **Wolf J.** és **Dr. Esner Bogdán. Kézdi-Vásárhelyen:** **Kovács F. M. Váráhelyen:** **Bucher M. Szepes-Szent-Györgyben:** **Beleg B.**, **Ötves P.** és **Barabás F. Szászvároson:** **Gratius J. Vajda-Kunyadon:** **Dr. Juchó F. Borsányban:** **Jassyban:** **Engel J.** és **Károlyi** címzett gyógyszerésztárházban. **Basil és Vedebe:** **Varo K.** gyógyszerész. **Vasúiban:** **Orlyusky E. gyógyszerész.**

Ezen kitűnő hatás, nem elegendő ajánlható gyógytápasz készítője **FORTI LÁSZLÓ.** Lak.: **Budapest, I. k., Nándor-utca 3.**

4. SZÁM. 1888.

BUDAPEST, JANUÁR 22.

XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egy évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egy évre 8 frt
fél évre 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egy évre 6 frt
fél évre 3 *

Külföldi előfizetésekre a postaiak
meghatározott viteldj is csatolandó

A NEMZETI SZÍNHÁZ ÉS IGAZGATÁSA.

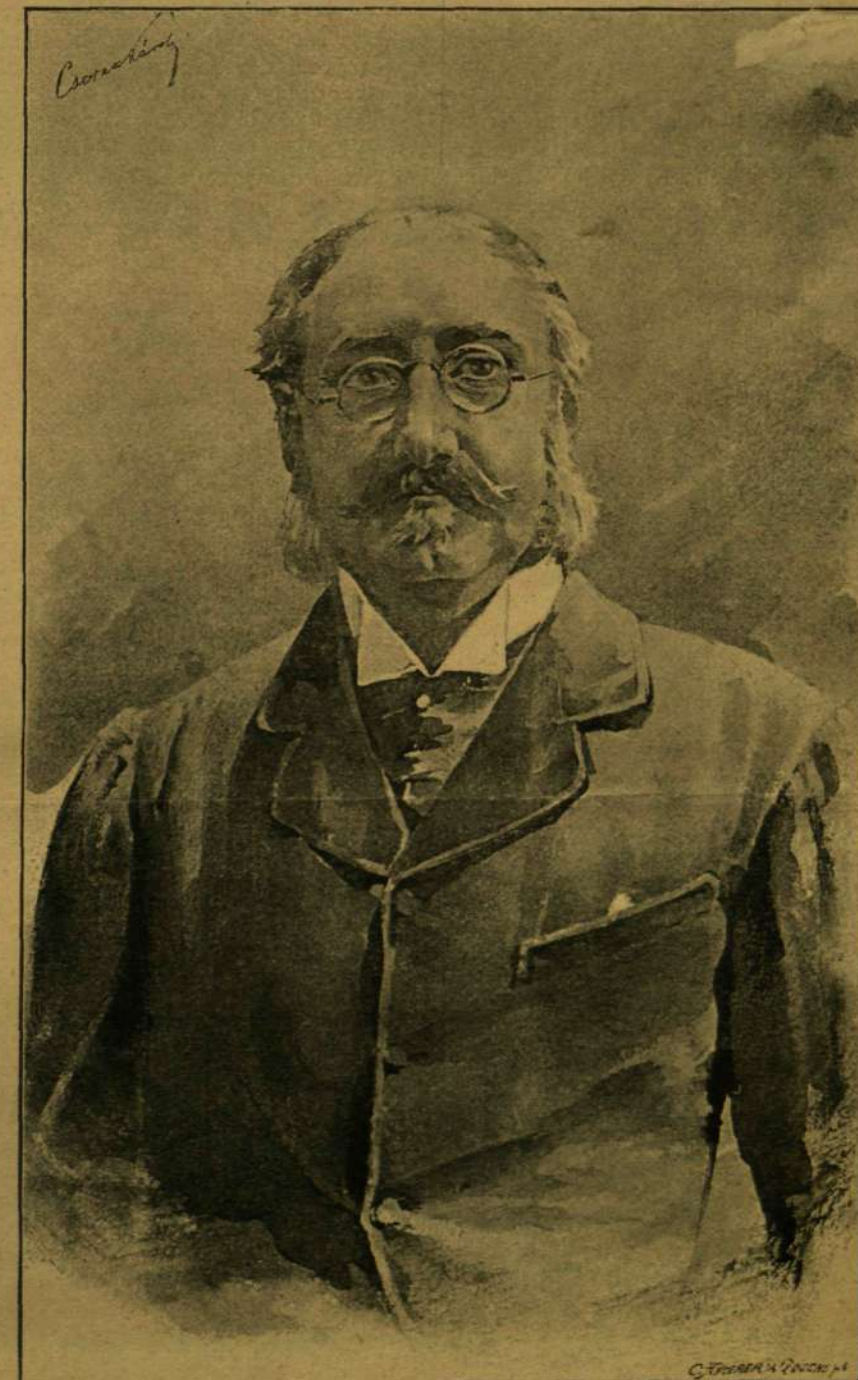
A NEMZETI színház tavaly ülte meg fennállásának félévszázados jubileumát. Azon alkalommal megkísérlettük vázolni azokat a küzdelmeket, melyeken a nemzeti ügynek keresztül kellett menni, a míg odáig jutott, hogy végre testet ölthetett. Ez alkalommal, midőn az ország közvéleményét, kormányát és törvényhozását újra a nemzeti színház s a belőle keletkezett dalműszínház igazgatási és pénzügyei foglalkoztatják, különösen e két szempontból kívánunk visszapillantást vetni e két intézetünk történetére.

Az akkor még nem rég alakult magyar tudományos társaság 1833-ban 30 aranyat tűzött ki e kérdés megféléjére: «Miké lehetne Budapesten a magyar játékszint állandóan megállapítani?» Ez a kérdés már korábban is foglalkoztatta az elméket s **Benke József**, **Jókainé-Laborfalvi Róza** atyja, mint tudjuk, már 1820 körül adott ki e tárgyban röpiratot s az eszme sokszertű megbeszélés tárgya volt egy a törvényhatóságok ülésein, mint a sajtóban. Gróf **Széchenyi István**, ebben is kezdeményező, részvények után kívánt az ország fővárosában egy nemzeti színházat a azzal összefüggésben színész-képző intézetet létesíteni. Az akadémia által kitűzött kérdésre 18 pályamű érkezett be s azok közt a jutalmat **Fáy András** legalaposabbnak és leggyakorlatiabbnak ítélt értékesése nyerte meg, melyben a szerző **Széchenyinek** magánnyerészkedésre alapított terve ellenében országos és önkényes adakozás után javallá a színi iskolával egybekötött nemzeti színház felállítását, e célra mintegy 400,000 pengő forintot jelölve meg olyan összeg gyanánt, melyből az épület elkészíthető és felszerelhető.

A következő évben Pestmegye rendi **Fáy és Földváry Gábor** alispán buzdítására csakugyan elhatározták a színház felépítését s e célra korábbi gyűjtésekből már 41,298 váltó forintnak levén birtokában, újadakozást nyitottak. Népszerű volt az eszme. A megyék nagy része, számos nagyobb város, magánosok, de még a katonaság is versenyezve sietének letenni áldozataikat ez ügy oltárára, a pestmegyei városok, falvak, megyei és fővárosi társas egyesületek és ezek, fő és középréndű nemesség, a papság, a tisztviselők, a tanuló ifjuság, az iparos osztály, sőt még a földmivel népből is sokan elhozták járulékaikat a pesti magyar színház felépítéséhez. Pestmegye leggazdagabb földbirtokosa, Grassal-

kovich Antal herczeg terjedelmes telket ajándékozott e célra a kerepesi úton, úgy hogy az építést meg lehetett kezdeni. 1839-ig a közadakozásból begyűlt tőke megközelítette az 100 ezer forintot (begyűlt 241,535 váltó forint), melyhez még 75,000 frt kölcsön járult.

Az így fölépült és felszerelt színházat, addig is, míg a **Széchenyi** által tervezett nagy nemzeti színház országos segélyvel létesülne, Pestmegye részvényes társaságnak adta át, reá bízván igazgatását és pénzügyeit. A részvényes társaság, melynek **Földváry Gábor**, **Nyáry Pál**, gróf **Ráday**

BENICZKY FERENCZ ÁLLAMTITKÁR,

a nemzeti színház és az opera színház vezetésével megbízott kormánybiztos.